دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سانی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

لەم ژمارەیەدا
• راپۆرتێ لەسەر رووداوەکانی دووەم کونگرەی میللی ئیسلامی لە بەغداد ل ٢ .

پێنج شەممە ١٩٨٥/٥/٢ ژمارە ٧٨٧ — ١٢ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخميس ١٩٨٥/٥/٢ العدد ٧٨٧

بە رابەری فەرماندە صدام حسین کرێکارانمان جەژنیان کرد

وتەکەی بەرێز سەرەکی فەرماندە لە دووەم کونگرەی میللی ئیسلامیدا

بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردوە کە هێزی عیراقی‌یەکان تەنیا لەو ١٥ ملیونەدا نیە کە ژمارەی گەلی عیراقە بەڵکو لە بنەرەتدا لەوە دایە کە لەسەر حەقن بە پێوانەی خوای مەزن و دووەم لەوە دایە رەگەزی خێرخوازی دەنوێنن ئەمە لەو وتارەدا بوو کە بەرێز سەرەکی فەرماندە رۆژی چوارشەممەی رابوورد و ٢٤-٤-١٩٨٥ لە کاتی ئامادەبوونیا لە کونگرەی میللی ئیسلامیدا ئاراستەی کردو دەقەکەی لە ل ٢ دایە .

بنکە تۆپەکانمان ئاگر لە مۆڵگەکانی دوژمن بەردەدەن

٣٠٠ هەڵمەتی سەرکەوتوی هەڵۆ بەتواناکانمان

هەڵتەکاندنی ١٠٠٠ م بەردی دەستکردی دوژمن لە قوڵایی ئێراندا

بە تواناو لێهاتوویی مەردانەی جەنگاوەرانی عیراقی مەزن سەربەرزی و شکوی ئەم وڵاتو گەلە سەرفرازە دەپارێزین ، هەموو رۆژی لە سنووری رۆژهەڵاتمان داستانی نوێی دلێری و ئازایەتی گەورە بە دەستو بازووی رۆڵەکانی صدام حسین تۆمار دەکرێ و بە بازووی پۆڵاینیان لێدانی توند ئاراستەی دوژمنی نەفام دەکەن .

بە پێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا هێزە نەبەردەکانمان زیانی سەروماڵی زۆریان بە دوژمنی ئێرانی گەیاندوە . بەیاننامەی ژمارە ١٨١٥ و بەیاننامەی ژمارە ١٨١٧ رایان‌گەیاند کە جەنگاوەرە مەردەکانمان داستانێکی تری پاڵەوانانەیان خستە سەر مێژووی پڕ شانازی نەبەردانەی سوپای عیراق ، لە ماوەی دوو رۆژدا لەسەر یەك مەردانە لە قوڵایی ئێرانەوە توانیان جاری یەکەم ٦٠٠ مەترو جاری دووەم ٤٠٠ مەتر لەو پردە ئاسنینەی دوژمن هەڵوەشێننەوە کە بۆ دەستدرێژی کردنە سەر سنوورمان ئامادەی کرد بوو ، وەتوانیان ئازایانە کەرەستەکانی ئەو پردە بکێشنە هێلەکانی دواوەی لای هێزەکانی خۆمان .

هەڵۆ بە تواناکانمان لەم هەفتەیەدا توانیان مەردانە زیاتر لە (٣٠٠) هەڵمەتی شێرانە بېەنە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن و بنکەو سەنگەرەکانیان وێران بکەن و دوای هەموو هەڵمەتی بە سەرکەوتوویی و سەلامەتی دەگەڕانەوە بنکەکانی خۆیان . هەروەها فرۆکە هیلیوکوپتەرەکانمان لەم هەفتەیەشدا شێری مەیدان بوون و لە هەڵمەتە سەرکەوتووەکانیاندا توانیان زیانی، سەروو ماڵی زۆر گەورە بە دوژمن بگەیەنن .

بنکە تۆپەکانمان مەردانە ئەم هەفتەیە سەنگەرو بنکەکانی دوژمنیان ئاگر باران کردوەو زیانی زۆری سەروماڵی لێداون .

لە چوارچێوەی بەردەوامی گەمارۆدانی [illegible] کەی [illegible] ، توانیمان لەم هەفتەیەدا [illegible] گەورەی دەریایی لە خوارووی ئەو دوورگەیە بپێکین .

هەروەها لەم هەفتەیەدا دیاردەی راکردن لە ریزی هێزەکانی دوژمن و خۆدانیان بە دەست هێزەکانمانەوە بەردەوام بوەو هێزەکانمان گەیاندویاننەتە هێلەکانی پشتەوە .

تورکیا قەدەی چاپکراوی ئێران دەکا بچێننە خاکیەوە

ئەنجومەنی وەزیرانی تورکیا بریاری داوە رۆژنامەی [illegible] ئێرانی [illegible] تورکیا قەدەخە بکرێ چونکە پروپاگەندە بۆ بیروباوەری تێکدەرانە دەکا کە لەگەڵ ئەم چەرخەدا ناگونجێ .

دبسان ئەنجومەن بریاری داوە هەموو چاپکراوێکی ئێرانی بە زمانی فارسی و عەرەبی لە تورکیا قەدەخە بکرێ ئەنجومەن دەڵی ئەو چاپکراوانە بیروباوەری وا بڵاو دەکەنەوە لەگەڵ رەوشتو نابن ناگونجێن .

عەرەفات : بەرەنگاری پیلانی دابەشکردنی لوبنان دەکەین

یاسر عەرەفات سەرەکی لیژنەی راپەڕاندنی رێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستین دووپاتی کردەوە کە رێکخراو بەتوندی دەچێت بەگژ نەخشەی گومان لێکراوی بەکرێ گیراواندا لە خوارووی لوبنان و نایەڵی کارەساتی طرابلسی ساڵی ١٩٨٣ دووبارە ببێتەوە .

ئێران لەسەر بورکانێکی ترسناکدایە
تاران و شارەکانی تری ئێران هەڵدەچن و خەڵك پڕبەدەم هاوار دەکەن «بمرێ خومەینی»

خۆپیشاندان و نارەزایی دەربرین و بەگژاچوونی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست زوربەی شارەکانی ئێرانی گرتۆتەوەو لە تاران تا دێ هەڵچوونی جەماوەر فراوانتر دەبێ و ئەمە دوو هەفتەیە مانگی هەفتەی ئاشتی و سەربەرستی و نارەزایی دەربرین دژی شەر لە هەموو هەریمەکانی ئێراندا دەستی پێ کردوە .

بەیاننامەیەك لە نووسینگەی رێکخراوی موجاهیدی خەلقی ئێرانی بەرهەڵستکارەوە لە پاریس دەرچووە ئەڵی خۆپیشاندانی جەماوەری تارانی پایتەختو کەرەکە سەرکیەکانی گرتۆتەوە کە بۆتە هوی دەستەو یەخە وەستان لە نێوان خۆپیشاندەرو پاراسدارانی خومەینی‌دا و پاسدارە رەگەزپەرستەکان تەقەیان لێ کردوون .

هەروەها نەلی ٥٠٠ هاووڵاتی لە گەرەکی گیتالیە لە سەرووی تاران خۆپیشاندانیان کردوەو بە هەزاران قوتابی لە قوتابخانەی ئەخێرەی بالا لە رۆژئاوای تاران خۆپیشاندانیان کردوەو ١٥٠٠ قوتابی تر لە قوتابخانەی خەلیج لە رۆژئاوای تاران .

هەروەها مەیدانی تجریش و گەرەکی پارس و شەقامی کاخ ریکار لە تاران خۆپیشاندانی گەورەیان بە خویانەوە دیوەو خۆپیشاندەران هاواریان دەکرد : بمرێ خومەینی ، ئێمە ئاشتی و سەربەستی‌مان دەوێ ، ئەمەو پاسدارانی رژێم کەوتوونەتە رەشس بگیری خەڵك و بەسەدانیان لە بەندیخانە توند کردوە .

رێکخراوی موجاهیدی خەلق رای‌گەیاند کە خۆپیشاندەران وێنەکانی خومەینی‌یان داگرتوەو سوتانەویانە بەتایبەتی لە شاری رود شار لە باکوری ئێران خۆپیشاندەران بە توندی بەرەنگاری پاسدارانی رژێم بونەتەوەو ئوتومبێلـ کانیان سوتاندون و ئەوانیان بەر دەباران کردوە .

بەیاننامەکە ئەشڵێ . شەرو بە یەکا هەڵپژان لە نێوان پاسداران و هاووڵاتیاندا لە گوندی سوخانزیك شاری جۆرجان رووی‌داوە ژمارەیەکی زۆر لە هەردوو لا برینداربوون .

لە لایەکی ترەوە جەنگاوەرانی بزوتنەوەی بەرگری ئێران پەلاماری مەلبەندی سزادانی گیراوەکانیان لە شاری سومێرا داوەو چەند پاسدارێکیان کوشتوە .

لە شاری هەمدانیش بە هەزاران هەزار هاووڵاتی خۆپیشاندانیان کردوەو هاواریان کردوە بە روخاندنی خومەینی و بانگیان داوە بۆ سەربەستی و وەستاندنی شەر هەروەها خۆپیشاندان شارەکانی کرماشان و ئەحوازی گرتۆتەوە .

لە جەژنی کرێکاراندا : دووپاتکردنەوەی توانای بەخشش لە رەوتی سەرکەوتوماندا

دوێنێ بەسەرپەرشتی فەرماندەی گەل بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین کرێکارانی عیراقی سەربەرزئاهەنگیان بە بۆنەی رۆژی کرێکارانی جیهانەوە گیرا .

نوێنەری بەرێز سەرەکی فەرماندە ، هاورێ حسن علي ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ئامادەی ئەو نومایشە گەورەیە بوو کە یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکاران بەم بۆنە پیرۆزەوە سازی کرد بوو کە درێژەدان بوو بەشادی و ئاهەنگی خۆشی گەلەکەمان بە بۆنەی جەژنی لە دایك بوونی فەرماندەی رەوتی سەرکەوتومان سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین‌ەوەو لە سایەی سەرکەوتنە گەورەکانی گەلە مەزنەکەماندا لە داستان هوری حوبزەی نەمردا .

یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکارانی عیراق مەسیرەیەکی گەورەی جەماوەری ساز کرد کە بەرێز نوێنەری بەرێز سەرەك کۆمارو میوانەکان لە وەفدەکانی وڵاتانی براو دۆستاندا ئامادە بوون ؛ نومایشی کرێکارانی عیراق لەو ئاپاردا رەنگ دانەوەی ئەو بەخششە مەزنە بوو کە شۆرشی ١٧-٣٠ی تەمووزی مەزن بە گەلی مەزنمانی بەخشی .

هەر لەم بۆنەیەدا شەهیدانی جێنی کرێکاران و نەقابە سەرکردەکان و پاڵەوانەکانی بەرهەم لە کرێکارانی داهێنەر مەدالیای کاریان لە پلەی یەکەم و دووەمدا پێ بەخشرا .

بەهوی سیاسەتی نارەوای رژێمەوە سوریا باری ئابوری ئاڵۆزە

رێکخراوی کشتوکاڵ و خواردەمەنی سەر بە نەتەوە یەکگرتوەکان رای‌گەیاند کە یارمەتی خواردەمەنی بە پەلە دەنێرێ بۆ سوریا کە بریتی دەبێ لە ٥ هەزار تەن کەنم بەشی ٤١٦ هەزار کەس دەکا ئەم یارمەتیە لە ئەنجامی ئەو بارە ئابوری‌یە ئاڵۆزە دایە تووشی سوریا بوە چونکە رژێمە چەپەڵەکەی ئەسەد یارو لە دەم گەلی سوریا گل دەداتەوەو دەینێرێ بۆ ئێران و ئەمەش بارێکی ناهەمواری لە سوریا دروست کردوە .

بەکورتی

واشنتۆن :ـ

سەرەکی ئەمەریکا داوای لە کونگرێس کردوە موافقەت بکات لەسەر پڕۆژەی یاسایەك کە بە مەبەستی زیادکردنی قەوارەی بازرگانی نێوان ئەمەریکاو زایونیەکان داراوە .

موسکۆ :ـ

جێگری وەزیری دەرەوەی مالیزیا لەگەڵ جێگری وەزارەتی دەرەوەی سۆڤیەتی سەبارەت کێشە دیارەکانی جیهان دواون وەك مەسەلەی رۆژهەڵاتی ناوەراستو خوارووی رۆژهەڵاتی ئاسیا .

لەشبونە :ـ

لەم شارەوە راگەیەنرا کە برتوگال و ئەسپانیا لەسەر چارەسەری کێشەی نێوانیان سەبارەت بە راوەماسی لە ناوی ئوقیانوسی ئەطلسی رێکەوتوون .

بەردەوامی شەڕ لە پایتەختی لوبنان

پیلانی دابەشکردنی لوبنان خەریکە دەگاتە لایەنە ترسناکەکانی و دوای رابووردنی چەند سەعاتێ بەسەر کشانەوەی زایونیەکان لەشاری صور لە دەرەوەی دەسەلاتی شەرعیەتی لوبناندا حزبی کەتائب و هێزەکانی بریاریکیان داوە کە مانای هەڕەشە کردنە بۆ سەر ئاسایش و سەربەخۆیی لوبنان .

کشانەوەی زایونیەکان لە شاری صور دوای رێکەوتنێکی گومان لێکراو بووە لە نێوان ئەوان و رژێمی سوریای چەپەڵدا کە بەناوی لوبنانیەوە چەکدارەکانی نارد بۆ دەست بەسەراگرتنی ئوردوگا فەلەستینیەکان و کوشتن و برین تیایداو لێدانی هێزە ناوکۆییەکانی لوبنان و فەلەستین کە بەرگریان لە صیداو ئوردوگاکان دەکرد .

لەم چوار چێوەیەدا دەنگ و باسی هاتوو لە بەیروتەوە وادەگەیەنێ کە شەر لەوێ بەردەوامەو پەیامنێری ئا . د . ع لەوێ رای گەیاند کە بوردومانی بەرامبەر لە هەموو لایەکەوە بەردەوامەو زیانی ماڵی و گیانی زۆردراوە .

پەیامنێرەکە دەڵی مەڵبەندێکی سوپای لوبنان تۆپ باران کراوەو ئەوانیش بە تۆپ و ماترەلوێزی سەر دەبابە وەڵامیان داوەتەوە .

بانگەوازێ بۆ بەرەنگاری پیلانەکانی رژێمی سوریا لە لوبنان

رێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستینی نەتەوەی عەرەبی وریا کردۆتەوە لە ئەنجامی ترسناکی باری بەیروت و صیداو خوارووی لوبنان کە ئامانجی گەمارۆدان و دەست بەسەراگرتنی ئوردوگاکانی فەلەستینە و نیازیان خوێن رشتنی نوێی فەلەستینەکانە بە پێی پیلانی لە دیمەشق نەخشەی بۆ کێشراوە .

رێکخراوی رزگاریخواز لە تونسەوە بەیانێکی دەرکردوە تیایدا دەڵێ ئەم بارە ترسناکە لە ئەنجامی بریارێکی سەرەکی رژێمی سوریا حافظ اسد دایە کە نیازی وایە لە ژێر پەردەی لوبنانی‌دا هێزی تر بنێری بۆ سەربڕینی فەلەستینەکان و نیازی ئەو هێزانە لێدانی فەلەستینەکان و هێزە نیشتمانیەکانی لوبنانە کە مەردانە بەرگریان لە صیدا کرد بە رووی ئەو هێزانەدا کە زایونیەکان پشتیوانیان دەکردن .

Institut Kurde de Paris

لە کۆنگرەی دووەمی میللی ئیسلامیدا

موسڵمانەکـان یەکگرتووبوون بـە دابڕینو

دوورخستنەوەی ڕژێمی ئێرانـیزۆردار

★ بەغدای سەرکەوتن بۆکۆنگرەی دووەمی میللـی ئیسلامی ئامێزی کردەوە لـەڕۆژانی ٢٢-٢٥ی نیسانـی ١٩٨٥ هەموو مەزهـەبولایەنەکانی گرتبۆخـۆو هەروەها چەندان پیاوی ئاینیئامادەبوون ، (١٩٠) پیاوی ئاینی لـە هەفدە هەرێمـیعەرەبییەوە هاتبوون، هەروەها (١١٠) پیاوی ئاینی لە (٢٣)دەوڵەتی ئاسیاو ٦٠ پیاوی ئاینی تر لە (١٣) دەوڵەتـیئەفریقاوەو (٣٥) پیاوی ئاینی لە (١١) دەوڵەتی ئەوروپاوئەمریکاوە .

سەرەڕای ژمارەیەك لـە وەزیرەکانی ئەوقاف لـە ژمارەیەك وولاتی عـەرەبو دەوڵـەتـە ئیسلامەکانو سەرکردەکانی بزوتنەوەکانی ئیسلام لە هیندو پاکستانو هەروەها وەفدێکی الازهـری پیرۆزو ئەمینداری گشـتی رابیطەی جیهانی ئیسلامیو چەند زانایێکی ناودار لـە سوریاو لیبیاو ژمارەیەك لە پیاوانی فیقهو دانایانـی ئیسلامی .

یەکەم کۆنگرەی میللـی ئیسلامی بەسرا لە بەغدا لـە سەرەتای مانگی نیسـانی ١٩٨٣دا کە ئەنجامـی لێژنەیەك دروستکرا بـۆ نێوان کردنی ئێرانو عێراق کە ڕژێمی ئێرانی رازی نەبوو پێشوازی بکات یاخـود گوێبگرێ بۆ ئەو بڕیارانـەی لەبارەی دانانی چارەسەرێکی ئاشتیانە بۆ کۆتایی هێنـان بەم جەنگە خوێناویە کە بـوە زیان گەیاندن بە ئیسـلامو موسڵمانەکان ..

لەدانشتنەکانی بەیانیانو ئێواران بۆ ماوەی پێنج ڕۆژ زاناکانی ئیسلام هەڵوێستی سەرسەختی ڕژێمی ئێرانیان ڕیسوا کرد .

لە ڕۆژی چوارەمـی کۆنگرەکەدا کە بەڕێز عزت ئیبراهیم جێگری سـەرەکی ئەنجومەنـی سەرکردایەتی شۆڕش کردیەوە بەڕێـز سـەرەك صدام حسین ئامادەی بوو . لە ووتەکەیدا ووتی رازی دەبێ بە هـەچ بڕیـارێـك کـونگرەکـە دەریدەکـات بێئـەوەی ناوەڕۆکەکەی بزانێت .

لـە کونگرەکەدا چاومان کـەوت بـە ژمارەیەك لـە وەفدەکانـی ئیسلامی ئەوانەی ئامادەبوون و راو پێشنیاری خۆیـان دەربڕی .

سەرەکی وەفدی پاکستان دووپاتی کردەوە کـە موسڵمانەکان لەسەریانـە هەوڵ بدەن بە هەر جۆرێك بێت کۆتایی بە جەنگ بهێنن بۆ پاراستنی هەر دوو گەلی موسڵمانی دراوسێ چونکـە موسڵمان برای موسڵمانە .

ئاواتەخوازم هەست بـە لێپرسراویەکی گەورە بکەینو دەبێ موسڵمانەکان بەستراوبن بە ئەرکی خۆیانەوە سەبارەتی بە بەهێزیی ئەم جەنگـە . و عیراق ئاڵای ئاشتی بەرزکردە ـوە بۆ ڕێزگرتن لـە بانگەوازەکانی جیهـانو زانایانی ئیسلام .

وەفدی گینیا : ـ

لە کۆنگرەی میللی یەکەمی ئیسلامیدا عیراق هـات بەدەنگی بانگی ئاشتیـەوەو هەموو یارمەتیەکی لێژنـەی نێوان کردنیدا بەڵام ئێـران بەدەنگیەوە نەهاتو بگـرە

گاڵتەی بە کونگرەکەو زانایان کرد و ئێمە داوامان کـرد ئێران دا بڕ بکرێ ئابووریو رامیاریو ئیسلامی و بەپێی ووتەکانی :

وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما فان بغت احداهما على الاخرى فقاتلوا التي تبغي حتى تفيء الى امر الله فان فاءت فاصلحوا بينهما بالعدل .

موسڵمانەکان لەسەریانە لە هەموو جیهاندا لەگـەڵ خومەینیدا نەرم نەبن کـە خوێنـی موسڵمانەکان دەرژێنێو بانگەوازەکانـی ئاشتیو دادپەروەی پشـت گوێ خستوە .

وەفدی سەنگالی : ـ

خومەینی لە ئیسـلام لایداوە کە چارەسـەری ئاشـتیانە ڕەتدەکاتەوەو سووربوونی لەسـەر بەردەوامی جەنگو ڕەتکردنە ـوەی هەموو هەوڵدانەکانی ڕێکخراوە ئیسـلامیو دەوڵەتیەکان بۆ کۆتایـی هێنانی هەروەها بـەردەوام بوونی ترسناکیە بۆ ناوچەکەو دوارۆژی ئەلەسـتینو پاشووری لوبنـان ... پیرۆزبایی لە سوپای عیراق کرد کە هێشتاکە بەهێـزو خۆڕاگرە ..

لە کۆتایی کۆنگرەکـەدا بەیاننامەیەکو چەند بڕیارێك دەرچوو کۆنگرەکە داوای کرد لە حکومەتەکانی ئیسلام کـە هەڵوێستی بەجەرگانـەو روونیان هەبێو ریسواکردنی دەستەوتاقمی زۆرداریی کە رازی نەبوون بە حوکمەکانی خواو گەڕانەوە بۆ ئیسلام . و داواکرا لە دەوڵەتەکانـی ئیسلام پەیوەندی دبلوماسی خۆیان بپچڕن لەگەڵ ڕژێمی خومەینی زۆرداردا .

کە هیچ نرخێك نادات بـە بیروباوەڕی ئیسلام و دانـنانێت بەرێکەوتنەکانی نێـو دەوڵەتان و داواکرا بـە دەرکردنی ڕژێمی خومەینـی لە ڕێکخراوە دەوڵەتـی و

ئیسلامیو هەرێمایەتیو بـۆ هیچ کۆڕو کۆنگرەیەك بانگ نەکرێو ریسواکردنـی پەیوەندی چەکداری لـە نێـوان زایۆنـیو ئێرانـی و روونکردنەوەی ئەو ترسناکیـەی هەڕەشە دەکات لە ئاشتی ئیسلام .

هەروەها کونگرەکـە تاوانەکانی ڕژێمی ئێرانـی ریسوا کرد بـە کوشتنی دیلەکانی عیراقو هەروەها داوای کرد لەگەلانی ئێران پەرەبدەن بە تێکۆشان دژ بەم تاقمە شەرخوازە . و هەروەها داواکرا لـە دەوڵەتانی جیهان نەوتـی ئێران نەکڕن کە بەکـاری دەهێنێ بۆ بەردەوامی جەنگ

لەیادی لەدایك بوونی سەرکردەدا

چالاکی فراوان لەشاری هەولێر

بە بۆنەی جەژنی لـەدایكبوونی سەرەکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسین ، لەشاری هەولێری مەڵبەنـدی ئۆتۆنۆمی کوردستان ، چالاکیڕۆشنبیریو راگەیانـدنو سەردانو ئاهەنگی تایبەتـیڕێك دەخرێت کە تا ئێستاش بەردەوامو دیارترین ئـەو چالاکیانەش : ـ

- کردنەوەی پیشانگایەکی گوڵ لـە لایەن پەروەردەی هەولێر لە هۆڵی قوتابخانەی ئامادەیی رزگاری .
- پیشانگایەکی پۆستەری سیاسی لە لایەن ئامۆژگـای ئامادەکردنی مامۆستایان .
- کردنەوەی پیشانگایەکی منداڵان لە هۆڵی چالاکـی قوتابخانەکان .
- کۆتایی هاتنی خـولی زانستی یەکێتی قوتابیـانو لاوان .
- ڕێكخستنی پێشبڕکێی وەرزشکاری .
- سەردانی کەسو کاری شەهیدانو دیاری بۆ خێزانی بەدیل گیراوان .
- کردنەوەی پیشـانگای کتێب لە لایەن دەزگـای نیشـتمانی بڵاوکردنەوەو دابەشکردن .
- پیشانگای فۆتۆگرافیو ڕێزلێنانی کرێکـارە داهێنەرەکان لە بواری کارو بەخششدا .
- سەردانی ئەو ماڵانـەی کە سەرەکی فەرمانـدە میوانداری کردن .
- دابەشکردنی شیرەمەنی لە سەراپای داموو دەزگاکانی میریو ڕێکخراوە میللـیو پیشەییەکان بەم بۆنەوە .
- چەند ئاهەنگێکی فراوان لە هۆڵی یەکێتیو ڕێکخراوە میللییەکان بۆ شادی دەربڕین بە یادی لە دایكبوونـی سەرەکی فەرماندەوە .
- پەردەلادان لەسـەر وێنەیەکی گەورەی سـەرەکی فەرماندە .
- سازکردنی ئاهەنگێکی هونەریی لە قوتابخانـەی جۆلانی تێکەڵاو .
- کۆڕێکی ڕۆشنبیری لە لایـەن دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی لـە هـۆڵـی بەرێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەر .
- جگە لە چەنـدان جموجۆڵ کە قەزاو ناحیەکانی هەولێربەم بۆنەوە پێشکەشی دەکەن .

کۆڕەکا رۆشنبیری

لـروژا پێنجشەمبی ٢٥ی هەیڤانیسانێو لسەعەت ٦ی ئێڤاری رێڤەبەریا رەوشـەنبیریا جەماوەری لدهوکێ کۆرەکێ رەوشـەنبیری رێك‌خست بۆ سەیدا ئەمینێ ئوسمان لسەر بەراووردیەكێ لناڤ بەرا چاپێت مەموزینێ بێت کو هاتینە چاپکرن ژ ساڵا ١٩١٩ تاکو ئەڤرو ... ئەخاسمە ئەو چاپا پـور ئەرسەلان چاپکری .. ئەڤەو ئەڤ کۆرە هاتەگێران ژلایـێ سەیدا رەشید فندی ڤە .

وئەڤ کۆرە لسەر هـۆلاچالاکی بێن قوتابیان لدهوکێ هاتەکرنو هژمارەکـی زۆرا بەرپسیار و ئەدەب دۆستانو د. نافع ئاکرەیی سـەرەکێ تایێ کوردستان یێ ئێکەتیا ئەدیبو نڤیسەڤانێت عیراق ئامادە بۆن .

بەبۆنەی لە دایكبوونـیسەرەکی فەرماندە :

بەڕێز پارێزگاری هەولێر بۆ "هاوکاری" ئەدوێ

هەولێریش ، وەکو هەموو پارێزگایەکیتـری وولات ، بەردەوامە لە ئاهەنگ گێڕانو دەربڕینی هەستی خۆشەویستی بە یادی لە دایكبوونی سەرکردەی گەل ، هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین ..

لە کاتێکا کە پارێزگـای هەولێر بەردەوام بوو لـەو چالاکیە هەمە چەشـنانە ، چوینە دیدەنی بەڕێز ابراهیم زەنگەنە پارێزگاری هەولێرو بەم بۆنەوە ووتی : ـ

لە دایكبوونی سـەرەکی فەرماندە صدام حسین ، بە خاڵێکی گەورەی گۆڕانکاریو راپەڕینی تازەی عیـراق دائەندرێ ، کە توانی لە چەند ساڵێکی تەمەنیدا بەخششـی بەردەوام بۆ عیراقی نـوێ پێشکەش بکات ، ئـەو عیراقەی کە لە سـەردەمی سەرەکی پێشەوا گەشایەوە.

بۆ هەموو عیراقییەك هەیە لـە خۆی بپرسێ ، ئایـا شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمموزی پێشکەوتو خواز چی پێشکەش کردو ئاورێك لـەو هەموو دەسکەوتە مەزنـە بداتەوە کە لە ژێر سێبەری شۆڕشی تەمموز هاتە دی.. لە سەرووی هەمووشـەوە ، رۆڵی دیاری سەرکـردەی پێشەوا کە لەدایكبوونی بـە لە دایكبوونی هەموو عیـراق دائەندرێت .. کاتـێ سەرەکی فەرماندە دەسەڵاتی گرتە دەست ، خۆشگوزەرانی و ئاسوودەیی لەگەڵ خۆی هێنا .. لە خۆشیو ناخۆشی دا لە گەلە دلێرەکەی نزیك بوو ..

کاتێکیش ڕژێمە دوا کـەوتووەکەی ئێران ویستی دەست درێژی ، سەرکردەی گەل گیانی سەرکەوتنی لەلای عیراقیـە شەرەفمەندەکان دروست کردو ڕەوتی سەرکەوتنەکەی ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو پێشەوە برد .. بەرپەچی ئەو ڕژێمەی دایەوە ، کـە لە نەخشەی چاوچنۆکـیدا ویستی ناوچەکە بگرێتـە دەست .. کەچی عیراقیـیە دلێرەکان لە سەنگەر بـۆی وەستابوون .. وانەیەکـی ئەوتۆی دایە کە هەتا مێژوو مابێ دەیگێڕێتەوە .. بەتایبەتی سەرکەوتنەکانی «حویزە» کە بوە داستانی گـەورەی پاڵەوانیەتی .

لە کاتێکا کە ئاهەنگی یادی لـە دایكبوونی سـەرەکی فەرماندە دەگێڕین ، پەیمانی وەفاداری تازە دەکەینەوە کـە پارێزگاری کردن لە عیراقـی گیانمان لە سەر دەستمانە بۆ مەزنو بە ڕابەریی سـەرکردەی گەل صدام حسین .

هاوکاری لە عەربەت

ناحیەی عەربەت کەنزیکەی ٢٠ کیلومەتر لە مەڵبەنـدی شاری سلێمانیەوە دوورە ،بەخۆیەوە ٥٦ دیهاتی لەسەرە ،کەوتۆتە چەقی ڕێگای نێوان دەربەندیخانو سلێمانیو هەڵەبجە ..

ئەم ناحیە لەگەڵ ئەوەی کە نزیکە لەسلێمانیەوە ، کـە ئەبوایە شێوەی پێشکەوتنو شارستانیەتی پێوە دیاربوایە، بەڵام لە زۆر لایەنـی کارگوزاریەوە دواکەوتوە .. هـەر لەنەبوونی شـوێنی گواستنەوەی گشـتیو کتێبخانەو باخچەی گشـتیو کازینوی گەورە ، کەبەهـۆی چڕی ناحیەکە لـەرووی دانیشتوانەوە ، بەتایبەتـی دانیشتوانی گۆندە هاوچەرخیەکانێ کە لەویدا کۆبونەتەوە .. شەقامی گشتی نـاو عەربەت پێویستی بەفـراوان کردن هەیە . لە عەربـەت تەنها ١٠٠ خەتی تەلەفـون هەیە . بدالەکەی هەتـا ئێستاش هەر بەدەسـت ئەگێڕێ ، بێگومان لـەگـەڵ گەورەبوونی عەربەتدا ، ئەو خەڵکە زۆرەی کـە رووی تێکردوە ، مەڵبەندی ئـاگـر کوژاندنەوەی عەربـەت بەکاربەدەستانو فەرمانبەرانە ـوە لەگەڵ دوو ئۆتۆمبیلـی ئاگر کوژانەوە .. بە چالاکـی بەشداری کارەکانی بەرگـری میللی ئەکەن ..

بـۆ ئەوەی لەنزیکترەوە چەند شتێ دەربـارەی شارەکەی عەربەت بزانین .. بەڕێز حمە رحیم سـعید جێگری بەرێوەبەری ناحیە ، لەوبارەوە ئەدوێ :ـ

کاروباری بەرێوەبردنـی کارگوزاریەکانی ناحیەکەمان زۆر بەڕێكوپێکی بەرێـوە ئەچێت ، لەبـارەی شارەوانیەوە ، لەساڵانی جەنگدا کارگەیەکی قیـرو بەردهاڕین کەوتۆتە کـەڕ ، ئەمە جگە لە پێشکەش کردنی کارگوزاری ناوشار بەرهەمی ئەتێرێت بـۆ دوکانو

بروانە ل ١١

ـ ئازاد ـ

● فؤاد حسین ●

کۆمپانیای تۆشیبای (Toshiba) یابانـی یەکەم کومپانیا یان ئاخرین کومپانیا نییە کـەوا بڕیاری خۆکێشانەوە لە ئێراندا بداتو پاکتاویـان لەگەڵدا بکات .. پێش ئەم گەلێ کومپانیای تـری دەوڵەتی لـە گـەلێ بوارو بەشێوەیەکی فراوانی ئیشیان دەکرد دیسان وازیان هێناوەو ئێرانیـان بەجێهێشتووە وە ئەوەی لە دەرەوەی ئێرانیشـە پەیوەنـدیی خۆیـان پچڕاندووە وەکـو کـەرتی جیاکردنەوەی پاڵاوتە « قطاع التكرير » هەروەهـا پترۆکیمیاویو ئامرازەکانی کارەباو بۆیـاخو چنینو کومپانیاکانی ماشینو هێنانی گۆشـتو ئاژەڵو کومپانیاکانی تر کەوا کـەرەسەو یەدەك دەهێنن . ئەمـە بێجگە لەوانەی کـە بـە ئیشو کـاری خزمەتگوزاریو بانقو گەشـتوهاوینەهەوار هەڵدەسن ...

وە بۆ ئەوەی زیاتر شـتەکە ڕوونبکرێتەوەو ڕادەو قەوارەی زیانەکەیان بخـرێتـە پێشچاو بەتایبـەتی لـە ئەنجامی دەسـتهەڵگرتنی ئـەم کومپانیابانەیەدا رۆژنامەی « وول ستریت جۆرنال »ی ئەمریکایی لە ڕاپۆرتێکیدا نووسیووەو دەڵێ ئەم زیانە گەیشتۆتە « ٣ » ملیار دولار لە ساڵی ڕابوردوودا ، ئێستا ئێران لەژێر قەرزی کومپانیا جیهانیەکـاندا دەناڵێنێو سـەری لێتێکچووەو نازانێت بـە چ جۆرێك قەرزەکانیان بداتەوە ، قەرزەکە لە « ٦٧٥ » ملیۆن دولار تێپەر دەکـات ... ئەوەی کومـانی لێناکرێت گەماڕۆدانی دورگەی خـەرج لەلایـەن سوپای دلێری عیراقەوە هۆی سەرەکی ئەم پاشڵو سێبەندەیە .. چونکە کزبوونی فروشتنو ناردنی نەوتی ئێران بۆ دەرەوە بۆتە هۆی کەمبوونی دولارو شلۆقبوونی باری ئابوریی وولات .. ئەمە جگە لـە هۆیەکانیتر وەکو دەستدرێژیو دزیو نەفـامیی پاسداارانو بەرێوەبەرانی ئەم دامو دەزگایـانە .. کە هەرگیز پشت بەزانستو پسپۆری نابەسـتنو بەشێوەیەکی مەلابانە یان جادوگەریانە چارەسـەری گیروگرفتەکانیان دەکەن » ..

بروانە ل ١١

وتەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

لە دووەم کۆنگرەی میللی ئیسلامیدا

٢٤ - ٤ - ١٩٨٥

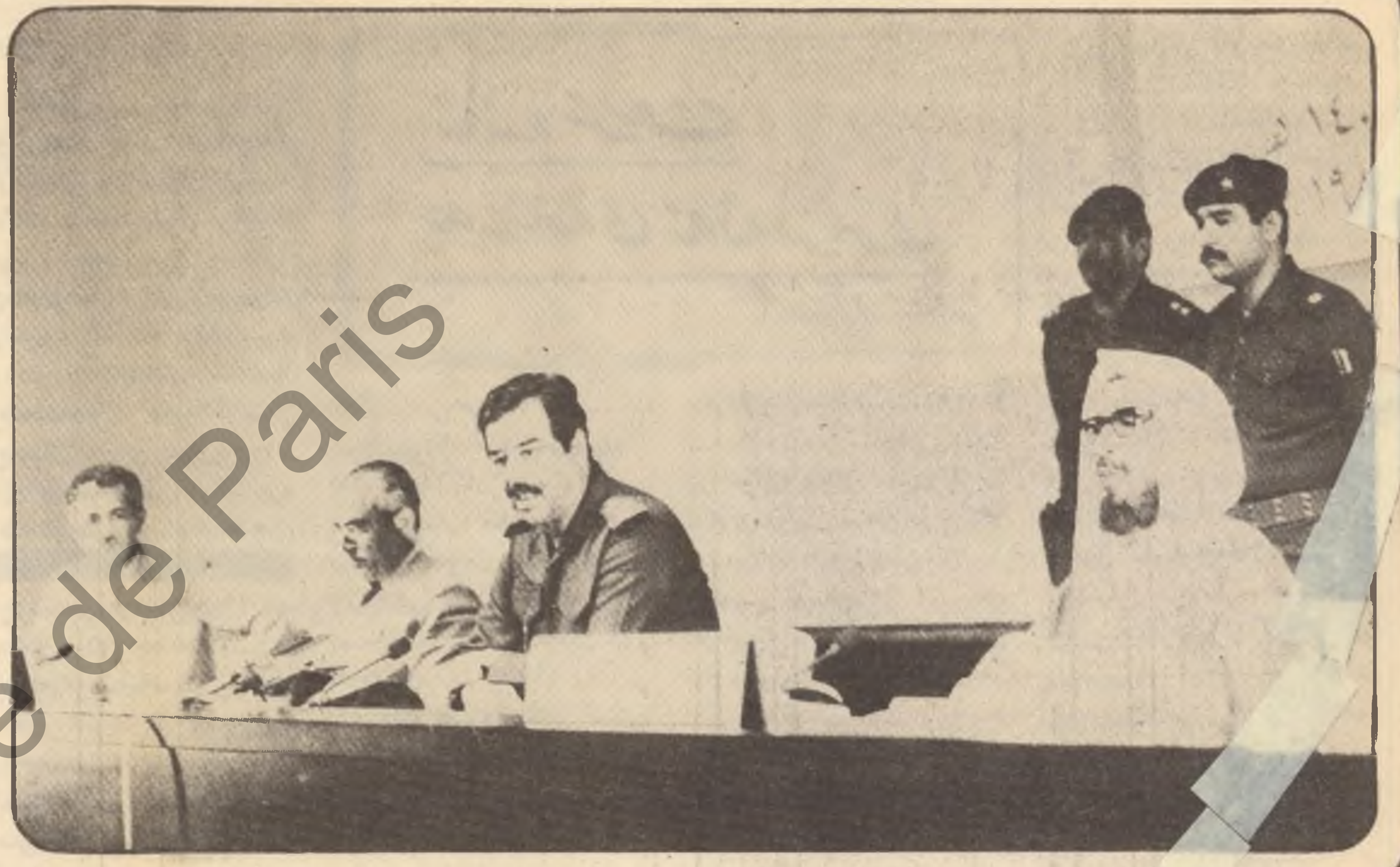

بەڵایەکە... بە باوەڕو تواناوە بەرەنگاری دەکەین

هێزمان لەوەدایە ئێمە لەسەر حەقین

ئێمە لەگەڵ هەر بڕیارێکداین موسڵمانان بیدەن

● بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان ●

برایان .. نامەوێ بارتان گرانبکەم بە قسەکردن لەبارەی ئەو بابەتەوە کە قسەی لێدەکەن لەم شوێنەدا چونکە ئێوە بە درێژی لێیدواون وەك زانیومانەو بە جۆرێکی دوورو درێژی وا لێتێکۆڵیوەتەوە لەو لێکۆڵینەوانە تێپەڕیون کە لە عیراقمان بیستووە .

هاتم بۆ ئەوەی بە ناوی گەلی عیراقەوە سلاوتان لێبکەم‌و پێتان بڵێم سلاوی خواتان لێبێ ئێوەو براکانتان‌و گەلەکانتان‌و ئینشەڵلا خوا لە هەموو بەدیەك دوورتان دەخاتەوە .

سەر وڵاتە دراوسێکان‌و ئەم قسەیەیش مانای ئەوە دەگەیەنێ کە خۆی کردووە بە وەصی‌و ئەویش بوو کە دەستدرێژی دەستپێکرد .. خومەینی خۆی کردووە بە وەصی بەسەر موسولماناناو لە سەرەتاوەو ئەوەیش دەزانێ کە نە بە شەرع‌و نە لە ڕاستیشدا شایانی ئەوە نیە کە ببێ بە وەصی بەسەر موسولمانا بەڵام ویستی ئەمە بکا بە پەردەیە بۆ پان‌و بەرین‌بوون‌و بنیاتنانی ئیمپراتوریەتێکی خەیاڵی وا کە خومەینی‌و داروودەستەکانی بە سەرەوە بێ‌و لە هەمان کاتیشدا هێرش‌دەباتە سەر ئەنجومەنی ئاسایش بەڵام دەمەوێ ڕاستیەکی مێژوویی دەرخەم دەڵێ ئەنجومەنی

ئێوە ئاگاداری ئەوەن عیراق چی دەوێ .. عیراق هیچی ناوێ دەیەوێ بە ئازادی لە خاکی خۆیا بژی لە چوارچێوەی سنووریاو ئێرانیش بە ئازادی لە سنووریا بژی‌و دەستدرێژی نەکاتە سەر کەس‌و کەس دەستنەخاتە ناو کاروباری ناوخۆی لاکەی ترەوەو عیراق‌و ئێران دوو ڕەگەزی چاکە بن لە بابەتی ئاشتی‌و ئارامی ناوچەکەدا .

خومەینی سوورە لەسەر شەڕ

لام وا نیە قانونێك هەبێ لەسەر زەوی‌و هەروەها قانوونەکانی خواوەندی گەورە کە لەگەڵ ئەم

هەموو حوکمڕان‌و ڕژێمێك‌و گەلێکی تر بڕووخێنن چونکە شایان ڕووخاندووە .. ئێمە باوەڕمان بە ئازادکردنی فەلەستین هەیە .. باشە قسە بە کردەوە تاقی دەکرێتەوە .. عیراق بەوە تاقی کراوەتەوە کە لە شەڕی ٩٧٣دا ئیشی کردووە و ئێمە لەو وەختەوە تا ئێستا لەم ڕژێمەداین سوپای عیراق لە دوو قۆڵەوە شەڕی دەکرد لە قۆڵی میسرەوەو لە قۆڵی سووریاوەو لام وایە تاقە سوپایەکە کە لە هەمان کاتدا لە دوو قۆڵەوە شەڕی کردبێ‌و پێش ئەم مێژوویەیش هەڵوێستی سوپای عیراق‌و گەلی عیراق ئاشکرایە .

Institut Kurde de Paris

ئەوەی لەم کۆنگرەتانو کۆنگرەی یەکەمتانمان بیستووە وا دەکا هەموو عیراقی‌یەك شانازی بەوەوە بکا کە هەڵوێستی هەق گەیشـــتووەتە دوورترین شوێنی خاکی موسوڵمانانو ئەمەیش شـانازی‌یەکی گەورەیەو لە هەمان کاتیشدا ئەرکێکی زیاتر دەخاتـە سـەر شـانی عیراقی‌یەکانو بە تایبەتی جەنگاوەرەکانیان لە پێشەوە بۆ ئەوەی لەو ڕێگایەدا بن کە موسوڵمانان ڕازی‌بن لێ‌ی چونکە ڕازی‌بوونی موسوڵمانانو ڕازی‌بوونی گەل بـە ڕازی‌بوونی خوا دادەنرێ .

برایان وەك لەبیرتانە لە کۆنگرەی یەکـەمدا پێمان‌وتن لەپێشەوە لەگەڵ هەموو بڕیارێکداین کـە بڕیاری بدەنو لام وانیە هیچ کامێ لە ئێوە ستایشی مانای ئەم هەڵوێـــستە ناکا کە بڕێتی‌یە لەوەی سەرەك دەولەتێك لە پێشەوە ڕازی‌بوونی خۆی بدا بـە کۆنگرەیەك لەبارەی مەسـەلەیەکی گرنگی وەك مەسەلەی شەڕ .. بۆ وا جووڵاینەوە .. چونکـە هەست بەوە دەکەین کە ناکرێ موسوڵمانان یەك‌بن لەسەر شتی ناڕەواو ، لە هەمان‌کاتدا ئەوە دەزانین کە عیراق هیچ تەماعێکی نیەو ئامانجێکی وایشی نیە کە موسوڵمانان پێ‌ی ڕازی نەبن .. کـە وایـە لە پێشەوە ڕازی‌بوون ئەکەوێتە چوارچێوەی ڕێگای ڕاستەوەو ئامانجێکی ڕاسـت دەردەبڕێو ئەمڕۆیش لەم کۆنگرەدا ئێمە ئەم قسەیە دووبارە دەکەینـەوە چونکە ئێمە لەگەڵ هەر بڕیارێکداین کە کۆنگرەکـە لەسەری بێ .

ڕژێمی ئێرانو داروودەسـتەی بڕێتی نیـــە لـە گەلانی ئێران

نامـــەوێ زۆر باسی ڕژێمی ئێران بکەم بـەڵام لەبەردەمتانا دەڵێم ئێمەیش لـە عیراقـدا لـە سەرکردایەتی‌و لەناو گەلدا بە تەواوی ئەوە دەزانین کە ڕژێمی ئێرانو داروودەستەکەی بڕێتی نیە لـە گەلانی ئێرانو .. دەبێ گەلانی ئێران جیابکەینـەوە لە ڕژێمی ئێرانو داروودەستەی خومەینی .

بۆ ئەوەیش بە وردی‌و ڕاستی لە یەکیـــان جیابکەینەوە دەڵێین ئەوەی هێرشمان دەباتە سـەر ئێمە بە داروودەستەی خومەینی‌ی دادەنێینو ئەوانەی کە هێرشمان نابەنە سەر بە گەلانی ئێرانیان دادەنێین کە لە ڕژێمی خومەینی دوورکەوتوونەتەوە .. ڕژێمی خومەینی‌یش وەك ئاگادارن هێرش‌دەباتە سـەر کۆنگرە ئیسلامی‌یەکان بە کۆنگرەی یەکـەمو ئـەم کۆنگرەیشتانەوەو .. گوێمان لە ئێستکەو قسەکانو وت‌وێژیان دەبێ دەڵێن ئەوانەی لەم کۆنگرەیـەدان پیاوی ئایین نین بەڵکو پیاوی ئاینی سوڵتانن . باشە خومەینی خۆی بووە بە سوڵتانو حوکمڕانو وای لێ‌هاتووە فەرمانـی ئاو نا دەرددکاو یاسـا دادەنێو سوپا ئەنێرێتە سەر خەڵکی‌و دەستدرێژی دەکاتـە

ئاسایش بە عێراقی‌یەکانی ئەوت کاتێ کە لە خاکی ئێرانابوون دەبێ بکشێنەوە بۆ سنووری وڵاتتان ..

ئەنجومەنی ئاسایش ئەمەی وت کاتێ کە خومەینـی ڕۆژی ١٩٨٠/٩/٤ دەستدرێژی کردە سـەرمان و دوای ئەمە دانمان بە خۆمانا گرتو ڕاوەسـتاینو هـەوڵمان داو براکانیشـ هەمـوو بەڵگەکانیان بیشان‌دان چونکە هەمووی قسەمان پشت بە بەڵگە دەبەسـتێ .

خوا سـەری‌خستین بەسەریانا لە ڕۆژانـی ٢٢ ـ ٢٣ ـ ٥٤ ـ ٢٥ ـ ٢٦ ـ ٢٧ ـ ٢٨ ی ئەیلوولی سالی ١٩٨٠و سوپاکەی شکاو لەو خاکەی عیراق دەرکرا کە داگـیری‌کردبـوو و لە شـارکانمانمـان دوورخستەوە کە بۆمبای تێ‌دەگرتن .

ئەنجومەنی ئاسایشو شـەڕ

لە ڕۆژی ٩/٤وە تا ڕۆژی ٢٢ـ٩ـ١٩٨٠ و لە ڕۆژی ٢٨ـ٩ـ١٩٨٠دا ئەنجومەنی ئاسایش بڕیارێکی دەرکرد بـۆ وەستاندنی شەڕو کشانەوە بۆ سنووری نێودەولەتانو گفت‌وگۆکردنو عێراق یەکسـەر بـە بڕیارەکە ڕازی بووو کاتێ کـە بە بڕیارەکە ڕازی‌بووین لەناو خاکی ئێرانابووینو وەك ئەزانن کاتێ کە سوپاکان دەچنە شەڕەوە هەموو سوپایەك دەیەوێ پارچەیەکی زیاتری زەوی بۆ خۆی وەرگرێ بۆ ئەوەی بەرگری تیا بکا لەپێناوی نیشانەیەکـی گرنگتردا کـە لـە پشتیەوەیە ئەمەیش مەسـەلەیەکی سوپایی ئاشکرایەو

کاتێ کە شەڕ بەرپابوو و خوا بەسـەر دوژمندا زاڵی کردیـنو سوپای دوژمـن پاشگەز بووەوە ئێمـە لە خاکی ئێرانابووین پاش ئەوەی ئەو لەناو خاکی ئێمەدابوو پێش ٢٢ـ٩ و تا ١١ـ٩ ئێمە لەبارەی مێژوویی‌یەوە ئەو لەناو خاکمانا بوو بەڵام دوای ئەمە ئێمە چووینە سەر سنوورو بۆ جاری دووهەم ڕۆژی ٢٢ـ٩ چووینە شەڕەوە لەگەڵیاو خوا بەسەریا زاڵی کردیـنو ئەنجومەنـی ئاسایش بڕیاری دەرکرد بۆ گەڕانەوە بۆ سـەر سنووری نێو دەولەتانو کەوتنە گفت‌وگۆ لەگەڵیا ئێمەیش یەکسـەر ڕازی‌بووین . دەمەوێ بۆتان ڕوون‌بکەمەوە کە چەنـد پیاوێکـی نامەوێ لە مەجلیسـەکەتانا ناوێکی تری لێ بنێم بەڵام دەڵێم ورد نیەو ئاکاداریشـەو ئەوەی لە ئاگاداری‌یەوە وردنەبێ ئێوە دەزانن بە چی ناودەبرێ .

دروست نیە یەکێ خۆی گەورەتر دانابێ لـە سەرەکی دەولەت لە ئێرانا چونکە خۆی بە ئیمام دادەنێ دروست نیە ڕاستـگۆ نەبـێو بەڵکـەی زۆریشمان بۆ ئەوە هەیە کە ئەم پیاوە ڕاستگۆ نیە .

عـێراق چـی دەوێو خومـەینی چـی دەوێ

یەکێ لەو ڕواڵەتە گرنکانەی کە نابێ کاربەدەست بەسەریا بڕوا ئەوەیـە کە دەبـێ ڕاستـگۆ بێ .. عیراقی‌یەکان ناویان ناوە دەججال و ئێستا گەلانی ئێران بە دەججالی ناو دەبەن بەڵام هەرچی چۆنێ بێ عێراق چی دەوێو خومەینی چی دەوێ .

بیروڕایانەدا ئەگونجێن .. بەڵام سەیردەکەین خومەینی سووره لەسەر شەڕ .. تا ئێستـا لە سـەرەتای شەڕەوە لەسـەر هیچ کاربەدەستێکی عێراقی ئەوە تۆمار نەکراوەو بەڵگەکانیش ئاشکران چونکـە قسـە هەمووی لە ڕاگەیاندندا دەکرێ لە ڕۆژنامە یا ڕادیۆ یا لە تەلەفزیۆندا ، ئەوە تۆمارنەکراوە بەرامبەر هیچ کاربەدەستێکی عێراقی کە وشەیەکی وتبێ بە ئاشکرا یا لـە ژێرەوە زیـان ببەخشـێ بە مەسـەلـەی دەست‌خستنە ناو کاروباری ناوەوەو ژیانی ناوەوەی ئێرانەوە هیچ ڕۆژێ نەمانـوتووە شـەڕدەکـەین تا حکوومەتی ئێران دەڕووخێ یاخود تا ڕژێم دەگۆڕێ یا تەماعمان لـە بستێکی خاکی ئێرانا هەبە بـەڵام هەموو ڕۆژێ بە درێژی‌و لە هەموو پلەیەکدا لـە خومەینی‌یـەوە تا ئەوانی تر ئەم قسەیە دەبیسترێ کە تەماعی ئاشکرایان هەیـە لە عیراقو خاکـی موسوڵماندا لە هەموو شوێنێ نەك هەر لە خاکـی عیراقدا بە تەنهـا .

هێزی عێراقی‌یەکانو .. هەق

ئاواتیان بەوە بەستبوو کە ئەگەر لە عێراقیان دا ڕەنگە نزیکترین ناوچەیان بۆ بکرێتەوە .. هتد . ئەنجا ئاگری ئاشووب هەڵـدەکا بۆ ئەوەی بگاتـە دورترین شوێنی خاکی موسوڵمانان بەڵام خەیاڵیان خاوبوو .

برایان لەبەردەمتانا دەڵێین هێزی عیراقی‌یەکان لە پازدە ملیۆنەکەیانا نیە بەڵکو لە بنەڕەتدا لەوەدایە بەپێ‌ی پێ‌ودانی خوا لەسـەر هەقنو دووهەمیشـ هێزەکەیان لـە ئێوەدایە چونکە عیراقی‌یەکان بڕێتین لەو ڕەگەزانەی چاکە کە لە ئێوەمـان بیستو لـە کۆنگرەی یەکەمتانو لەم کۆنگرەتانا وتتانو ڕێبازی ڕاست دەردەبڕن لەبەر ئـەوە دڵنیاتان دەکەینەوە لەبارەی عیراقەوە .

شتێکی ئاسایی‌یە کە هیچ موسوڵمانێو هیچ ئادەمیزادێو هیچ عیراقی‌یەك نەتوانێ بڵێ گوێ‌نادەینە خوێنی عیراقی‌یەکان یا خوێنی ئێرانی‌یەکان بـەڵام بەڵایەکەو دەبێ ڕوو بە ڕووی ئەم بەڵایە بوەستین بەو باوەڕو توانایەوە کە شایانی بێو ئێمە ناکرێ خاکی عیراق بدەیـن بە دەستەوەو بەڵکو ناکرێ ڕێگا بە خۆمان بدەین ئەو دەروازەیە بین کە بڕووخێ تاکو لافاو بگاتە خاکی عـەرەبو خاکـی موسـوڵمانو یارمەتیش لە خواوەیـە .

بایی‌بوون کەللەی ئاخنیون

لەبەر زۆری ژمارەو ڕووخاندنی شا کەللەیان پڕبووە لە بایی‌بوون . باشە شا ئێرانی‌یەو شا عیراقی نیەو ئێرانی چەوساندەوە بۆ ئەوەی بڵێ لەسەرمانە ئەوەی ماوەتەوە لە عیراق ئازادکەین .. شا پیاوێکی ئێرانی بوو لە هەمان کاتیشدا پیاوێکی بۆگەن‌بـوو دەبێ سـەرزەنشتی خومەینی بکەین لەسـەر ئەوەی کە چۆن هەموو ئەم ماوەیە هێشتیەوەو نەڕووخا . باشە خوا یارمەتیدانو شـای ئێران ڕووخـا بەڵام پێویستە نەکەونە هەڵەی واوەو لایان وابێ دەتوانن

لەبـارەی مەسـەلـەی فەلـەسـتینەوە بەڵام هەڵوێستێکی ئاشکرا دیار نیە لە خومەینی‌یەوە لـە جیهادو لـە شەڕدا لەبارەی فەلەستینەوە بەڵام ئەوە ئاشکرایە کە هێزێکی لەکارخستووە کـە لە سالی ١٩٧٣دا توانایانە شەڕی لەگەڵ جوولەکە زایۆنی‌یەکانا دەکـرد کەوایە هەموو بە ئینسافێو ئاقڵێكو دانایەك دەڵێ ئەم هێزە جەوروستەمکارە دەیەوێ توانـای وڵاتێ پەك بخا کە بۆ بنیاتنانو چاکە هەوڵ‌دەدا لەگەڵ برا عەرەبەکانیاو هەمیشە هاوکاری دەکا لەگەڵ هەموو برا موسوڵمانەکانیاو بەرگری دەکا لـە خاکـی موسوڵمانانو خاکی عەرەب کاتێ کـە تووشـی ئازاردەبێ .

ئەمەیە وەسفی عیراقو هیچ وەسفێ نیە لـە لەگەڵ ئەمـەدا نەگونجێ لە هەمـوو تاقیکردنەوە زانستی‌یەکانا .

بـۆ لە لێدانی نیشـانە هەڵبژێرراوەکانی ناو ئێران وەستاین

ئێوە دەزانن ماوەیەك خۆمان دووردەگرت لـە بۆردومانکردنی نیشانەی هەڵبژێرراو لە تووڵایداو شتێکی ئاساییشە کە شەڕ بەرپابێ بەرپادەبێو ئێوە ئاگاتان لە توانای عیراق هەیە لەم بوارەدا بەڵام ئێستا ئێمە واین لە ٢٤ی نیساندا‌و ئەمە مانای ئەوەیە بیست ڕۆژ زیاترە ئێمە وازمـان لە لێدانـی نیشـانەی هەڵبژێرراو هێناوە لەناو ئێرانا ئەمە بۆ .

لەبەر ڕێزمان بۆ ئەم کۆنگرەیەو قەدرمان بۆی‌و وتمان مادەم کۆنگـرەی موسـوڵمانان لە بەغـدادا دەبەسترێ پێویستە لەسەرمان هەر لەلای خۆمانەوە بە تەنیاو بێ ڕێکەوتـن دەسـت لە لێدان هەڵگرین چونکە مەبەست لە لێدان ئەوە نیە زۆرترین ژمارەی خەڵك بکوژینو ئەمە مەبەست نیە بەڵکو مەبەست ئەوەیە خراپـە دوورخەینـەوەو دەسـتدرێژی دوورخەینەوە بۆ ئەوەی جێ‌ورێی دەستدرێژیکەران بێ‌هێز بکەینو گەل بجوولێنینەوە تا بڵێ شـەڕ بەسـە .

کاتێ کە کۆنگرە لە بەغدادا دەبەسترێ دەبێ ئەمە بخەینە حیسـابەوەو خستمانە حیسابەوە بـێ ئەوەی ئێوە داوامان لێ‌بکەن پێش هاتنتان بۆ بەغدا وازمان لە لێـدان هێناو لە کاتـی مانەوەیشـتاناو ئەوەندە ڕۆژیش پاش گەڕانەوەتان بە خۆشی ئینشەڵڵا بۆ وڵاتەکانتان لەبەر خاتـری موسـوڵمانانو لەبەر پاڕانەوەی هەندێ لە ڕێکخراوەکانی بەرهەڵستکارانی ئێران بۆئەوەی دەوری خۆیان بگێڕن لە ڕوونکردنەوەی خراپەی ڕژێمی ئێرانو خراپەی ڕژێمی خومەینی‌و شەڕە دەستدرێژیکەرانەکەی کە هیچ بیانوونەکـی نیە دژی عێراق .

بەخێربێن بەسـەر چاو بۆ وڵاتی خۆتانو لەنـاو براکانتانا ئاواتـم هەمیشـــە سەرکـەوتنتانـەو سەربەرزیتان ئینشـەڵڵا خوا یارمەتیتان بـدا لـە کۆششتاناو سـڵاوو ڕەحمـەتو بەرەکەتی خواتان لێ‌بـێ .

Institut Kurde de Paris

شانۆیی "چارەنووسی ئادەمیزاد" لە رانیە

● نیازی حەمە عەزیز ●

رۆژی شەممەی رێکەوتی ١٦-٣-١٩٨٥ . پێنجەم رۆژی پێش‌کەش کردنی شانۆیی [چارەنووسی ئادەمیزاد] بوو لەلایەن تیپی نواندنی رانیە و لەسەر شانۆی مەڵبەندی لاوان . لەگەڵ ئەوەشدا جەماوەری ئەم شارە زۆر بە تاسەوە وەکو یەکەم رۆژی پێش‌کەش کردنەکە بە پەرۆشەوە هۆڵەکەیان پڕ کردبوو .

ئەم شانۆیی‌یە کە لە نووسینی نووسەری رووسی [میخائیل شۆلۆخۆف] و گۆڕینی (د. ئاورەحمانی حاجی مارف)ە ، مامۆستا (رەئووف حەسەن) بۆ شانۆ ئامادەی کردووە و هونەرمەندی بەتوانا (سیامەند مامە) دەری هێنابوو .

لەبەرئەوەی بابەتی شانۆیی‌یەکە بە شێوەی چاپکراو لە کتێبخانەی کوردیدا هەیە، بەچاکمان نەزانی باسی رووداوەکانی بکەین . ئەوەندە دەڵێین : بەرهەمی ئەمجارەی تیپی نواندنی رانیە هەنگاوێکی تازە و مژدە بەخش بوو ، بە ئاشکرا رۆشنایی دوارۆژی هونەری درامای کوردی پێوە دەبینرا .. تەکنیك .. مۆسیقا .. جوڵانەوە .. ڕووناکی ، شارەگەزی جوانکاری دیمەنە سەرنج ڕاکێشەکان بورن . تاکە دیاردەیەك کە ئاکامی کەم‌وکوڕی و رەخنەی لکاندبوو بە شانۆگەری‌یەکەوە .. کەمی ئەکتەرەکان بوو لە چاو دەورەکانی شانۆنامەکە . ئەکتەر هەبوو سێ دەوری جیاوازی دەدی ! کە ئەمە ببوە هۆی ئەوەی سەر لە بینەرانی شانۆیی‌یەکە بشێوێنێ و خراپ لە رەوتی رووداوەکان بگەن .

دەوری هونەرمەند [نزار صالح ـ سۆکۆلۆف] بەهرەمەندی پێوەدیاربوو ، سەرکەوتووانە هەڵسوکەوتی دەکرد .

هونەرمەندی بچکۆلە [نەژاد دلزار ـ ڤانیا] کتوپڕیەکی گەورەی درووست کرد کە یەکەمین جاری بوو بێتە شانۆوە و لەگەڵ ئەوەشدا بەتواناو سەلیقەیەکی چاکەوە دەورەکەی دیت .

خوشکە [کەژاڵ ئیبراهیم ـ ئیرینیا] لێهاتووانە دەوری ژنی (سۆکۆلۆف) دیت ... سەرەڕای ئەوەی کە یەکەمین جارە ڕووبەڕووی جەماوەر دەبێتەوە .

جارێکی دی پیرۆزبایی لەم تیپە تێکۆشەرە دەکەین و ئومێدی نەبەزین و سەرکەوتنیان دەخوازین ..

تازەترین بەرنامەی تەلەفزیۆنی

شێرزاد شێخانی

تەلەفزیۆنی تەئمیم لەم دوایی‌یەدا چەند بەرنامەیەکی تازەبابەتی ئاراستەی بینیەر دەکات ، هەندێکیان توانیان خۆیان بچەسپێنن‌و بەردەوام بن لەخزمەت‌کردنی ڕەوڕەوەی هونەرو زانست‌و ڕۆشنبیری کوردی‌و جێگایەکی بەتاڵ پڕبکەنەوە . هەندێکی تریشیان مایەی سەرسوورمان‌و ڕەخنەگرتنی رۆشنبیرو تەنانەت بینیەری سادەشە .

پۆستەی تەلەفزیۆن ، لەم خولەی دوایی‌یەدا هاتە مەیدانەوە بەمەبەستی خزمەتی بینەرو کاروانی رۆشنبیری‌و هونەری . کەئەویش لەئامادەکردن‌و پێشکەش‌کردنی کاك هیوا ئەحمەدە .

دوای بینینی چەند ئەڵقەیەکی ئەم بەرنامەیە ، هەندێ تێبینیمان هەیە دەخەینە بەرچاوی خاوەن بەرنامەکە کە بەپێی بۆچوونی خۆمان پێویستە ڕەچاو بکرێت بۆئەوەی پێش‌بکەوێ‌و بتوانێ خۆی بچەسپێنێ .

١ ـ عیبرەت لەهەر بەرنامەیەکی تەلەفزیۆنی ، تەنیا دەرچوونەکەی نی‌یەو نابێت بەهیچ جۆرێك بیر لەوە بکرێتەوە کە پێشکەش‌کردنی بەرنامەیەك هەر چەندی لەم بارودۆخەدا پێویستیش نەبێت ، خزمەت بەهاوڵاتی دەگەیێنێ . هەروەها مەرج نی‌یە هەر کەسێك لەتەلەفزیۆن کاری کرد ، بەرنامەیەکی تایبەتی بۆتەرخان بکرێت . چونکە هونەری بەرنامە پێشکەش‌کردن جیاوازی‌یەکی زۆری هەیە لەگەڵ هونەرو کارەکانی ترو هەرکەسێك ناتوانێ بەشێوەیەکی ڕاست‌و ڕەوان خاوەن بەرنامەیەکی پێشکەوتوو بێت . بۆیە خۆتێکوتانی مرۆڤ بە پسپۆری‌یەك کەبۆ ئەو نی‌یە . لەئەنجامدا کارێکی سەلبی دەکاتە سەر هەردوو لاوە ، بینەرو خاوەن بەرنامەکەش.

بۆزانینی بەهای پسپۆری‌یەتی ، نموونەمان دوو بەرنامەی زۆر بەتوانا وپڕ بەهرەیە کە لەقەناتی گشتی پێشکەش دەکرێن (العلم للجمیع و الریاضە فی اسبوع) ، کە ماوەی بیست ساڵ زیاترە بەردەوامن‌و لەهەمان رۆژدا بێ‌گۆڕانی ماوە دیاری‌کراوەکەی بینیەر پێی ئاشنا دەبێ ، ئەم دوو بەرنامەیە توانیویانە جەماوەرێکی زۆر فراوان بۆلای خۆیان ڕابکێشن ، ئەوەشیان لەئەنجامی ئەو پسپۆری‌یەتی‌یە کە خاوەن بەرنامەکان پێی ناسراون .

تائەمرۆش ڕووی نەداوە یەکێك لەموزیعەکانی تەلەفزیۆنی گشتی خاوەن بەرنامەی تایبەتی بن ، لە چەند ڕیپۆرتاژی تەلەفزیۆنی‌و چاوپێکەوتن بترازێ ، هیچ جارێك خۆیان نەسەپاندووە بەسەر بینیەرەوە . بەڵام وا دیارە لەتەلەفزیۆنی کوردی ، لەجیاتی ئەوەی دەرگا بۆ خاوەن بەهرەو ڕۆشنبیران بکرێتەوەو ماوەیان بدرێتێ بەهرەو هونەرەکانیان بەبینیەر بگەیێنن ، دەرگایان کردۆتەوە بۆ فەرمانبەرەکانی خۆیان بەم ئەرکە هەڵسن کە لەهیچ بارێکدا پەیوەندی بەوانەوە نی‌یە ، وەك ئەوەی بیانەوێ پیاوەتی‌یان بدەنەوە و پەیوەندە تایبەتی‌یەکەی ڕۆژانەیان ڕۆڵی خۆی گێڕاوە لەگوێ‌نەدان بەرژەوەندی بینیەرو تەلەفزیۆنیش .

٢ ـ لەبنەڕەتدا ئەم بەرنامەیە هیچ پەیامێکی دیاری‌کراوی نەووتۆی نی‌یەو لەئاشکراکردنی ناوی چەند هونەرمەندێك بەتایبەت (کچ)و داوای چەند گۆرانی‌یەك زیاتر هیچی پێوە دیار نی‌یە . ئەو داواکاریانەش زۆر بەئاسانی جێ‌بەجێ دەکرێن ئەگەر هاتوو ناوی هونەرمەندەکان لە تایتلی گۆرانی‌یەکان نووسراو و لەبابەتی دووهەمیش ، گۆرانی داواکراو پڕبەپێستی ئارەزووی بینەرانە .

٣ ـ سێ بەشی ماوەی بەرنامەکە بەخوێندنەوەی ناوی بینیەران دەڕوا ، جاری وا هەیە چواردسەد ناو نەخوێنێنەوە لەسەرانسەری ناوچەی کوردستان نامەیان ناردووە بۆزانینی ناوی کچێك لەکۆرس بەشداربووە . ئەم بەرنامەیە بۆ ناوخوێندنەوەو بەکترناسینی بینیەران دانەنراوەو ، ئەمە تەلەفزیۆنە نابێت بەم جۆرە تەسکە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێ‌و ، بلاوکردنەوەی ئەم جۆرەزانیاری‌یەو هاندانی خەڵك بۆپرسیارکردن لەم بابەتە ، کارێکی ترسناك دەکاتە سەر کۆمەڵ‌و وای لێ‌دەکات خەڵك بەدوای شتی هیچ‌و بێ‌مانا بگەڕێن‌و ئەرکە زیندەکی‌یەکانیان بخەنە پشت‌گوێ‌یانەوە.

برای خاوەن بەرنامە دوای چاوپێداخشاندنێك بەسەر بەرنامەکانی تەلەفزیۆن ، هیچی بەدەستەوە نەما تەنیا داهێنانی ئەم پۆستەبە نەبێت ،داوابشی لێ‌دەکەین پێمان بلێ . ئایا تا ئێستا لەهیچ تەلەفزیۆنێکی ناوچەکەو تەنانەت لەجیهانیشدا ، ئەم جۆرە بەرنامەیە هەیە ؟؟... بەرپرسیارانی تەلەفزیۆنیش بەش‌بەحاڵی خۆیان لەم بارەیەوە کەمتەرخەمن . دەنا هەموو بەرنامەیەك پرۆگرام‌و پەیامێکی سەرەکی هەیە بۆخزمەت‌کردن‌و گەیاندنی زانیاری و رۆشنبیری‌یەکی سوودبەخش بەکۆمەڵ‌و بەرەو پێشکەوتن‌و شارستانی‌یەتی بیگۆڕێ .ئایا ئەم بەرنامەیە چی‌کردووە لەم بارەیەوە ؟؟!..

گومان لەوەدانی‌یە کە بەرنامەکانی تەلەفزیۆنی کوردی ، لاسایی‌یەکی ئاشکرا و ڕوونی عەرەبی‌یەکانی قەناتی گشتی‌یە کەچی داخەکەم پۆستەی تەلەفزیۆن ئەم حیسابەشی بۆناکرێ‌و بەتازەترین داهێنانی تەلەفزیۆنی کوردی لەقەڵەم دراوە !!..

لەکۆتاییدا پێشنیار دەکەم، کەئەم بەرنامەیە پەیڕەوپرۆگرامێك بۆ خۆی دابنێ‌و چەند بابەتێکی تازەمان بۆ ئامادە بکات وەك باسی چەند لایەنێکی هونەری‌و تەکنیکەکانی دەرهێنان‌و وێنەگرتن‌و دیکۆری تەلەفزیۆنی‌و چەند لایەنێکی تری زیندوو ، کەبەڕای من باشترە لەگۆرانی داواکراوەکانی .

لەگەڵ ڕێزم بۆ هەموو ئەو کەسانەی خزمەتی کۆمەڵ‌و ڕەوڕەوەی هونەر وزانست‌و ڕۆشنبیری دەکەن .

واقیعیەت لە تابلۆکانی هونەرمەند «محمد عارف» دا

● بەشی دووەم ●

■ برهان هەژار ■

ئینجا بێینە سەر لایەنی هونەری ، لە ووردەکاری‌و دەست ڕەنگینی هونەرمەند لە نیگار کێشانداو بەکارهێنانی ڕەنگ‌و گونجاندن‌و (تناسق) داڕشتن‌و گرنگی‌دان بە هاوکێشی (توازن) تابلۆو دەرخستنی دەربڕین بە سیمای دەم‌و چاوەکان لەگەڵ وێنە کردنی ئەو ئامێرو چەك‌و جل‌و بەرگانەی لە مێژوودا بەکاردەهێنرا ، وەك شمشێرو جل‌و بەرگ‌و پێڵاو پۆشتە کردن‌و ڕازاندنەوەی (تزين) وولاخەکان‌و ئامادە بوونیان ... هتد .. لە بابەتی هەندێ تابلۆی تردا ، هونەرمەند زیرەکانە شۆڕبۆتە ناخی ئەو کۆمەڵەی . بە کاری چەوت‌و دەستبڕی‌و دزی‌و جەردەی‌یەوە خەریکن لە هەمان‌کاتدا دەربڕین لە مەردایەتی‌و ئازایەتی‌و خۆڕاگرتنی ئافرەتی کوردو باوەڕ بەخۆبوونی لە ئیش‌کردن‌و ڕەنجدان‌و ئارەق ڕشتن بۆ نان پەیداکردن ، بەرامبەر بە چۆكدان نەدان‌و ڕووکردنە کاری خراپ‌و خۆژینی لەتای کاری بێ ڕووەشتی‌دا .. ئەمە بە ئاشکرا لە تابلۆی ژمارە (٣٨) دیارە .. بەنیگار کێشانی ئافرەتێکی شۆخ‌و گەنجی لێ‌قەوماوی ڕەش پۆش ، کە هاوسەری ژیانی چۆتە کاروان‌و نەگەڕاوەتەوە ، لە بازاڕدا ، لە پاڵ دیوارێك دانیشتووەو ، پارچە زێڕێکی کاتی بوکێنی لەبەردەم داناوەو بیفرۆشێ بۆ مسۆگەرکردنی سەرمایەیەك بەدەستی‌یەوە بۆکارو نان پەیدا کردن‌و خۆژینی‌و تێربوونی پێویستی‌یەکانی .. چەند هەنگاوێ لەپشتی ئافرەتەکەوە ، وێنەی دوو مرۆڤ کێشراوە . لەو کەسانەن کە لەناو کۆمەڵدا ، کاری نامرۆڤایەتی‌و دزی‌و ڕووتانەوە بۆتە پیشەیان . لە حاڵەتێکدان چرپە . چرپی ئەوەیانە ، چۆن فرسەتی لێ‌بێنن‌و سمێڵی نامرۆڤی خۆیانی پێ‌چەور بکەن ... تواناو سەلیقەیی هونەرمەند لە بەکارهێنانی ڕەنگ‌و دەرکەوتن‌و (منظور) دەربڕین لە دیووی ناودوەو دەرخستنی لایەنی دەروونی‌دا بە ئاشکرا دەبینرێ .. نیگار کێشانی پیشەی فاڵ گرتنەوەو ، شێواندنی بیرو ئایدۆلۆژیەتی . خەڵکی هەژارو نەخوێندەوارو دوواکەوتوی کۆمەڵ ، لەلایەن ئەو کەسانەی کە بەم بیروباوەرە (عقيدة) بۆگەن دەستبڕی‌یەوە خەریکن‌و بوونەتە شوورا لە پەرەسەندن‌و بیرکردنەوەی خەڵکی ساکارو سادە .. کە ئەتوانم لێرەدا ئەوە بڵێم ئێستاش ئەم بیروباوەرە لەناو مێشکی جووتیارو هەژارو گوند نشینەکاندا ماوەو بڕوای پێدەکەن‌و پارە بەفیڕۆ دەدەن لە پێناوی گرتنەوەی بەخت‌و شانس بەتایبەتی لە مەسەلەی چاوبەستن‌و خوازبێنی بووك .. هتد . هەژاری‌و دوواکەوتوویی‌و نەخوێندەواری ئافرەتی کوردو خێزانی خێڵەکی دوور لە شارستانی‌و کارو پیشەی جووتیاری لادێ‌و هاتنیان بۆ شار ، بۆ فرۆشتنی بە هەرمەکانیان هەر لە بەیانی کازێوەوە تا دەمەو ئاوابون‌و کڕینی شتومەك‌و پێویستی‌یەکانیان .. لە لایەکی تر دیمەنی ژیانی هاوبەشی‌و یەکبوونی ئامانجی خۆشی‌و ناخۆشی هەردوو گەلی کوردو عەرەبدا . دیمەنی تلانەوەو یەك ئازارو ئەشکەنجەو تراژیدی چەوساندنەوەو هەوڵ‌و تێکۆشانی هەر دوولاو بەستنەوەیان بەئاوات‌و ئامانجی یەکتری‌یەوە .. بووژانەوەی بەرهەمی فۆلکلۆر لەگۆزەو شەربەو مافوورو کەرەستەی‌تر .. لەلایەکی ترەوە هونەرمەند بە ووریایی‌یەوە دەمانباتەوە بۆ شۆڕبونەوەو پەردەی نهێنی لەسەر کەلەپوورو پاشماوەی مێژووی هەڵدەماڵێ‌و ڕاستی‌یەکی ترمان بۆ ئاشکرا دەکات ..

بە تایبەتی ئەگەر بەووردی بڕوانینە تابلۆکانی ژمارە (١٠٤)و (١٠٥)و (١٠٨)و (١٠٩). ئەو ڕاستی‌یەمان بۆ دەردەکەوێ کە هونەرمەند دەرکی پێ‌کردووە لە بووژانەوەی بەرهەمی فۆلکلۆرو پاشماوەی دێرینی وەك چەند پەیکەرێکی سەردەمی شارستانیەتە کۆنەکانی پێش زایین لە خاکی نێوان دوو ڕووبار ، کە ماوەیەکی دوورو درێژ لە چەرخەکانی مێژوودا شارستانی‌یەتی‌ی لێ پەیدابووە . بەڵی زۆر بابەتی تری تابلۆکانی کە هێشتا باسمان نەکردوون ، کاشکای ئەوە دەخوازین لەپرۆژەیەکی نوێ‌دا زیاتر لە سەریان بدوێین‌و تیشکی لێکۆڵینەوەیان بخەینە سەرو ناوەندێك بێت بۆ گەبشتنی ڕەنجی بیرو ئایدۆلۆژی کارو بەرهەمی هونەرمەند بۆ بینەری کوردو پلەیەکی پەرەسەندووتر وەربگرێت گومان لەوەدا نیە کە (محمد عارف) هونەرمەندێکی ڕەسەن‌و خاوەنی تاقی‌کردنەوەی قۆناغێکی دوورو درێژەو تواناو سەلیقەیی‌و دەست ڕەنگینی کارە هونەریەکانی دیارە ... شێوەو ناوەڕۆکی کارە هونەریەکانی لە خزمەتی ژیانی چینەڕەنجدەرەکانی کۆمەڵەکەیەتی هەرگیز لە ژیانیان جیا نابێتەوە . ئاوێنەیەکی ڕۆشنە لە پێچەوانە کردنەوەی ڕووداوی ئازارو ئەشکەنجە .. خاوەنی شێوازێکی ڕەسەن‌و تایبەتی‌ی خۆیەتی دوورە لە جوینەوەو فڕوفێڵ‌و دابڕاوو دووکەوتنەوە لە یەکێتی‌یەکی بابەتی (وحدة الموضوعية) سەرکەوتوویی تەواو دەبینرێ لە ڕەخساندنی کارو بەرهەمی هونەری‌دا چ لە ڕووی شێوەو ناوەڕۆك‌و تەکنیك‌و داڕشتن‌و بەکارهێنانی ڕەنگ‌و هاوکێشی (توازن) تابلۆدا .. ئەگەر زیادە ڕۆیی نەبێ کە بڵێم ، ئەگەر ئەمڕۆ کورد شانازی بە بەرهەمی هونەری شێوەکاری‌یەوە بکات ، بێ‌گومان بەشێکی (جزء) پێك دێت لەکارە ڕەسەن‌و شاکارەکانی ئەم هونەرمەندە ، کە تائێستا حەقی خۆی نەدراوەتێ ڕەنگە بشڵێم ، هەندێك نازانن کە یەکێکە لەشۆرە سوارانی هونەری ڕەسەنی هاوچەرخ .. تائێستا هونەرمەند چەند بەرهەمێکی نوسینی هونەری بەچاپ گەیاندووە . وەك (فن الرسم اليدوي) ، (پول کوگان)و (مایکل ئەنجیلو)و (دیلاکروا) . بە کوردی‌و عەرەبی . بەهەر حال لێرەدا بەپێویستی دەزانم کە چەند تیبینی‌یەکی گچکەم هەیە لەلایەنی هونەری چەند تابلۆیەك .. بێ‌گومان بەو مەبەستەی زیاتر دەرگای تێگەیشتن‌و دەرك پێ‌کردن بکرێتەوە لەسەر هەڵسەنگاندنی کاری هونەری .. کە ئەمە دەڵێم سەری ڕێزو نەوازش دائەنەوێنم بەرامبەر بەکارە پیرۆزەکانی هونەرمەند .. وەك تێبینی لە هەندێ تابلۆدا . جائێتر نازانم ئەی هونەرمەند خۆی لە شێوازی کاری تابلۆکەدا وای داڕشتووە ، یاپەی پێ‌نەبردووەو فەرامۆشی کردووە ئەویش یەکەم‌و کووڕی‌و تەواو نەکردنی لایەنی (تەشریح)و (نەسب) دوور کەوتنەوە لە قەبارەو شێوەی سروشتی خۆی ... بۆ نموونە وەك لە تابلۆی (ناوەندی سیانەی قەڵای (دمدم)دا دەبینرێ ، لەلایەك دروستکردنی گەورەیی‌و قەبارەی شمشێری دەستی پاڵەوانەکەو ، نارێك‌و پێکی (سمی) ئەسپەکەو ، وەستانی پیاوەکانی تر کە لەبەشی باوگراوندی تابلۆکەدا کێشرابوون . نازانم دەربڕینی مەلا محیی دەم‌و چاووی کەسەکان‌و وەستانیان ، بارودۆخێکی تەواویان وەرنەگرتبوو . ئەمەش لە نرخی بابەتەکان کەمترو لاواز تربوون .. یاخود نەگونجاندن‌و تەواو نەکردنی (تەشریحی) نیگاری هەندێ تابلۆی تر ، وەك ژمارە (٣٧)و (٣٦)و (٧) یاخود گرنگی دان بە هاوکێشی (توازن) بۆشایی (الفراغ) بێ‌گومانم کە ئەم وورده تیبینی‌یانە ، هیچ لە نرخی کارە هونەری‌یەکان کەم ناکەنەوە ، چونکە قۆناغی بەرلە (١٥) ساڵی لەمەوپێشی هونەرمەندە کە پیا تێ‌پەڕیووە ... دوو خاڵی گرنگ ماوە کەباسی بکەم :ـ

١ ـ وەك دووبارە بوونەوەو بەکارهێنانی ئەسپ لە زۆربەی بابەتی تابلۆکاندا .. بێ‌گومان ئەسپ بۆتە هێمایەك‌و (رمز) نیشانەیەکی سەرەکیە لای هونەرمەند . کە حاڵەتێکی بەهێزو کاریگەر ئەنوێنی ، لە نموونەی هێزی دەروونی‌و مرۆڤایەتی ، وەك بەکارهێنانی ئەسپ لەلادێ‌دا لە گورج‌و گۆڵی کاروباری ڕۆژانە . لەلایەکی ترەوە بوونی بە هێمای شۆڕش‌و ئازایەتی‌و هێزو تەقینەوە ، بەرەو ئاسۆیەکی گەش ، لەگەڵ دروستبوونی جوانی شێوەو ڕەنگی‌دا ..

٢ ـ دەرکەوتنی (کووندە بەبوو) کە ئەمەش هێمایە بۆ نەگبەتی‌و چەوتی‌و شووم‌و بەڵاو لێ‌قەوماوی شەڕو کاری خراپ ..

لە کۆتایی ئەم نووسینە کورتە لەسەر پێشانگای بەخششی تێکڕایی (التكريمي الشمولي) . هونەرمەند (محمد عارف) ، هیوای بەردەوامی‌و سەرفرازی‌و دەست ڕەنگینی بۆ ئەخوازین لە زیاد کردن‌و بەرهەم هێنانی کاری هونەری نایاب‌و ڕەسەن .. بێ گومانیشم لەوەی کە زۆر شتی‌تر ماوە ، باسی بکەم‌و تیشکی لێکۆڵینەوەی بخرێتە سەر ... بەو هیوایین لە پرۆژەی لێکۆڵینەوەی تێرو تەسەلی داهاتوودا ئەم لایەنە زیاتر بپێکین ... پیرۆز بێت ئەم پێشانگایەی هونەرمەند لە ئاسمانی بزووتنەوەی شێوەکاری هاوچەرخی کوردیداو ، چەپکێ نێرگز پێشکەش بێت ... !

Institut kurde de Paris

● سەرنجو لێکۆڵینەوە لە کتێبی ! ●

منداڵ وچیرۆکی منداڵان

لێکۆڵینـــــەوە
لەگەڵ چەند سەرنجێك لەو چیرۆکو
چاپەمەنیانەی بۆ منداڵ نووسراون
محمد رەحیم رمضـــان ـ چاپخانەی زانکۆی
سەلاحەددین ساڵی ١٩٨٤ ، (٢٣ × ١٧ سم)

● فەرەیدون عەلی ئەمین ●

ئـەم بەرهەمەم خوێندەوە ، لـە لایـەکـەوە پێم‌خۆش‌بوو کە لەسەر منداڵ نووسراوە ، لە لایەکی ترەوە لە کاتی خوێندنەوەدا چەند سەرنجێکم هاتن بە بیردا ، ئنجا لە چەند چمکێکی کۆڵیمەوە ، بــە پێوستم زانی بیانخەمە سەر کاغەز بــە ئـامـانجی سوود لێ‌وەرگرتنو هیچی‌تر .

کـاك حەمە رەحیم لــە لاپـەڕە (٨٤)ی کتێبەکەیدا ئەڵێ : | سەرچاوەی هەرە گرنگی ئـەم باسانە لە پەڕاوە بە نرخەکەی مامۆسـتا « هادی نعمان الهیتی »وە وەرگیراوە | . بێ ئەوەی ناوی پەڕاوەکە بهێنێت(١) . ئەم یەك دوو رسـتـەیە ، مانای تەواو نادەن بەدەستەوە . ئایا کتێبەکـەی مامۆسـتا « هادی نعمان » سـەرچاوەیە بۆ نووسینەکە ؟! ئەگەر (سەرچاوە)یە ، سـەرچاوە ناکاتە ئەوەی باسێك لە کتێبێکەوە وەکو خـۆی وەربگرێتو وەری‌بگێڕێتو بیکەی بە کوردی ، کە لــە بەرگی کتێبەکەوە وا دیارە کــە هەموو ئەم بەرهەمە دانانە نەك وەرگێران . باشـــە ئەی « سـەرچاوەی » هەرەگرنگی ئەم باسانە لـە پەڕاوە بەنرخەکەی | هادی نعمان |ەوە وەرگیراوە . مانای چی ؟! سەرچاوە چۆن وەرئەگیرێ ؟ سـەرچاوە تا ئێسـتا بە مانای « مصـدر »ی عەرەبیو «Reference» ئنگلیزی ، لە لایەن نووسـەرانەوە بەکارهێنراوە ، ئیتر چۆن وەرئەگیرێ ؟! کتێبێـك ئەکەیت بە سەرچاوە لە شوێنێکدا چەنـد دێڕێکی لێ‌وەرئەگریت وەکو پاڵپشـتێك یان بەڵگەیەك بـۆ قسەکانت ، ئەوەی وەری‌ئەگریت ئەیخەیتـە نێوان دووکەوانەوە ، ژمارەیەکی ئەدەیتیو لە داوێنـدا ئەو ژمارەیە ئەنووسیتەوەو ئەنووسیت ، « فلانـە کەس ، فلانە کتێب ، چاپخانەی... ، فلانە شوێن ، ساڵی ... ، لاپەڕە ... هتد ، ...

کاکە حەمە رەحیم تۆ ئەتوانی بەشـێك لەو کتێبە یان هەمووبت بکردایە بە کوردیو هـەر لەسەر بەرگی یەکەم بتنووسـیایە « فلانە کەس وەری‌گێڕاوە » لە ناوێشـەوە بە ناوی وەرگێڕەوە پێشەکی‌یەکی پچوکت بنووسیایە ، باسی کتێبەکـەی مامۆستا « نعمان »ت بکردایەو بە خوێنەرانی کوردت بناسیایە . یان بتوتایە لە « لاپـەڕە ئەوەندەوە تـا ئەوەندەم لە کتێبی فلانەکەسەوە وەرگێڕاوە » .

بەڵام ، نە لە بەرگی کتێبەکەو نە لەپێشەکی‌یەکدا ئەمە نەنووسیتو ئەو بەشە گرنگەی کتێبـەکـەت (قوناغەکـــان) بە دانراو بخـەیتـە پێش‌چاوی خوێنەران ، کاری‌کردە نی‌یەو هیچ لە شـــانو شەوکەتی ئەو کتێبە بـەرز ناکاتەوە ، بـەڵکو بـە پێچەوانەوە زۆر پلە ، دەیهێنێتە خوارەوە .

من تەنیا ل « ٢٠ ـ ٥٧ »ی کتێبەکەی کـاك حەمە رەحیم لەگەڵ ل (١٩ ـ ٥٤)ی کتێبـەکـەی مامۆستا « هادی نعمان » بەراورد ئەکەم . کاکـە رەحیم هاتووە ئەوەندەی پێویستی بووەو بە (بەس)ی زانیوە ، هەر وەکو خۆی کتومت کردویـەتی بـە کوردی ، هەر قۆناغە « ناوونیشان »ی خۆی هەیە بەڵام کاکە رەحیم « ناوونیشـــان »ی قۆناغەکانی نەگۆڕیوەو هەر بە قوناغی « یەکو دوو سێ‌وچوار » ناوی بردوون ، کە ئەو ژمارانە « ناوونیشان »نین ، بەڵکو بەندی (یەکەمو دوەمو سێ‌یەمو چوارەم)ن کە ئەم دەستکاری‌کردنە لە ئاستی زانیاری باسەکە کەم دەکاتەوەو قوناغەکان بە بێ ناوونیشـــان دەمێننەوە .

ئنجا بە بێ زەحمەت با پێکەوە سەیرێکی ئـەم دوو نووسینە بکەین . بزانین ئەوەکەی کاکە رەحیم وەرگێرانێکی کتومتە یان نا ؟!

هـادی نعمان ل (١٩) دێـڕی (٨ ـ ١٣) :

« عالم الطفل فی هذه المرحله هو عالم ضیق ؛ انـه الام والاب والاخوه وبعض معارفـــه من الجیـــران والاقارب والباعه الذین یتجولون فی محیطه والدمی التی یلهو بها! ، والملابس التی یرتدیها ، والطعام الذي یاکله والبیت الذي یعیش فیه ، والحیوانات الالیفـه التی تحیا قریبا منه ، اضافة الی ما یحیط بــه من مؤثرات جویة وظواهر طبیعیه کالبرد والحر والضوء والظلام وما الی ذلك » .

کاك حەمە رەحیم ل (٢١) دێڕی ١٨ ـ دێڕی (٢)ی لاپەڕە (٢٢) : « دنیا منداڵ لەم قوناغـەدا زۆر تەسکە . باوکو دایکو براو خوشکو هەنـدێ خزمو کەمێك لە دراوسێو ئەو شت‌فرۆشانەی لـە نزیکیانەوەنو ئەو ماڵەی تیایا دەژی . ئەو ئاژەڵانەی لە ماڵەکەدانو گەرماو سەرماو شەوو رۆژو تاریکیو رووناکی هەست پێ‌دەکات » .

هادي نعمان ، لاپەڕە (٢٠) دێڕی (١ ، ٢ ، ٣) : « ویتاثر الطفل بعناصر عالمه هذا مستجیباً لتأثیراتها المختلفة ؛ وهو یحاول باستمرار اکتشاف موقعه من هذا العالم ویستخدم حواسه من اجـل ذلك . وشغله الشاغل هو الکشـــف عن البیئة المحدودة المحیطة به » .

کاك حەمە رەحیم ل (٢٢) دێڕی (٣ ـ ٦) : « ئەم دنیا تەسـكەی تیا ئەژی ، کاری خۆی تێ ئەکاتو لێرەوە هەست بە بوونی خۆی دەکات ... ئەیەوێ بگاتەوە جێی خۆی ، هەست‌وئەسـت بەکاردێنێ ، ئیشیان پێ‌دەکات ، تاکو زیاتر لــە بارەی دەوروپشتی خۆیەوە بزانێ » .

نعمان هـادي ل (٢٠) دێـڕی (٤ ـ ٨) : « ولهذه المرحلة خطورتها الکبیرة ، فالسـنوات التی تسـبق السادسة من عمر الطفل من اهم مراحل تکوین شخصیة الانسان ، وهی اهم بکثیر من المرحلة التی یمضیها الطفل فی المدرسة الابتدائیة ، اذ تتکون فی هذه المرحلة الاتجاهات الرئیسـیة لشخصیة الطفل ، فیتعلم العادات الخاصة بالتغذیـة والنظافة والعادات المرتبطة بالجنس » .

کاك حەمە رەحیم ، ل (٢٢) ، دێڕی (٧ ـ ١٣): « ئەم قۆناغە بە ترسناکترین قۆناغ دادەنرێت ، ئەو ساڵانەی پێش شەش ساڵی ، گرنکترین ساڵانێکن کـە منداڵ کەسایەتی خۆی دروسـتدەکات . گرنکترین کاتیشـــە بـــە گوێرەی قوتابخانەی سەرەتایشیەوە ، ئەم قۆناغەی شا رێگای لەسـەر رویشتنی دواڕۆژو کۆلەکەی بە هیزی ژێر نیرگەی قەوارەی ژیانێتی ، فێری جۆری تایبەتی خواردنو پاکو تەمیزیو چەنـد هەڵس‌وکەوتێـك دەبێتو شتێکیشی لە بارەی جنسەوە بەرگوێ دەکەوێ » .

مامۆستا « نعمان هادي » ، ل (٢٠) دێـڕی (١٤ ـ ١٥) : « وتؤکد جمیع الابحاث العلمیة ان الطفل یمر فی طفولته هذه بعملیة تربویة ، لهـا من الآثار ما یفوق اي عملیة تربویة » .

کاك حەمە رەحیم ، ل (٢٢) ، دێڕی « ١٧ ، ١٨ ، ١٩ » : « هەمـــوو لێکۆڵینەوەکانی دەرون ناسەکانو شارەزایانی منداڵ ، ئەوە ئەسەلمێنن کە ئەم قۆناغە پەروەردەیی‌یە لە هەموو قۆناغەکانی ژیانی پەروەردەیی‌ترە » .

ئێســـــــتا خۆ ناکرێت من هەموو دەقە عەرەبی‌یەکە لەگەڵ دەقەکوردی‌یەکەدا بەراورد بکەم . با ئەموست بۆ هەندێکی‌تر رابکێشـــم بێ ئەوەی دەق‌بنووسم ، ئەوەی مەبەســـتێتی خـۆی بەراوردی‌بکات .

نعمان هادي ل (٢٠) یقول واطسن ، کاك حەمە رەحیم ل (٢٢) واطسن ئەڵێ : سەیر ئەوەیە نعمان هادي قسەکانی خستۆتە نێوان دوو کەوانەوەو لــە داوێندا سەرچاوەکەی نووسـیوە ، چونکە وەك باسمان‌کرد هی خۆی نی‌یەو ڕێگایەکی زانستی‌یانەی گرتووە . بەڵام کاکە رەحیم بە بێ کـەوانەو بـە بێ سەرچاوەو بە بێ ئەزیەت وەکو خۆی کردوێتی بـە کوردی ، لە شوێنی دیکەشدا ئەمەی کردووە .

| مامۆستا (هادي) ل (٢٠) دێڕی (١٩ ـ ٢٤). لای کاك رەحیم (٢٣) دێڕی (٥ ـ ١٠)] .

(هادي نعمان) ل (٢١) دێڕی (١ ـ ٥) . لای کاك رەحیم ل (١٢ ـ ١٨)] .

| هادي نعمان ، ل (٢١) دێڕی (٧ ـ ١١) . لای کاك رەحیم ل (٢٣) دێڕی (١٨ ـ ٢٤)] .

| هادي نعمان ، ل (٢١) دێڕی (١٢ ـ ٢٠) ولکنه من جانب آخر . لای کـاك رەحیم ل (٢٤) دێڕی (٣ ـ ١٢) بە هەڵەی چاپ ژمارە (٣٠.)ێك کراوە بە (٢٠.) | .

| هادي نعمان ، ل (٢٢ ، ٢٣) دێــــــڕی (٢١ ـ ٢٦) : « ان الطفل شعورا بذاتیه ... » . لای کاك رەحیم ل (٢٤) دێڕی (١٣ ـ ٢١) : « لەو هەستەوە کە بەخۆیەتی .... » | .

| هادي نعمان ، ل (٢٢) دێڕی (١٢ ـ ١٤) . لای کاك رەحیم ، ل (٢٢) « دوا دێـڕ ـ دێـڕی سێ‌یەمی » ل (٢٥) | .

| هادي نعمان ، ل (٢٢) دێڕی (١٤ ـ ١٥) لای کاك رەحیم ل (٢٥) دێڕی (٦ ـ ٧) | .

| هادي نعمان ، ل (٢٢) دێـڕ ٢٢ ـ دێڕی (٨)ی لاپەڕە ٢٣ ، لای کاك رەحیم ل (٢٦) ، دێڕی چوارەمی ل (٢٧) | .

| هادي نعمان ، ل (٢٣) دێڕی (٩ ـ ١٤) . لای کـاك رەحیم ل (٢٧) دێـــڕی (٥ ـ ١١) .

شایانی باسە مامۆستا هادی سەرچاوەی دەستنیشان کردووە .

| هادي نعمان ، ل (٢٣) دێڕی (١٥ ـ ٢٠): وفی هذه المرحلة یشتد میل الطفل الی المحاکـات والتقلید والتمثیل .... الخ . لای کاك حەمە رەحیم ل (٢٧) دێڕی (١٢ ـ ١٩) : ئەم قۆناغەش منـاڵ تیایا ئارەزووی لاسایی‌و نواندنیان زۆر دەبێت | .

ئێستا هەست بەوە ئەکەم کە ئەگەر لەمەزیاتر نموونە بهێنمەوە دەبمە مایەی سەردێشانتان ، دەنا چی بێ لە ئێوە نەهێنی بێ تا لاپەڕە (٥٧) هەمووی هـەر وایە . من لای خۆم هەموویم دەستنیشان کردووە . ئەگەر بتانەوێت ئەینووسم . ئەگەر نـا ، خۆتان ئەو بەراوردە بکەن .

دیسان کە باسی کتێبەکـەی « هادي نعمان » دەکات لە لاپەڕە (٨٤)دا دەڵێت : « ... کـــە نووسەرانو رۆشنبیرانی عەرەب بە هەرەشاکارترین پەڕاوێکی دادەنێن کە تاکو ئێسـتا لە وولاتـە عەرەبی‌یەکاندا سەری هەڵدابێتو بەردەسـتی خوێندەواران کەوتبێ » . باشە ئەم نووسـەرانو رۆشنبیرانە وەکو کێ‌وکێ . ئەبوایە لـە پەراوێزدا ناوی چەند کەسێکت بهێنایە ، ناوی ئەو گۆڤار یان رۆژنامە یان کتێبەت بنووسیایە ، بۆ ئەوەی ئێمەش بچین بیخوێنینەوەو سـودی لێ‌وەرگرین من بەش بە حالی خۆم تامەزرۆی نووسینی ئەو نووسەرانو رۆشنبیرانەم لەو بارەیەوە . دەنا بەم شـێوەیەی ئێستا تۆ نووسیوتە ، « واتە بێ سـەرچاوە » بۆ یەکێکی وەکو من هەیە لـەو ڕایـەی تۆ بکەومـە گومانەوە .

ئەم نووسینەم لەسەر ئەم کتێبەی کاکـە رەحیم بە پێویست ئەزانم ، چونکە من باشم لـە بیرە ، پێنج شەش سالێك ، یان کەمتر یان زیاتـر لەمەوبەر ، لە دەزگای رۆشنبیری کـوردی‌یەوە ، دەستنووسی ئەم کتێبەیان بۆ ناردم بۆ ئەوەی وەکو « ئەهلی خیبرە »یەك سەیری بکەمو ڕای‌خۆمیان بۆ بنووسمەوە . منیش بەشی زۆری ئەم ڕایانەی لـەم نووسینەدا دەیبینن لەتەك دەستنووسـەکەدا بۆم ناردنەوە ، کـاتێك کــە کاك حەمە رەحیم لــە ١٩٨٥/١/١٦دا ئەم کتێبەی پێشـکەش‌کردم بــە سوپاسەوە وەرم‌گرتو خوێندمەوە ، سـەیرئەکەم هەمان دەستنووسەکەی ئەوسایە ، دیارە پەیرەوی ئەو سەرنجانەی نەکردووەو بەراستی نەزانیوە ، کـە لەمەدا ئازادە ، بەڵام من ئێستا ناچارم کە باسـەکە بێنمەوە پێش‌چاو ، تا خوێنەرانی خۆشەویست ئاگادارین لە لایەکەوەو لە لایەکی‌تریشەوە با کاکـە رەحیمو خوێنەران بزانن کە لەو باری سـەرنجانەم باشکەزنیم .

سەیر ئەوەیە کە کتێبەکەم خوێندەوە شتێکی سەیرترم هاتە پێش‌چاوو تا ماوەیەك تاس‌بردمی‌یەوە . کـاکـە رەحیم لە (٨ ـ ٩)ی کتێبەکەیدا ئـەو سەرەتایەی من بۆ کۆمەڵە چیرۆکو شـیعرەکەی نامیلکەی « پیاوە پچکۆلەکە »ی(٢) خۆمم نووسیوە . هەڵی‌گرتووەو بردویەتی وەکو خۆی نووسیوێتی‌یەوەو کردویەتی بە هینی‌خۆی . لەوێدا باسی ئاگاداریەکی نەتەوە یەکگرتووەکانم کردووە لــە بارەی مـافی منداڵەوە . ئەو ئاگاداری‌یەشی لە (٢٠)ی تشرینی دووەمی ١٩٥٩دا بڵاوکردۆتەوە . سوێندم لەسـەر ئەوە نەخواردبێت کە ووشەیەکی « ئاشتی »ی بۆ زیادکردووە . لە یەکێك وایە ئەو ووشەیە بووەو من وەرم نەگێڕاوە ، ووشەی « تیایا » یەکێکـی لـە شوێنێکی‌تردا دانـاوە ، لـە (بەڵاپارێزێت)ی لابردوە .

ئێ باشە کاکە حەمە رەحیم ، خۆ ئەو ئاگاداری‌یە مولکی باوکی من نی‌یەو من بڵاوم نەکردۆتەوە ، مـن لە عەرەبی‌یەوە وەرم‌گێڕاوە ، بەڵام « شـێوەی بەکوردی کردنەکەی » هینی منە ، تۆش بچویتایە ، لە عەرەبی‌یەوە ، لە ئینگلیزی‌یەوە ، یان لـــە هەر زمانێکی‌ترەوە بۆ خۆت بە شێوەی وەرگێڕانی خۆت بتکردایە بـــە کـــوردی . کێ ئـەڵێ تۆ جوانترت وەرنەئەگێڕاو بە کوردی‌کردنەکەی تۆ شـــیرینتر نەئەبوو ؟ یان وەکو ووترا لە داوێندا بتنووسیایە لە فلانە شوێنەوە وەرم‌گرتووە ، ئەمە لە شان‌وشەپیلکی نووســــینەکەتی کـــەم نەئەکردەوە . بەڵکو بە پێچەوانەوە بێ‌دەنگی‌یەکەت مایەی ســـەرسورمانەو گلەیی‌یەکی زۆرت دێتەسەر !! . لەدوای ئەوە کاکە رەحیم تۆ بۆ رۆژی (٢٠)ت لابردوەو ، تـەنیـا تشرینی دووەمو ساڵی (١٩٥٨)ەکەت نووسیوە . ئەی ئەگەر رۆژێك لە رۆژان ویســـترا ئاهەنگێك بەوبۆنەیەوە بگێڕێت ئەبێ لـــە چ رۆژیـکدا بێت ؟! تۆ بە ڕەوای ئەزانی سی شەو و سی رۆژ « بدەن لـە تەقەی دەهۆڵو زورنا » ئەمـــە چی‌یە وەڵلا نـازانن رۆژەکە کامەیە ؟!

ئنجا کاك رەحیم لە لاپــەڕە « ٧٢ ـ ٨٣ »ی کتێبەکەیدا چەند ســــەرنجێکی « وەکو لە یەکەم بەرگی کتێبەکەدا نووسیوێتی » یان چەند سەرنجێکی ووردوکەم « وەکو لە لاپەڕە (٧٢)دا دەڵێت » لـە « کۆمەڵە بەرهەمێکی بۆ منداڵان نووسراو » داوە . بەشێکیان نە سەرنجو نە وورده ســــەرنجن ؛ هەندێکیان لـــە بیبلوگرافیاوە نزیـك ئـەبنـەوە ؛ هەندێکی‌تریشیان هەر ناوی کتێبەکەو خاوەنەکەیەتی‌و هیچی‌تر بۆنموونە وەکو :

| ١٧ ـ چالاکو من کێم :ـ نووسەری فاضل محمد عزیز قەفتانە | .

| ١٨ ـ شاهۆ :ـ نووسەرەکەی مامۆســـتا عثمان هەورامی‌یە | .

بروانە ل ١٠

فولکلور چی‌یە ؟

ڕێ دیر بەرواری

فلکلور میراتێ میللەتی یـــە کەلەبوورە پاشماوەیە ژئێکی بۆ ئێکی ێی‌مای ئێکی بوو ئێکی‌ێ هێلای ئێکی بخـۆ ێیش ئێکی گرتی‌و هەتا نوکە هەمی‌رەنگێت بەرهەم‌و ئاوازێـت فلکلوری بهەمی رەنگا ێیێـــتماین لسەر زارێ خەلکی ئێك بوو ئێکێ دی دبێژیتن .

ڤێجار هەکە ئەم بهێـــن‌و پێناسا فلکلوری بدەین ئـــەم نەشێین بێژین فلکلور بەس تشتەك بتنێ‌یە ، چنکو فلکلور هەمی تشتەو هەمی تشـــتا دگریتن دهەمی بارو رەنگێت ژیانا میللەتی‌دا .

فلکلور گرانترین بـــارە ژبارێت بسەنگ‌و گران ێیت خەباتا ژیانا کاروانێ شورشا هەمی میللەتا .

ئایا فلکلور بەس هەر ئەو هەمی داستان‌و چیـــروك‌و بسەرهاتی‌و یاری‌و گالتـــەو پێ‌کەنین‌و سـتران‌و لاوژەو یاقیدی‌و حەیرانوك‌و پیرەپا‌ـ ینرۆك‌و مقام‌و بـــەنـــدی پێشینان‌و شعرن ؟

ئەڤ هەمی بەرهــــەم‌و ئاوازە کارێت مەزن دکـــەن سەر ژیان میللەتی ژهەمی لاڤە میللەتی هشیار دکەن‌و میللەتی ژخەوکا شرین رادکەنەڤـــە بەرێ میللەتی ددەنە روژەکـا گەش‌و رونا کاروانێ ئازادیێ .

ئەم نەشێین بێژیـــــن فلکلور بەس تشتەك بتنێ یـە دجیهانێ داو بەس تشـتەکی دگریتن بوچی ؟

چنکـو فلکلور هەمـــی تشتەو هەمی تشتا دگریتـن دهەمی‌بارو رەنگێت ژیانـــا میللەتی دا .

ئایا فلکلور چیایەکـــێ گەلەکێ مەزنەو ژچیایێــــت میللەتی ێیت سەنگ‌و گـران‌و چ‌جارا ژجهێ خو ناهەژێتـن نالڤیتن نالەڤیتن ؟

ئایا فلکلور گەلی‌یەکەو چیاو کەڤرو زنارن‌و هەمی دەمـــا دەنگێت خەباتێ لێ دەنـــگ ڤەدەن ؟

ئایا فلکلور ئەو هەمـــی تاڤێت بارانێ نە ئەوێت بسە ربهارا میللەتی دبارن تاڤـــی بهارا وەلاتی پێ گەش دبیت‌و دخەملیتن بهەمی رەنگا ؟

ئایا فلکلور روژەکا گەشـــا ئازادیێ یەو هەمی دەما لسەر سەرێ چیاو کەڤرو زنارێـــت دبروکێ مێژوێ دهەلێتـــن‌و میللەتی گـــەش دکـــەت‌و رون دکەتن دخەملینیت ؟

ئەرێ ئایا فلکلور سیلاڤەکە و هەردەم ڤسەر چیاو کەڤرو زنارێت وەلاتی‌و داتێتـــــە خارێ ؟

ئایا فلکلور رویبارەکە وەکی زێ‌یو خابیری‌و سـیروانی‌و ڤناڤ بهارا وەلاتی‌دا تێتـــــە خارێ دچیتە ناڤ بـــــاغ‌و بیستان‌و ئاڤارا داو بهــــارا وەلاتی ئاڤ دەتن ؟

ئایا فلکلور هەمی رەفێـت کوترو تەیرو تەوالا شـالیل‌و بلبلانەو عاشق‌و ئەڤینداران‌و ڤناڤ بهارا وەلاتی دا تێنـــە خارێ‌و هەردەم دکە ئەڤیری لهەمی رەنگێت ئاوازاو دەنگێ ئاوازێت وان لدول‌و چیـــا دەنگ ڤەدەن ؟

ئایا بەرهەم‌و ئاوازێـــت فلکلوری هەمی ئەو ئاسـك‌و خەزالن‌و هەمی ئەو برێـت کەل‌و کیڤیانە هەمی دەما ببر لناڤ چیاو کەڤرو زنـــارا لدەشت وزوزانا لناڤ بهـارا وەلاتی دچەرن‌و دگەرهن ؟

ئایا فلکلور مەزنتریــــن کاروانێ خەباتێ‌یەو ژخەباتـا ئەدەبی‌و هونەری‌و بەرهــەم‌و ئاوازێت فلکلوری ؟

بەلێ یا ژهەژی‌یە ئــــەم بێژین فلکلور تەنیا تشـــتەك بتنێ نینە د جیهانـــــێ‌دا ددنیایێ‌داو تشتەکی بتنـــێ ناگریتن هەمی تشتا دگریتن د جیهانێ‌دا و هەمی تشتە .

ڤێجار هندی ئەم بهێـن‌و بەحسێ فلکلوری بکەبـــن‌و گۆتارێت دبرو درێژ لسـەر فلکلوری بنوسین هێشتا هەر کێمە بۆچی ؟

چنکو مادەم فلکلور هەمـی تشتە دجیهانێ داو هەمـــی تشتا دگریتن ددنیایێ‌دا ئـەم نەشێین بەحسێ هەمی تشتا بکەین بگوتارەکێ بتنێ .

ئەگەر ئەم بەحسێ هەمی تشتاو هەمی بەرهـــــەم‌و ئاوازێت فلکلوری بهەمی رەنگا بدرستاهی بتەواوی بکەبـــن بهزارەها مقالا ژی بەحسـێ فلکلوری تەواو نابێـــــت‌و بەحسێ هەمی بەرهـــــەم‌و ئاوازا بدرستاهی ناهێتە کرن هندی هند فلکلور باخچەکـێ مەزنەو فراوانەو ێی‌تژی‌یـە ژهەمی رەنگێت گولێت گەش و خەملی ێیت بەرهەمـــوو ئاوازێت فلکلوری کــوردی بهزارەها رەنگا .

هنـــدی هنـــد فلکلور عەسمانەکێ مەزن‌و فراوانەو بێ ساهی‌یەو زەلالەو دنیایەك مەزنەو هندی هند جیهانـــا بەرهەم‌و ئاوازێت فلکلـوری جیهانەکا مەزن‌و هندی هند کاروانێ بەرهەموو ئاوازێـت فلکلوری کاروانەکێ بوشەو مەزنەو بارگرانە ژهەمی لاڤە.

ڤێجار هیڤی داریـــن ژ نڤێســـەڤان‌و تورەڤانێت کــورد نەبێژن فلکلورو پێناســــا فلکلوری هەمی هەما بـــەس تشتەکە ددنیایێ‌دا نەخێـــر فلکلور هەمی تشتە ددنیایێ داو هەمی تشتا دگریتن .

Institut Kurde de Paris

رۆژنامەگەری و کێشەی رەخنەسازی

اسماعیل رسول

کێشەی رەخنەسازی لەئەدەبدا، لەو کێشە ئاڵوزانەیە کە خامەی ئەدیبورەختەگران سەدەها گوتارو تۆژینەوەو لێکولینەوەیانلەسەر نووسیوە ، لەم گوتارە کورتەدا نامەوێ ئەو تیوریورایانەی بە دوورودرێژی دەربارەی رەخنە نووسراوندووبارە بکەمەوە لێرەدا دەمەوێ بە چەند دێرێکباسی کێشەیەك بکەم کە لەوانەیە زۆری لەسەرنەنووسرابێ ، ئەویش پەیوەندی رۆژنامەگەریبەرەخنە سازیەوەیە .

لەو دیاردە رۆشنبیریانەی کە جار بەجار لەسەر لاپەرەی رۆژنامەو گوفارە ئەدەبیەکاندا سەر هەڵدەدەن ، ئەم قسەو قسەلۆکەیە کە بە ناوی رەخنە بلاودەکرێتەوەو چەند نووسەرو بوێژ بە داخەوە ، تیروتوانج تێکدەگرنو لە باتی ئەوەی مەوزوعیانە باسی بەرهەمە ئەدەبییەکان ، کە دەخرێنە بەردەم کاری رەخنە بکەنو کەمو کوڕیو چاکیو خراپیی لایەنەکانی دەربخەن بۆ هاندانی ئەو ئەدیبەو یارمەتیدانی لەبەرەو پێشدانی بەرهەمەکانی ، ئەڵێم لەباتی ئەمە ، هەر بێسیو دوو دەدرێتە بەر نشتەرو زامدار دەکرێو ئەرکی سالانی بە با دادەدرێ ، تووشی هێرشێکی ناماقوول دەبێ ، کە لەوانەیە لە پایەو کەسایەتی کەم بکاتەوە .

ئەم دیاردەیە بە هیچ جۆرێ پەیوەندیی بەرەخنەسازی زانستیانەوە نییە ـ سەر شانی هەموو نووسەرو ئەدیبان ، ئەوانەی کە پێویستە چرای راستیو زانیاری بەرز هەڵگرنو رێگا بۆ میللەتەکەیان روونالک بکەنەوە ، هەڵگری جوانترین رەفتاری مرۆڤایەتی بنو دڵیان بکەنە کانگەی خۆشەویستیو لەبەکبوردنو فیداکاری ، لە پێناوی خزمەتگوزاری ئەدەبو وشە پیرۆزەکانی .

هەر چەندە راگرتنی ئەم رێرەوە ناشیرینە ، وەکو گوتم ، ئەرکی هەموو رۆشنبیرێکی دڵسۆزە ،بەڵام رۆژنامەگەری دەبێ لەچەسپاندنی رێبازێکی مەوزوعیو زانستیانەی رەخنەسازی رۆڵی خۆی هەبێ .

لەلایەکەوە دەبێ رێگا لەم رێرەوە خراپەی هێندەك کەس پەیرەوی دەکەن ، بگیرێو لاپەرەکانی رۆژنامەو گوفارەکان نەکرێنە داردەستی ئەو کەسانەی دەیانەوێ

دیوەخانانی کوردەواری

ئاهەنگێڕان و بەزمی گەرەلاوژەی

عمر ابراهیم عزیز

هەر لەکۆنەوە لەدیوەخانانو مالاندا دادەنیشتنو شەوانی ساردو درێژی زستانو مانگەشەوانی وەرزی هاونیانیان بەهۆی گەڕەلاوژەوە بەسەردەبرد .

ئەو کاتەش دەبووە گەڕەلاوژە کە ئاغا یان کێخوای گوندەکە لە بنەبانی دیوەخانەوە دادەنیشتنو پێیان دەخستە سەر پێیانو گەنجو لاوو پیرانی گوندەکەشیان لە دەوروپشتی خۆیان کۆدەکردەوە .

ئاغاش ئەم گەڕەلاوژەی ساز دەکرد تاکو لاوانی گوندەکە دووربخاتەوە لەوەی نەوەکو رۆژێك لەرۆژان بیر لەچارەنووسی خۆو جووتیارە هەژارەکانی گوندەکە بکەنەوە ولەم دەردە سەریەو ژێر دەستی رزگاریان ببێت . ئەوانەی بە درێژایی سال خەریکی کارکردن بوون بۆ جەنابی ئاغا ، لەوانە تۆدانو جووتکردنو بژارو دروونە (دروێنە) کردنو جورەها ئیشو کاری تر .

کە ئێوارە دادەهات بەگەلێ بەزمی وەك گەرەلاوژەوە شەوانی درێژی زستانانی پێ بەڕێ دەکردنو پێیان دەگووتن : دەی کوڕینە بیکەنە گەرەلاوژە !!

هەرکە دەبووە گەرەلاوژە هەبووە گۆرانی ئامۆزاگیان یا لاوك ، حەیران یا کولندە کولندەی دەگووت ، ئەم گۆرانی گووتنەشیان بەنۆرە (بەریز) بوو ، هەرکە نۆرە دەگەیشتە سەر یەکێك دەبوو گۆرانییەك بلێ ، ئەگەر نەیگووتایە یا ئەوەتە نەیزانیبایە پێویست بوو بقۆرێت یا بزەرێت ،یائەوەتە دانیشتنی دیوەخانەکە بەجێ بهێلێت وبەڕاکردن بۆی دەرچێت !!

گۆرانی کولندە کولندە یەکێك بوو لەم گۆرانییانەی کە لە دیوەخانانەدا دەگووترا هەندێ جا لەکاتی جووت کردنیش دەگووترا ، بەتایبەتی کەجووتیارەکە زۆر ماندوو لەخۆ بێزار دەبوو ، هەری دەکردە (دەدایە) کولندە کولندەو بە داردەستەکەیەوە لە گوریسی رێشمەی وولاغەکانی دەداو ئینجا کولندە کولندەکەی دەگووتو ئەم داردەستە لێدانەشیان لەجیاتی دەست بادانەکانیانەوە دەبوو .

بەهۆی دەست پێکردنی سەربەندەکەیەوە دەگووتراو گەرم دەبوون ، ئینجا پێدا دەچوون هەتاکو بەگۆرانییەکەوە دەچوونە خوارەوەو تەواویان دەکرد ، ئەم جوار دێرەی خوارەوەش سەربەندەکەیەتی :

هەی کولندە کولندە
بەژنو بالای بلندە
ئەوجێ یارمی لێ نەبێ
لێ بخینێ(١) قەلی قوندە

دوای گووتنی ئەم سەربەندەیە ئینجا بەستە بێژەکە گەرم دەبوو پێدادەچووە خوارەوە کە بەزۆریش بەسەر کاتەکانی سالیان هەڵداوە یائەوەتە بەسەر بەیانیانو نیوەڕۆو ئێوارانو نیوەیشەوانەوە، هەروەکو لەم نموونەی خوارەوە بەچاکی بۆمان دەردەکەوێ .

هەی کولندە کولندە کولندە
بە کولندەکەی بەیانی
قوندەرەی بیلاد لەپێکە
تەشریفت بێ لۆ کانی
گۆتمێ بینە ماچت کەم
نەکەی دایکت بزانی

× × ×

هەی کولندە کولندە کولندە
بەکولندەکەی نیوەڕۆ
تیرەکی لەجەرگی دام
لەدلم بویتە سێ بەڕۆ

× × ×

هەی کولندە کولندە کولندە
بە کولندەکەی ئێوارێ
قوندەرەی بیلاد لەپێکە
تەشریفت بێ لۆ مارێ(٢)
گۆتمێ بینە ماچت کەم
کابانی گەورە مارێ

× × ×

هەی کولندە کولندە کولندە

له شیعری ئەفریقییەوە

یاری یەکە

شیعری : بیتەر سوالی ئۆغەنمە
وەرگێر : محەمەد بەدری

- ١ -

من بەدوای حەقیقەتدا ئەگەرێم
یاخود ئەو بەدوای منا ئەگەڕێ ؟
من بەدوای مردنا ئەگەڕێم
یان ئەو بەدوای منا ئەگەڕێ ؟
من بەدوای شارستانییەتدا ئەگەڕێم
یاخود ئەو بەدوای منا ئەگەڕێ ؟

- ٢ -

من وەکو گیانەوەرێکی
لووتکە تیژم لێهاتووە
بوومەتە رەگەزێکی گەرۆك
لەناو کانزاکاندا ..

- ٣ -

ئەوەتا هەورەکان لەسەر بالەکانیاندا
هەڵمدەگرنو فڕم دەدەنە سەر زەمین
رێکەوت لەم شوێن بۆ ئەو شوێن
ڕامدەکێشێ ..
بەبێ ڕقو کینە
تێکەڵ بەشتە توندو تیژەکاندا
ئەبم بە تورِ یاخود بە گر

* * *

سێ هۆزان

ژئاوازێت چویچکا

• صدیق خالد هروری •

Institut Kurde de Paris

ئەوانەی شەڕە دەم و جوێندان و تیرو توانج لەیەکدان ، دەکەنە ڕێڕەوێ ڕەخنە ، ڕەخنەگر نین ، بگرە بەو ڕێگایەوە دەیانەوێ قین و تووڕەیی و نارەزایی خۆیان بەرامبەر نووسەرێک یا ئەدەبییێک ، بتەقێننەوە ، گوێشیان لەوە نییە کە ئەم هەڵوێستە زیانێکی یەکجار گەورە بەباری ڕۆشنبیری و ئەدەبیی دەگەیێنێ و ڕێبازی زانستیانەی ڕەخنەش ڕەش دەکاتەوە . دەرفەت نەدانی ئەم جۆرە ڕەخنەیە دەکەوێتە زەبری کوشندە بۆ کەسانی تر ڕاوەشێنن و بە ئەنقەست ناوبانگ و پایەی ئەدەبی و کەسایەتی پێ کەم بکەنەوە .

لە لایەکی دیکەشەوە ڕۆژنامەگەری خۆی دەبێ خاوەنی پێرەوێکی تایبەتی و دیاریکراو بێ ، لەمەیدانی پێگەیاندنی ڕەخنەیەکی زانستیانەی کە پاڵ بە تازەترین تیوری و تاقیکردنەوەکانی ڕەخنەوە بدا ، بەئامانجی بەرزکردنەوەو فرەوان کردنەوەی چالاکییەکانی ئەدەبی و ڕۆشنبیری.

گەلێ جاریش لەکاتی گەڕانەوەی ئێوارانی سەپانەکان لەسەر پەرێزەوە بۆ ماڵ ئەم کولندە کولندەیان دەگووت ، شێوەی گووتنەکەش وابوو ، یەکێك دەیگووت و ئەوانی تریش بەیەکەوە لەدوایان دەگووتەوە (دەگێڕایەوە) ، تاکو دەردو کەسەرو ئەو ماندوێتییەیان بەهۆی گووتنی ئەم کولندە کولندەوە بەبا بکەن .

شێوەی گووتنی کولندە کولندەش یەکەم جار

بە کولندەکەی نیو شەوێ(٣)
دەستت بینە بن سەرم
بەجووت(٤) خەومان لێ بکەوێ

× × ×

١ ـ لێ بخینێ : لێ بخوێنێ
٢ ـ لۆ مارێ : بۆ ماڵێ
٣ ـ نیو شەوێ : نیوەی شەوێ
٤ ـ بە جووت : بەیەکەوە ، پێکەوە ، پێکڤە .

ماموّستا

● د. ئەمین عەلی موتابچی ●

هاورێکەم گوتی ئەم چیرۆکەی بۆت دەگێڕمەوە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ چل ساڵ لەمەوپێش ئەوسا تەمەنم لە دەورو بەری پانزە ساڵاندا دەبوو .

ئاوایەکەمان ئاوایەکی زۆر خۆش و دلگیربوو . کەوتبووە دامێنی زنجیرە کێوێکی بەرزی پردارو دەوەن بەرەو قیبلە لەبەردەمی ئاوایەکەماندا چەمێک بە پانایی سێ چوار مەترێک دەکشا . بە پێی ئەوەی کە ئاوایەکەمان دەوری پەنجا ماڵێك دەبوو بەڵام زەوی و زارێکی دێم و بەراوی باشی هەبوو . لەگەڵ چەند کانیاو کارێزی ساف و پاك و شیرین . بڕوا بکە کانییە بەرزە ئاوەکەی دەتگوت چاوی قرژاڵە ئەوەندە روون و پاکبوو لە دەوری چەمەکەو خوارووی ئاوایی چەباغ و باغاتێکی جوانی پڕ لە هەنارو قۆخ و هەنجیرو ترێی هەبوو . وەکو لە کەسوکارو پیاوەریش سپییەکانم دەبیست دەیان گوت ئاوایەکەمان چونکە یەکپارچە بووین و خوا نان و ئاوێکی بێبەخشی بووین بەدەگمەن ناکۆکی و عاجزی دەکەوتە بەینمانەوە . خۆ بەتایبەتی لەو ڕۆژەوەی ماموّستا شێخ محمد هات و قوتابخانەی بۆکردینەوە ، لە هەمان کاتدا ماموّستا مەلا کریمیش بوو بە ئیمامی مزگەوتەکەمان . هیچ جۆرە ناکۆکی و ناخۆشییەك رووی نەداوە . بە جۆرێکی وا کە هەر گیروگرفتێ روی بدایە دەچوینە لای ئەو دوو پیاوە پاك و زاناو خواناسەو بۆیان حەل دەکردین بێ ئەوەی بچینە ناحیە . من خۆم لە بیرمە وای لێهاتبوو ئەگەر منالێك یا هەرزەکارێك لەگەڵ دایکیا دەمەقاڵێی ببوایە بیکوتایە دەچمە لای ماموّستا دلی دایکی دەدایەوە چونکە ماموستا ریزی هەبوو شێخ محمد شکاتت لێ دەکەم ، ئیتربێ دەنگ دەبوو چونکە ماموّستا ریزی هەبوو لای گەورەو بچووك . ماموّستا محمدی نەقیبیش دوای ئەو هەموو ساڵە خزمەت و دەرس گوتنەوەیە لە باتی خەڵات ، لە شارەوە ناردبوویان بۆ دێکەی ئێمە ، ئەگەر چی ئەم کارە لە خۆش بەختی ئێمە بوو بەڵام بەنیسبەت ئەوەوە ئەمە سزابوو بۆی . چونکە ماموّستایەکی ژیرو زاناو دلسۆز بوو لە پاش ماوەیەك بەجۆرێك لەگەڵمانا ڕاهات دەت گوت هەزار ساڵە لەناومانا دەژی . من خۆم یەکێ لەو قوتابیانە بووم لای دووسێ پولمان هەبوو دەبوایە بەتەنها دەرس بە هەموومان بلێتەوە . لەبەر ئەوە گوێی نەدەدایە کاتی دەوام تا وای لێدەهات لە پەل و پۆ دەکەوت هەرخەریکی ئێمەو دەرس بوو زۆر ئامۆژگاری و نەسیحەتی دەکردین . جاروبلو حیکایەت و چیرۆک بەسەرهاتی پیاوی ئازاو ڕۆڵەی دلێری بۆ دەگێڕاینەوە . باسی ئەو منال و کوڕانەی دەکرد کە هەمیشە راست گۆن ، ئەوانەی کە میللەت و وولاتیان خۆش دەوێ . ئەوانەی کە ساتێ بەبێ ئیش دانانیشن . بە هەموو جۆرێ مێشکی ئێمەی زاخاو دەدا . هەزار رەحمەت لە باوکی بە ڕاستی پیاوێکی پاك داوێن و خوێندەوارو عاقل و بە ویژدان بوو . بە زۆری شەوان ماموّستا مەلا کەریم و چەند پیاوێکی ئاوایە کەمان دەچوون لە ژوورەکەیدا شەویان بەسەر دەبرد . ئەو و ماموّستا مەلا کەریم قسەی باش و پەندو ئامۆژگاری و باسی پێشکەوتنی میللەتان و سەرکەوتنیان بەسەر زۆردارو ناپاك و پیاو خراپاندا دەکرد . هەمیشە پێی دەگوتن پێویستە یەکبن و دۆستی و خۆشەویستیتان پتەوکەن . دلی یەکتر ئازار مەدەن .

ئا لە بیرم چوو کاك محمودی موختاری ئاوایەکەمان خزمێکی نزیکی باوکم بوو زۆر جار بە باوکمی دەگوت کە دەچمە ناحیە هەوالی ماموّستا شێخ محمدو ماموّستا مەلا کریم دەپرسن و دەلێن چی دەکەن و چۆنن . منیش لەستایش زیاتر چی بلێم ؟ باوکم دەی گوت کاکە محمود دنیا سەیرە تەنانەت حەز ناکەن پیاوی باش هەبێ و ئامۆژگارو ڕێڕاست پیشان خەلك بدات ، من تێ نەدەگەیشتم مەبەستی باوکم چی بوو .

ئا بەم جۆرە بوو کاروباری ئاوایەکەمان . بەڵام باش لەبیرمە دوای ئەوەی کاك رەشیدی کارێزکەن ـ کە وەختی خۆی لە شارەوە هاتبو بۆ کارێزلێدان ، چونکە زۆر شارەزابوو جێگیربووبوو وەکو یەکێك لە ئێمە حاڵ و باڵی باشبوو خانوی هەبوو زەوی و زاریشی هەبوو کە کۆچی کرد بۆ شار یەك دوو خزمی هەبوون لە ئاوایەکی دوور بێکارەو ماڵ و موڵك ، بەهەر جۆرو پارانەوە یەك بوو کاك رەشیدیان رازی کرد کە خانووەکەی و زەویەکانی بدا بەوان بۆ ئەوەی پێی بژین .

هەر ئەوەندەمان خۆش بوو کە بە ملی شکاویان هاتن و چونە ماڵەکەی کاك رەشیدەوە . خەڵکی ئاوایی هەریەکە بەپێی توانای خۆی کەلوپەل و شتیان بۆ بردن . وەڵلا لە بیرمە لالو حەمە چونکە حالی زۆر باش بوو دووسێ مەڕو بزنیشی خەلات کردن و گوتی خێرە با لە شیرو ماستەکەی منالەکانیان تێر کەن ، بەڵام ئەمە هەروەکو حیکایەتی مارەکەی شێخ هەباس وابوو ئەمانە چونە گەردنی ئەهلی ئاوایەکەمانەوە ، هەر ڕۆژە شتێکیان دەکرد بە بەهانەو شەڕو بەزمیان دەنایەوە . چونکە خۆیان بێکارەبوون هیچیان پێ نەدەکراو فێری ئیش و کار نەبوون نازانم بەچی ژیاون . خۆت دەیزانی کشتوکاڵ و کاروباری لادێ ماندوێتی دەوێ پیاوی ئیشکەری دەوێ . بڕوا بکە لە سەرتای پاییزدا خۆت دەزانی کە لە لادێدا گیانی هەرەوەز هەیە هەموو خەلکی ئاوایەکە هەرە وەزیان کردو زەوەیەکەیان بۆ کێلان و چاندیان . جگە لەوەی بەراوەکانیشیان

بروانە ل ١١

- ١ -

ئەو هوزانا ژناڤ و نیشانێت خو بچیکتر

دڤێت بزانم
هەر چویچکەکا لوەلاتێ من
بکیش ئاوازی ..
ستران دکوت ؟!
ژکیش کانیکێ ..
ئاڤێ ڤەدخۆت ؟!

- ٢ -

هێلینکا خراب کری

چویچکەك هات و
لهنداڤ هێلینکا خۆ فری
نەتێژکن .. نەهێلینکە
هەر هات و چوو
ب زیارەکا پری ژان
هەر گازی و کرە گری :
ا چری وری
هەجیێ هێلینکا من خراب کری
دایبابێد وی بچن ئاگری !(*)

- ٣ -

دەمێ چویچکا باوەری لچویچکا نەهێت

شڤێدی ..
دبوومە چویچك و
دکەفتمە ناڤ ڕەفەك چویچکا
هەمی دفرین
دگەل دفریم
هەما دادا
م دگەل دادا
دیسا دفرین
جارەکادی دگەل دفریم
... ئەڤ ڕەفە ..
ژێك ڤەدرەڤی
ئەز بتنێ دمام
هەر چویچکەك ژڤا بۆ خۆ درەڤی
ژنوی من دزانی
یا ژ واناڤە ئەز نە چویچکم
ئەز ئلهۆمە
.. خاپاندنەو ..
خۆدانێ خارنا خۆمە !!

* * *

(*) ژ فولکلوری هاتیە وەرگرتن .

Institut Kurde de Paris

ڕۆژی ڕۆژنامەنووسی کوردی

لە هەولێر

لە ڕۆژی ڕۆژنامەنووسی‌ی کوردی‌دا کە دەکەوێتە ٢٢ی نیسانی هەموو ساڵێك ، ڕۆژنامەنووس‌و ڕۆشنبیرانی کورد بە تێکرا ، یادی لە دایکبوونی ڕۆژنامەی «کوردستان» دەکەنەوە کە لە ٢٢ی نیسانی ١٨٩٨ ڕووناکی چاپی دی ..

بەم بۆنە بەرزەوە . لە شاری هەولێردا . چالاکی ڕۆژنامەنووسی‌ی ڕۆشنبیری پێشکەش کرا کە بریتی بو لە ڕێزلێنانی ڕۆژنامەنووس‌و ئەوانەی لە بواری ڕاگەیاندن کار دەکەن‌و سازکردنی کۆڕی یادکردنەوەی ئەم یادە ...

نەقابەی ڕۆژنامەنووسی لقی کوردستان ، ئێوارە کۆڕێکی ڕێزلێنانی بە ئامادەبونی بەڕێزان سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌و یاسادانان‌و ئەمیندارە گشتی‌یەکان لە هۆلی یەکێتی نووسەرانی کورد سازکردو لە سەرەتادا بەڕێز محمدامین محمد نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی لقی کوردستان ووتەیەکی خوێندەوەو ووتی: لە دایکبوونی ڕۆژنامەی کوردستان کە ئێستا ئێمە لەم ئاهەنگەدا یادی دەکەینەوە زەمینەیەکی دیاری بۆ ڕۆژنامەنووسی‌ی کوردی داناو بووە ئاسۆیەك بۆ پەرەپێدانی باری ڕۆشنبیری نەتەوەی کوردو جێی شانازیشە کە ئەمساڵ یادی دەکەینەوە کە ڕەوتی ڕۆژنامەنووسی‌ی کوردی بەرەو هەنگاوێکی گەورە چووەو بایەخێکی بێ ئەندازە دەدرێتە کاری ڕۆژنامەنووسی‌ی ..

نەقابەی ڕۆژنامەنووسان - مەڵبەندی گشتی‌ی ووتارێکی خوێندەوەو سڵاوی ئەندامانی دەستەی بەڕێوەبەری نەقابەی ڕۆژنامەنووسانی گەیاندە ڕۆژنامەنووسانی کوردو دەست نیشانی بایەخی

مێژوویی ڕۆژی ڕۆژنامەنووسی‌ی کوردی کرد کە یادکردنەوەی پیروز دەبێت‌لە لایەن هەموو ڕۆشنبیرێکی عیراقی بۆ پتەوکردنی ڕەوتی ڕۆژنامەنووسی لە چوارچێوەی برایەتی‌و بۆ بایەخدانی فراوانتر بە ڕێبازی پێشکەوتن لە کاری ڕۆژنامەنووسی‌دا .

دوای ئەوە چەند

ڕۆژنامەنووسان مەڵبەندی گشتی‌و ڕێکخراوە میللی‌و پیشەیی‌یەکان ...

ئەنجا بەڕێزان یحی جاف واحمد عبدالقادر سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌و یاسادانان لەگەڵ ئەمیندارە گشتی‌یەکان دەستیان کرد بە پێشکەش‌کردنی خەڵاتی ڕێزلێنان بەسەر ئەم بەڕێزانە :-

علي قادر . کەمال ڕؤوف محمد . مەغدید سۆران . حسین ڕەشوانی . کاکەی فەللاح . عبدالوهاب تاڵەبانی . شێرزاد عبدالرحمن . هیوا نجیب ، شاکر فتاح . نزار جرجیس . نجده عبدالمجید . رضوان فهمی ، هوشیار سید احمد . حسن مصطفی . کمال محمدامین ، نازم دڵبەند . ضیاء عبدالامیر ، طارق ابراهیم شریف ، شێرکۆ عبدالواحد . عزیز حریری‌و . چەند وێنەگرو هەندێکی تر کە لە بواری کاری ڕاگەیاندن کار دەکەن» .

● هەر لە هەمان ئێوارەدا برای ڕۆژنامەنووس کەماڵ ڕؤوف محمد باسێکی بە پێزی لە ژێر ناوی «سەردەمی ڕۆژنامەنووسی‌ی . سەردەمی پەخشانە» خوێندەوە ، کە تیایدا بە درێژی دەربارەی پەیوەندی ڕۆژنامەگەری‌و پەخشانی کوردی دوواو بە شێوەیەکی فراوان‌و بەڵگەی مێژوویی پەنجەی بۆ سەرچاوە متمانە پێکراوەکان کێشاو پێشان ئەوەش برای شاعیر صلاح شوان باسێکی دەربارەی کاك کەمال‌و بەرهەمەکانی لە بواری ڕۆژنامەو ڕاگەیاندن‌دا پێشکەش کردو کورتەیەکی باسەکەی بە زمانی عەرەبی خوێندەوەو بە ووتەیەکی مامۆستا محمدامین عثمان کۆتایی هات کە بە ناوی ڕۆژنامەنووسە خەڵات کراوەکان خوێندیەوە .

● هەر بەم بۆنەوەو لە هۆڵی کۆلێژی ئادابی زانکۆی صلاح‌الدین ، کۆڕێکی ڕۆژنامەنووسی تر بۆ مامۆستا محمود زامدار ڕێك خرا کە نزیکەی دوو سەعاتی خایاندو لە سەرەتای کۆرەکەدا مامۆستا غازی فاتح برای

بو لە لێکۆڵینەوەیەك لە ڕۆژنامەی کوردی‌و ڕەنگدانەوەی بارودۆخی مێژوویی‌و قۆناغی ڕەوتی پەرەسەندنی .. ئەوە بو بە تێکراکردی بە دوو قۆناغ کە قۆناغی عوسمانی‌و نیشتمانی‌یەو .. خاسیەتی هەر یەك لەو قۆناغانەی دەرخست‌و پاشان پەیوەندی ئەدەب‌و ڕۆژنامەنووسی‌و کارتێکردنی ڕاستەوخۆی لەم بارەوە ڕوون کردەوە ... هەروەها ڕەنگدانەوە کارتێکردنی ئەدەبی بێگانەو تێکرا بەرهەمی ئەدەبی کوردی کە لە ڕۆژنامەی کوردی‌دا ئەدرەوشێتەوە .

نیسان

● حمه صالح عزیز ●

له ڕۆژانی مانگی نیسان ڕۆژ له دوای ڕۆژ خۆشی دێن
خێرو خۆشی لەم مانگەدا بەسەر گەلدا دەبارێن

مانگی نیسان سەرانسەر مانگی خۆشیو شادیە
مانگی لە دایکبوونی سەرکردە دروست‌کەری ئازادیە

لە ٧ی مانگی نیسان پارتی سەرکردە دامەزرا
چوون بە پیری پارتەوە کوردو عەرەب وەك برا

بە دروستبوونی ئەم پارتیە چرای ئازادی هەڵکرا
مانگی یەکگرتنی گەلەو ئیستعمار هیوای برا

٣٨ ساڵە لەم وڵاتە ئاڵای ئازادی ئەشنێتەوە
هەموو ساڵی لەم مانگەدا یادی پیرۆز ئەکرێتەوە

لە لایەك بۆ پارتی سەرکردە شعرو گۆرانی دەڵێن
لە لایەك بەزم‌و شادیە بۆ پێشەوا صدام حسین

مانگی نیسان ڕۆژانی پڕ لە خێرو خۆشیە
بۆ گەل مانگی هیوایە بۆ دوژمن نەخۆشیە

لە دایکبوونی سەرەك لەم مانگە پیرۆزەدایە
هیوای ئەم گەلەیە سەرەك بیپارێزێت خودایە

پێشەوای گەل صدامە خاوەنی هێزو توانایە
لە مانگی نیساندا خوا بەخشی بە گەل ئەو شێرە پێشەوایە

چرای گەلە صدام حسین خاوەن ویژدان‌و بەدین
تەنها ئەوە گەر هیوا بێت بۆ ڕزگاری فلستین

قسەی خۆمان بێ

سەیرە ؟

● سعید یحیی ●

لە خوا بە زیاد بێ ، هەندێ لە برادەرە ڕۆشنبیرو ئەدیب‌و نووسەران ، وەك چۆن باروت بخەیتە سەر ئاگر ، دەمو دەست فیشکە دەکا ؛ هەر ووتەیەکت لەدەم هاتە دەرو کەمێ بە لای ئەواندا لار بێتەوە ، یەکسەر چاوت لێ زەق دەکەنەوە ڕوو ترش‌و گرژو توورە دەبن !

بە کارتۆن‌و لە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەو هۆیەکانی دیکەی ڕاگەیاندن ئاگادارت دەکەن کە بفەرموویتە ، فلانە هۆڵ .. تۆی سەوداسەری ووشەو لە دنیا بێ‌خەبەر ، بەدەم ئەم بانگەوازەی ئەواندا‌و لەم ڕۆژگاری وا پڕ مەشغەلەت ئەگەر لە شارەکانی خۆمان بی ، ئەوە نیو دیناری ئەم سەرو نیو دیناری ئەو سەر لە مست شوفێری تاکسی دەنێ‌و هەلکوت هەلکوت کورسی‌یەکی تەسکی تۆزاوی بۆ خۆت پەیدا دەکەی ..

Institut Kurde de Paris

● دوای ئەوە مامۆستا فلاح العماری بە ناوی بروسکەیەکی پیرۆزبایی گەیشتە میهرەجانەکە لە لایەن بەڕێزان مصلح جلالی بەڕێوەبەری گشتی‌ی دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی‌و نەقابەی «محمد مولود مەم، عزالدین فەیزی ، علی جوکل ، سرور نووسەری لە چەند دێرێکدا پێش‌کەش کرد . باسەکە بریتی

شێرزاد . لقی هەولێر

بۆ دەهاتی ..؟!

● غریب پشدەری ●

خۆ دەتزانی .. ڕێگا سەختو ناهەموارو سەرەو ژوورە
خۆ دەتزانی .. دڕکو داڵو چاڵی مەرگو هیوای دوورە

* * *

خۆ دەتزانی .. گەردەلوولو ڕەشەباو تۆفو زریانە
تەرزەو پێتەلوکەی بەفرو گەواڵەی شەستە بارانە

* * *

خۆ دەتزانی .. ئاگردانی ساردو سڕی بێ‌پشکۆیە
پەتایە ، ئازارە ، دەردە ... تەرمی وشەی گفتوگۆیە

* * *

خۆ دەتزانی .. تەراویلکەی ووشکو برینگی بێ‌ئاوە
هەوارێکی چۆڵو هۆڵی مەرزو بوومێکی بێ‌ئاوە

* * *

خۆ دەتزانی .. درەختێکی بێ‌لقو گەڵاو سێبەرە
مێرگی دوا ڕۆژی پاییزی چیمەنی زەردی دێبەرە

* * *

خۆ دەتزانی .. وەرزێکی لەدایك نەبوونی سرووشتی
چوار وەرزی ساڵە
ڕەزی بەندەنو لاپاڵی ڕەفەنێکی کرچو کاڵە

* * *

خۆ دەتزانی .. تەزووی ناخو فرمێسکی بەکوڵ گریانە
هەناسەی ساردو تەزیوی سەرلێوی کۆرپەی ژیانە

* * *

خۆ دەتزانی .. هەتا ماوی ، من ماڵ ئاوایت لێ‌ناکەم
تاوان ناخەمە ئەستۆی خۆم ، هەرگیز گوناهی وا ناکەم

* * *

بۆ دەهاتی .. کە دەتزانی ، تا دوا هەنگاوت بڕناکەی
جام لە کانی‌ی دلی منا ، بۆ لێوی تینووت بڕ ناکەی .. ؟!

* * *

بیروڕایەك

احمد مرزا محمد

لە ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارە ٧٥٥ ڕۆژی هەینی ٢٨-٩-١٩٨٤ بە ناونیشانی بیرێکی ڕاگوزاری ، باسێك بۆ لێکۆڵینەوە بلاو کرابوودوە لێرەدا خۆم بە بەختیار دەزانم کە بەشداری ئەو ڕادەر برینە بکەم .

ئەدەبێکی بە چێژوو ڕەسەنمان ئەوێ !!

لە سەرەتاوە دەنگم ئەدەمە تەك ئەو برادەرانەی کە دەڵێن باری ئالۆزی ئەدەبی‌و ڕۆشنبیریمانو کەمی راهێنانی نوێی ئەوتۆ کە تامو چێژی گەرمو گوڕی هەبێو نیشانە بن بۆ زیندوویەتی‌و بزوتنەوەی ڕۆشنبیری ئەدەبیمان ئەمانەهاتۆتە کزی‌و بەرەو لاوازی هەنگاو دەنێ

پێشەکی بەڕای خۆم ئەدەبی ڕەسەنو زیندوو ڕۆشنبیری لێهاتوو لە هەلو مەرجێکی تایبەتیدا گەشە دەکەن بەتایبەتی لەو زرووفانەدا زیاتر سەر هەڵئەدەن کە کێشمە کێشمی ژیانو ئاڵۆزی بیان پێچێتە خۆی بۆ ئەوەی موعاناتی خۆیانو کۆمەڵەکەیان لە ئاوێنەیەکی ڕووندا بخەنە ڕووبەلکە مێژوویشمان بۆ ئەمە کەلێ هەیە . شاعیرو نووسەرە کەلەکانمان چ کلاسیکیەکانو چ ڕۆمانسیەکان هەروەها لە نەتەوەکانی تریشدا ژیانی ناهەموارو کوێرەوەری‌و چەوساندنەوەو نەبوونی زیاتر هانی داون کە ببوونەتە خاوەنی ووشە

وەئەگەر چەند یەکێ هەبوو بێ تووشی ئەم بارە نەبوو بێ پێم وایە بە هەستی ناسکیان تامیان چێشتووە بوونەتە خاوەنی هەر وەکو خۆی بە سەری‌هاتبێ کاری تێ کردووە جا لێرەدا ئەوە بەڕاست دەزانم کە پارە لە بری ئەوەی هاندەر بێ بۆ داهێنانی نوێ ئێستا کە ئەدەب بەرەو کارێکی بازاڕو بازرگانی دەبا بۆیە بەشێکی کەم لەنووسەرو ڕۆشنبیرانمان بە پەلە هەرچی جۆنێك بێت بەرهەمی خۆیان بلاو دەکەنەوە جابە مەبەستی پارە بێت یان بە مەبەستی بیستنەوەی ناوی خۆیان بێت بەڵکەیەکی زیندوو بۆ ئەمە جارێکیان لە نووسەرێکم پرسی «داوای لێبوردنیشی لێ دەکەم قسەکەی خۆی ئەڵێمەوە» مامۆستا ووەکو بزانم بە درێژایی ڕۆژ لە قرتابخانەدا خەریکی دەرس‌ووتنەوەی ئەویش زۆر کات لە بانەکاندا بەسەر دەبەی چ کاتێکت تەرخان کردووە بۆ نووسینەکانت کتوپڕ وەڵامی دایەوە و ووتی «کاکە ئێستا نووسین شیوەی بازرگانی وەرگرتووە لە پێشووی دەرسەکاندا خێرا

کردن لە بەرهەمهێنانی کاری ووشەکان ئەدەم بەسەر یەکدا خۆ بەرهەمەکە هەرچی جۆنێك بێت بۆم بلاو دەکەنەوەو دوور نیە سەیری نووسینەکەشم ئەکرێ چاویان بە ناوەکەم بکەوێ بەسە» جا نووسین بەم تێڕوانینە ئەنجام بدرێ بێ‌گومان کزی‌و لاوازی ڕووی تێ‌دەکاتو لە پێویست دوور دەکەوێتەوە ، لێرەدا ناتوانرێ ئەمە تاکە هۆیە بۆ ئەم تێڕوانینە بەڵکو گەلێ هۆی کاریگەری تریش هەن کە ئەمبارە نادروستەی کرتۆتە ئامێز لە مانەکێ هەبەدان بەو ڕاستیەدا نەنێ کە شاعیر ، چیرۆکنووس یان ڕۆشنبیری‌کانی نوێکی خامەیان دێتە کار لابەرەکانی دەستیان ئاوێنەی دڵو دەروونیانەوە ئەوەی تۆماری دەکەن خۆیانی تیا بەدی ئەکەن واتە گەر بمانەوێ ئەدەبێ بە پێزمان دەست کەوێ با ئەم لایەنە ڕەچاو کەبن هەرگیز نەخشە نەکێشین بۆ نووسینێك کە پڕ کرێ لە ووشەو هەستێك کە دوور بێ لە داهێنەرەکەیەوە .

جگە لەمانەش وا هەست ئەکەم کە لاسایی کردنەوەو بەلە ئەدەبیدا کۆسپێکی کەم نیە بۆ کزکردنی ئەستێرەی گەشی ئەدەبە نەمرەکەمان چونکە زۆر جار نووسەر لە لاسایی کردنەوەدا هێندە خۆی ماندو و ئەکا کە ووشەی فەرهەنگی‌و داتاشراو بدۆزێتەوە بەکاری بهێنێ بەو ئەوەی بەرهەمەکەی بە پێز کاتێ بە خۆی دەزانێ نەخۆی تێ ئەگا چی ووتووەوە نەخوێنەرانی بەڕێزیش تامو چێژی لێ وەردەگرن باوەڕتان هەبێ هەندێ بەرهەمی ئەدەبی ڕێکەوتووە چەند جارێك خوێندوو مەتەوەو خۆم ماندوو کردووە .

بۆ ئەوەی لێی تێبگەم بەڵام بێ‌سوود خۆم بە خزمم ووتووە ڕەنگە ئاستی تێگەیشتنم ئەوەندە نەبێ کە لێی تێبگەم بەڵام ، دلخوشی خۆم بەوە ئەدایەوە کە لە برادەرانی ترم ئەپرسی بۆ ئەم مەبەستە تەقەی سەریان ئەهات ، واتە ڕۆشنبیرانو خوێندەواران کاتێ ئەم جۆرە بەرهەمانە دەخوێنەوە لە بری ئەوەی تامو چێژی لێ وەرگرن سەریان پێوەی دێتەژان جا ئەم جۆرە ئەدەبەمان بەرە کوێ دەبات ؟

هەروەها دیاردەیەکی تر هەیە کە هەندێ لە نووسەرانمان هێندە بە پەلەن ئەگەر هەمرو ڕۆژێ بەرهەمێکی نوێ دانەنێن ئەو ڕۆژە خۆیان بەکەمتەرخەم دائەنێن . ئەی لێرەدا چی

بڕوانە ل ١١

جارێ ئەگەر هاوین بێ بەحەسرەتی ئەوەی خێرو مەندێك پەرداخە ئاوێکی ساردت بداتێو ئەگەر زستانیش بێ حەز دەکەی پیاڵە چایەکی دیشلمە فڕکەی‌و ژانی سەرتی پێ بشکێنی . ئەگەر نا قاپێ لەفتەو شێلم ، هەر نەبوو شیر !

تامەزرۆو دەم وشك لە قوژبنێکدا هەڵدەترووکێی هەر لە پێناو ئەوەی شتێك فێربی‌و ماوەی ئەوەت بدەن تۆش شەکرێك بشکێنی .

تا ئێرە جارێ هەر سەناو شوکری دەوێ ! ..

یادی بەخێر دۆستێکی شاعیر گوتەنی : قسە لێرەدایە ئەگەر دەست هەڵبڕی‌و چاو نەترسانە بوێری‌و بڵێی : باسەکەی مامۆستا کەموکوڕی تیا بوو .. من بە پێچەوانەی دەربڕینی ئەو . بۆی دەچم .. ئەوە یەکسەر خۆت بەرامبەر خەنجەری لە کالان دەرهاتوو . دەدۆزیەوە .. هەر ئەو کاتە ڕمێکی ژەهراوی‌و تیژت ئاڕاستە دەکری‌و دەتپێکن .. خۆ ئەگەر ـ خوا نەخواستە ـ ئەو برادەرە سەری وریسێکی بەدەستەوە بێ ، ئەوە مەپرسە چت بەسەر دێنن ! تا ساڵە وەختو عەیامێك ئەوەی کارو بارت هەن لای ئەو جێ‌بەجێ نابن !

هەندێکی دیکەیش ، وایان مەرامە بە بەژنو باڵایان هەڵدەی‌و شاباش‌و ئافەرینیان لێ بکەی .. ئەگەر نا ، تۆ بابایەکی نەفامو لە خۆبایی‌و کورت بینی .

من بۆ خۆم (دووای لێکدانەوەیەکی فرە درێژ) وا تێ دەگەم کە مەسەلەی هەست دەربڕینو ڕەخنەگرین تەنیا لای نووسەرو ئەدیبان یەك ڕووی هەیە .. ئەگینا فیتەری دارو ئاسن قەبوولێتی پێی بێژی نەقشی پەنجەرەی پێشتر دروستی کرد ، جیاوار بوو لەگەڵ ئەمەی ئێستاکێ !! سەنگی کاسبکارو پیشەنەوەردەکانی دیکە گەلێ فراوانترەو ئەوەندە بە ڕەخنە دلگیرو تەنگاو نابن !

قسەی خۆمان بێ ، ئەوان لە خەڵقی تر ، لە حەد بەدەر باسی ئازادی بیرو دیموکراسی‌و ڕادەربڕین دەکەن .. بەڵام کە مەسەلە پێوەندی بە خۆیانەوە بێ ، لە هەموو کەسێك دیکتاتۆرو زەبر بەدەستو بنیادەم توقێن تر دەبن .

سەیرە !! بۆ بۆ خۆیان ئەوەی بیڵێن نەیگێڕنەوە .. کەچی ئەوانی دیکە مافی ئەوەیان نەدرێتێ ووڕتەیان لێوە بێ ؟!

دیسانەکێ سەیرە .. ئەم بەنی بەشەرە . تەنیا بە قسە بڕوای بە سەربەستی‌ی ڕاو تەگبیر هەبێ !!

Institut Kurde de Paris

ژەحربینا ئاڤزیی

د. ناظم سلیمان عبدالعزیز

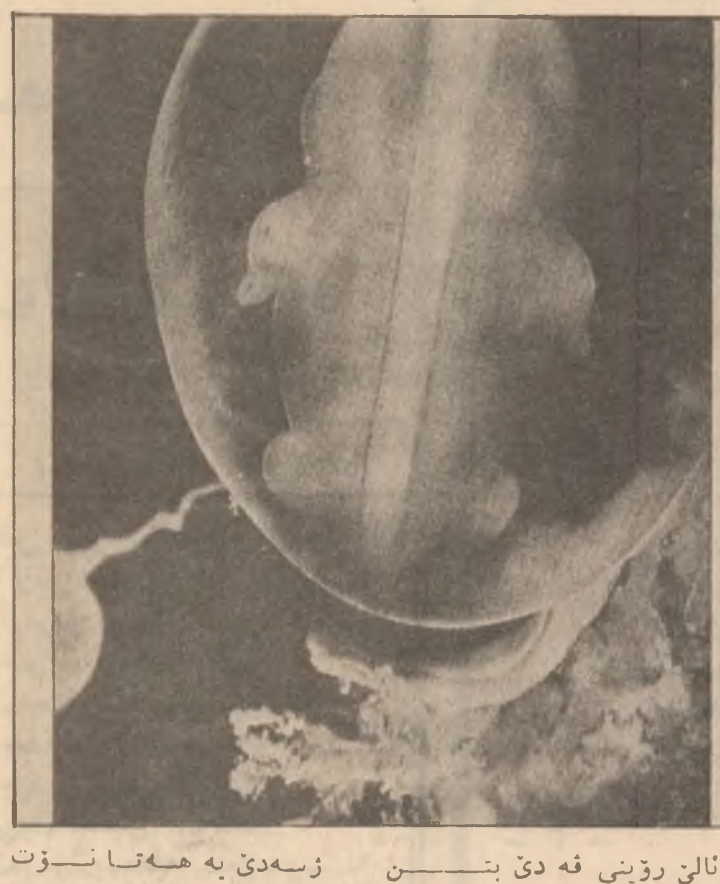

ژەهربینا ئاڤزی نەساخی یەکە توشی مەھ و بزنێت ئاڤز دبتن ل قوناغێت دیماهیکێ یێت ئاڤز بینێ . نمازە ئەو مهێت جێمکا دزێن ... ئو هندەك جارا ئەڤ نەساخیبا هە توشی مەهێت تێشکەکێ ژی دزێن دبتن .. ئو ئەڤ نەساخیباهە بەرهنگاری پەزێ دناڤ کۆڤادا تێتە خودان کردن دبت پتر ژ وی پەزی ئەوێ ل چولا تێتە چەراندن و خودان کرن.. ئەڤەو یا زانا ئەوە دەمێ ئاڤزبینێ ل پەزی ل ناڤ بەرا (٥) پێنج هەیڤانە هەتا شەش هەیڤا .

ئەگەرێ نەخوشبێ :ـ

ئەگەرێ ڤێ نەخوشیێ ئەوە کێم بینا شەکرا کلوکوز د ناڤ خوینا مەهێت ئاڤز دا. ئەڤە ژی ژبەر ئالوزبینا ئو کێم بینا شەکرا کلوکوز ل جارێت هۆسا دبیت ئەوان ژبەر :ـ

١ ـ کێم بینا ئالفێ باش دێ بیتە ئەگەرێ کێم بینا کاربوهێدراتا دناڤ لەشێ مهێت ئاڤزدا ئەڤەژی ل هەردوو هەیڤێت دیماهیکێ د قوناغا ئاڤزبینێدا نەخاسمە بو مهێت جێمکا دزێن ..دێ بیتە ئەگەرێ ڤێ نەساخیباهە

٢ ـ برسی بینا ژ نیشکەکێ ڤە بو دەمەکێ پتر ژ (٤٨) چل وهەشت دەم هژمێرا . . ئەڤەژی ژ بەو نەباشی ئو نە درست بینا سەخبێر کرنێ .. یان ژی توش بینا مهێت ئاڤز بو کرمێ عیرکی .. ئەڤە دێ بتن ئەگەرێ نەساخیبا ژەحربینا ئاڤزیی .

٣ ـ نە شیبانا مێلاکێ بو رابینا کارێ خۆ بێ درست ژ ئالێ رۆینی ڤە دێ بتن ئەگەرێ ڤێ نەخوشیێ .

نیشانێت نەساخیێ :ـ

١ ـ مەها توشی ڤێ نەساخیێ بتن نەشێنن ژ جهێ خۆ بچیتن جهەك دی تر ... هەرووسا نەشێت لاڤێت خۆ ب لڤینتن ئو گاڤا برێڤە بچتن دێ لەرزتن ئو ڤەهەژتن . ئەڤەو ئو ژبەر ڤێ چەندێ ئەو مهێت ئەڤ ئێشە لێ دێ هەردەم ل دیماهیکا کەرێ پەزی مینن .

٢ ـ مهێت ئاڤز ئەوێت ئەڤ ئێشە لێ ... ئالیکی ناخۆن .. ئو دێ خۆ هاڤێن عەردی ئو ئێدی نەشێن رابن سەرخۆ .

٣ـ لەشێ مها نەساخ دێ ئێتە گڤاشتن ..ئو دێ ل دور سەرێ خۆ زڤرتن..ئو پشتی هینگێ کەڤتن عەردی ئو نەشێت رابت ڤە .

ژ بلی ڤێ چەندێ مها نەساخ بڤێ ئێشێ دێ گەلەك تێهنی بتن .. ئو ددانێت خۆ ل سەر ئێك جریسینتن .

٤ ـ گەلەك جارا تێشکا مها ئاڤز دناڤ زکێ مهێ دا مراردبتن .. ئو بەروەختی مها ئاڤز ساخ دبتن .. بەلێ ژبەر ژەحربینا ژ تێشکا مرار چێ دبتن .. دێ بتن ئەگەرێ کەتن ئو نەساخ بینا مها ئاڤز بو جارەکادی . یا زانا ئەوە نسبەتا مراربینێ ب ڤێ ئێشێ [٨٠٪] هەشتێ ژسەدێ بە هەتا نوت ژ سەدێ بە .

جارەسەرکرنا نەساخیبا ژەحربینا ئاڤزیی .

بو جارەسەکرنا مهێت ئاڤز ئەوێت ئەڤ ئێشە لێ بتن دێ ل سەر ڤێ چەندێ بتن .

١ ـ ب شرەنقا کلوکوز ٤٠٪ ل شین دەمارا خۆینێ دن داکو پایا شەکرێ د ناڤ خۆینا مها نەساخ دا بلندبتن. یان ڤی دەرمانی ب قورتا دنێ (٥٠) ملی لتر یان ژی دەرمانێ کلوکوز ١٠٪ ب قورتا هەر روژ (١٠٠) سەد ملی لتر ژ ڤی مەحلولی بو دەمێ پێنج روژا.

٢ ـ کارئینانا مادا (کالسیوم) ێ ل شین دەمارێ خۆینێ دنێ داکو پایا کالسیومێ د ناڤ خۆینێ دا بلندبتن .

٣ ـ کارئینانا ب رێکا دەڤی ئەڤەژی (١٢٠) ملی لتر.

٤ ـ لدەمێ ئاڤزبینێ د قوناغا دیماهیکێ دا ژ ئاڤزبینێ یا چێتر ئەوە زکێ مها ئاڤز بێتە کەلاشتن داکو ئێشکا مهێ ژ زکێ بینن دەرڤە دا ژەحربین بو مها ئاڤز زێدە نەبتن بو پارێزتنا مهێت ئاڤز ژ ڤێ نەساخیێ ل قوناغێت دیماهیکێ ژ ئاڤزبینێ .. دڤێتن ئالیکێ چاك بو پەزی بێتە بەرهەڤ کرن ل گەل گیایێ کەسك .. نەخاسمە ئالیکێ زەنگین ب مادا کالسیومێ .

بیر تیژی هەڵکەوتوان و بەهرەداران سامانێکی گرنگەر

عبدالله حەمەسوور

زۆر ووتراوە بە خوێندن و زانیاری پێش نەکەوین ، لەم رووەوە هەزاران ئامۆژگاری و نموونە هێنراوەتەوە تا گەیشتوینە پلەی ئێستامان ، بەڵام کۆمەڵ کە توانیویتی ئەو قۆناغانە ببڕێ و بگاتە رادەی ئێستا کە تیا ئەژین ، ئایا دەبێ قایل بێ و رابوەستێ و هەوڵی بڕینی پلەیەکی تازەتر نەداو سەرنەکەوێ بەسەر کۆسپەکانیاو بەتەمای وەدەستهێنانی دووارۆژێکی گەشەدارتر نەبێت ..؟!

گومان لەوەدا نیە گوزەران و دابین کردنی ژیانێکی لەبارو ئاسودە پێویستی بە گۆڕان و پەرەپێدانی بەردەوام هەیە.. ژیانی مرۆڤ دەستەووسان دانامێنێ و بەم بەشەی ئێستەی قایل نابێ ، وەرسوڕاندنی زانیاری بەتوندو تیژی لە قۆناغێکەوە خۆی دەهاوێژێتە قوناغێکی پێشکەوتووی دیکە .. ژیانی مرۆڤیش هەر بەرێسای ئەو گۆڕانەدا دەبەوێت بەردەوام بەرەو پێش بچێت . هەموو کۆمەڵێك پێویستی بە گۆڕانی باری ئابوری و کۆمەڵایەتی هەیە ، مەرجی ئەو گۆڕانەش لەتەك جوڵەو کارکردن شان بەشانی بیرکردنەوەو فێرکردنی زانیاری دێتە کایە، هەر بەو باوەڕەشەوە پەروەردەی نوێ بایەخێکی تەواو بەسەرەتای ژیانی مرۆڤ ئەدات .مرۆ هەر لە منداڵیەوە دەبێت بەدەم کارکردنەوە بیرکردنەوەی گەشە بکات ..وەیا بیرکردنەوە لەسەر بنچینەی زانیاری بۆ پەرەپێدانی هونەری کارکردن .

زۆر کەس وا ئەزانن ئێش کردنی منداڵ سووك و ئاسان و بێ کەڵکە ، بەڵام ئەو هێزو توانایەی لە سروشتی منداڵدا هەیە وە یا ئاسۆی بیرکردنەوەی بەهۆی دەوروبەریەوە تابێت فراوان و پتر دەبێت ، ئەگەر بێت و بەچاوێکی گرنگەوە سەیری ئەو ووزەیە بکرێت و ئاراستەیەکی تەواوی هەبێت و لەسەر بنچینەی پەروەردەی نوێ دارێژرێت و سەربەستیەکی تەواوی لە سنووری خۆیدا بدرێتێ ئەوا دەبێتە کۆمەڵێك لە داهێنانی هونەری و بەردەوام بوونی لە ئیش کردندا یارمەتی بزوتنەوەی رادەی بیرکردنەوە و پێش کەوتنی ژیانی ئەدات.

گەر ئێمە پەروەردەی منداڵ وا با بدەین و ئاوێتەی تیورەکانی دەروونناسی بکەین دەبێت دان بەوەدا بنێین کە مەرج و پێویستە مامۆستاو رابەرو سەرپەرشتیارانی پەروەردەی منداڵ هەوڵ بدەن ئەو هێزەی لە ووزەی منداڵدا هەوڵ بدەن ئەو هێزەی لە ووزەی منداڵدا ، هەیە بە باشی ئاراستە بکرێت بۆ ئەوەی تا بێت پەیوەندی نێوان هۆش و بازووی منداڵ پتەوتر بێت و بەهۆی ئەو کارکردن و جوڵەیەوە ئاسۆی ئەشونماکردنی مێشکی برەو دەسێنێت و تابێت پتر بایەخ دەدات بەو جۆرە زانیاریەی کە لەسەر ئارەزومەندو حەزی خۆی دەبەوێت مامەڵەی لەگەڵدا بکات و تایبەت کارکردنی لە گەشەدا دەبێت و دەتوانێت خودی خۆی زاڵ بێت بەسەر ئەو تەگەرانەی دێتە بەری و سەرەنجام دەبێتە مایەی شانازی گەلەکەی . وە کاتێکیش منداڵ دەگاتە ئەو رادەیەی کە مەبەستمانە شانازی پێوە بکەین کە پەروەردەی نوێ ئاراستەکراوی هەموو کەلێن و قوژبنێکی ژیانی دەوروبەرو کۆمەڵگەی بکات بە فێرکردنێکی تەواوەوە هەر لە بارەی پەروەردەی بیرکردنەوەو خووروشت و تەندروستی و جوانی و هونەری یەوە تا دەگاتە هەڵس و کەوتی لەتەك هەموو روویەکی ژیانی کۆمەڵەکەیەوە و رێگای راستی خۆی بداتە بەر بۆ سەرکەوتن بەسەر ئەوگرفت و کەندو کۆسپانەی دێتە رێی پێشکەوتنی راستی ژیانی .

پەروەردەی نوێ لەسەر بناغەی فێرکردن و شێوەی بیرکردنەوە لە ئیش کردندا گومان لەوەدا ناهێڵێتەوە کە بێ کارە بمێنێ و بەرهەمی پێشکەوتنی کشتوکاڵ و تەکنۆلۆژی و بێداویستەکانی دیکەی سەردەمی خۆی لەسەر رێبازی زانیاری لە داهاتویەکی تزیکدا زۆر بەئاسانی وەدەست دێنێت .

کەواتە بۆ ئەوەی ئەوەمان دەروون جوان و هەست پیرۆزبێت ، با بەو چاوەوە سەیری منداڵ بکەین کە هەر یەکە خۆی لەخۆیدا پۆلێکە، پەرومردەو فێرکردنی بەگوێرەی ئەو توانایەی هەبەتی ، زەمینەی کۆشش کردنی برەخێنین بەرەو پەروەردەیەکی تایبەت و بایەخ بدەین بە ئەشونماکردنی و گەشەکردنی هۆش و ژیری جونکە لەم سەردەمەدا زانیاری بەرادەیەکی پەرباڵوی کاری کردۆتە سەر گۆڕان و پەرەپێدانی تەکنۆلۆژیا کە هەموو هەنگاوێکی پێشکەوتنی شارستانیەت مایەی بایەخدانی کۆمەڵگەی سەردەمی خۆیەتی بە هەموو لایەنەکانی دەروونناسی و پەروەردەی نوێوە کە گرنگترینیان بەرەودان و ئەشونماو گەشەی بیروژیری مرۆڤە بۆئەوەی ئەو توانا و ووزەیەی کە هەیەتی بەرێگەی راهێنانەوە پەرەی پێبدرێت و تەرخان بکرێت بۆ بەرژەوەندی کۆمەڵ .

جا لەسەر ئەو بنەرەتەی کە لە هەمان کاتدا بڕۆگرام بریتی بێت لە کارکردن و فێربوون . وە بەو چاوەشەوە لە منداڵێك بڕوانین کە خۆی بریتی بێت لە پۆلێك، وە هەر ئەو منداڵەشە یەکێکە لە ئەندامانی کۆمەڵ ، کەواتە ژیری و زیرەکی و بیرتیژی مێشکی ئەو منداڵە زەین ڕوونە ،وە سەرەنجام بەشێکی گرنگی منداڵانی زەین ڕوون و هەڵکەوتوان لە راستیدا توانای بیر تیژی و بەهرەداریان دەبێتە سامانێکی هەرە گرنگی ئادەمیزاد .

باڵەپەستۆیی خوێنی

• تیلی صالح موسی •

باڵەپەستوێ خوینێ بلند دبیت یان نزم دبیت ، لجەم مروڤێ ساخلەم لدویف :ـ ژیێ مروڤی ، کارێ وی ، تورەیی و کەیف خوشی یا وی ، هەروەسا دێتە گهورین لدەمێ نان خوارنێ یان بزاڤێ و هندەك جارا نزم دبیت لدەمێ بهێن ڤەدانێ ..

باڵەپەستوێ خوینێ ، پالدانا خوینێیە ژلایێ دلیڤە بو رەهێت خوینێ و هەمی لەشی و ڤەگەراندنا خوینێ جارەکادی بو دلی . هەمی دەما دێتە خواندن بدوو هژمارا وەك :ـ « ٨٠/١٢٠ » هژمارا سەری باڵەپەستوێ « گڤاشتنا دلیە » و هژمارا خوارێ باڵەپەستوێ « خافبونا دلیە » . بێ سەری دەما دل دێتە گڤاشتن و خوینێ پالددەت بو هەمی لەشی و بێ خوارێ دەما دل خاف دبیت وخوینێ دکێشیت ژلەشی بو دلی . گەلەك جارا دختور باوەری بێ ب باڵەپەستوێ خافبوونێ دینیت بو دیارکرنا نەساخی یا ، چونکی باڵەپەستوێ گڤاشتنێ دێتە گهورین ب کارکەرێت خورست ، وەلێ یێ خافبوونێ نائێتە گهورین گەر ئەنجامێ نەساخی یەکێ نەبیت . باڵەپەستوێ مروڤێ سافلەم و بێ گەهشتی هەتا « ٩٠/١٥٠ » بلندبیت خورستە ، وەلێ ئەگەر بلندتر لێ هات ترس یا ژبوو هەی .

ــ کارکەرێت باڵەپەستوی بلندکەن :ـ

هەر بنەماڵەکێ ئەگەر دایك و بابا باڵەپەستوێ وان یێ بلندبیت ، دوبرنینە زاروکێت وان باڵەپەستوێ وان بلند ببیت .

باڵەپەستوێ خوینێ دێتە گهورین لدەمەکێ بو دەمەکێ دی ، یانکو کارکەرێت ژدەرڤە گەلەك کاری لسەر دکەن وەك :ـ تورەبوونێ یان کارەکێ بواستیان دێ باڵەپەستوی بلندکەن ، یان دەمێ نان خوارنێ یان « قەهوە » ڤەخوارنێ یان جگارەکێشانێ ، هەروەسا باڵەپەستو لدەمێ نفستنێ و بهێن ڤەدانێ دێتە خوارو نزم دبیت . گەلەك جارا باڵەپەستو هندەك بلا نزم دبیت یان بلند دبیت ، وەلێ چ ترس ژبو نینە .

ــ تورەبوون کاری دکەنە سەر دەماراو دەمار کاری دکەنە سەر زەڤلەکێت مروڤی وگرژ دکەن ، هەروەسا زەڤلەکێت رەهێت خوینێ گرژ دبن و رەهێت خوینێ تەنگ دبن ، ژبەرهندێ باڵەپەستو بلند دبیت . ئەگەر توورەبوون نەما کارێ دەمارا لسەر زەڤلەکا نامینیت و دێ خافبن و باڵەپەستو دێ ڤەگەریت دروست .

ــ هەروەسا قەلەوی کاری دکەتە سەر باڵەپەستوی ، چونکی مروڤی قەلەو پتر پێتڤی خوینێیەو پالدانا خوینێیە ، داخوین بگەهیتە هەمی ئەندامێت لەشی و هەمی پارچێت لەشی ، ژبەرهندێ کەسێ قەلەو دلێ وی بهێز کار دکەت و باڵەپەستوێ وی یێ بلندە .

ــ جگارە کاری دکەنە سەر باڵەپەستوی و بلند دکەن ، چونکی « نیکوتین » کاری دکەتە سەر هورمونا « ئەدرینالین و نورئەدرینالین » « Adrenaline and noradrenaline » ورێژا وان پتر لێ دکەن وئەڤ هورمونە باڵەپەستوی بلند دکەن .

بلندی یا باڵەپەستوی یابەردەوام ، کاری دکەتە سەر دلی و ئەگەر گەلەك ڤەکیشا دێ دل مەزن بیت و دێ کارێ وی سست دبیت . هەروەسا کارێ دکەتە سەر رەهێت خوینێ و دێ « رەق کەتن » ـ تصلب الشرایین ـ چونکی پالدانا خوینێ بهێز کاری دکەتە سەر پرتێت « روینی » دناڤ خوینێدا و لسەر دیوارێت رەهێت خوینێ جهگیر دکەت و رەهێت خوینێ رەق دکەت ، هەر پرتێت خوینێ کوم دبن و هندەك جارا رەها خوینێ دێ ئێتە گرتن ، ئەگەر ئەڤ هاتنەگرتنە پەیدا ببیت لرەهێت دلی ، دێ « دل راوەستانێ » پەیداکەت .

ــ هندەك نیشان :ـ

گەلەك جارا چ نیشان لجەم نەساخی پەیدا نابن ، بەلێ هندەك جارا :ـ گێژبوون ـ بهێن تەنگی ـ واستیان لجەم نەساخی پەیدا دبیت ، هەژی گوتنێیە ، سەرئێشان باشترین نیشانە بو بلندی یا باڵەپەستوی ، ئەڤ سەرئێشانە دەست پێ دکەت لسپێدەهی یاو بەرەبەرە دزوار دبیت و نیڤرو یا دیارنابیت یانکو نامینیت ، هەروەسا لپاتکا سەری یان هندەك جارا لرەحەکێ سەری دەردکەڤیت ، هەروەسا هندك جارا بەردەواط دمینیت . لیدانا دلی پتر لێ دێت و بهێزتر لێ دبیت ، نەساخ گێژ دبیت .

ــ چەند شیرەتەك :ـ

هەمی دەما خو دویر بێخن ژتورەبوونێ ، گەلەك خو نەواستینن و کارێت گران نەکەن ، ئەگەر بزانت باڵەپەستوێ هەمە یێ بلندە . گەلەك خواردن و خوارنێت بروین و نەستەلە و کێك ، مروڤی قەلە و دکەن و کارێ دلی پتر لێ دکەن ، ژبەر هندێ ئەگەر خو ژێ دویر بێخن باشترە .

هەروەسا « خوێ » کارێ گولجیسکا پتر لێ دکەت و باڵەپەستو بلند دبیت . ژبەر هندێ ئەوکەسێ باڵەپەستوێ وی بلندبیت بلا خو دویر بێخیت ژخوارنێت سویر و ئەوکەسێ باڵەپەستوێ نزم هەبیت بلا خوارنێت سویر بخوت دا باڵەپەستوێ وی بلند ببیت .

ـ جگارە ـ براستی جگارا گەلەك کارێ هەی لسەر لەشی هەمی یێ ، نەخاسمە لسەر دەزگەهێ خوینێ و پێتڤی یە خوژجگارا دویربێخن بهەر چڕێکا هەبیت ، نەخاسمە یێ باڵەپەستوێ وی یێ بلندبیت .

خودانێت باڵەپەستوێ بلند ، کارێت گران بلا نەکەت و خو گەلەك نەواستینیت و هەرجار لنافبەینا کاری بلا بێهنا خو ڤەدەت و بدلێ خو کاربکەت .

هەروەسا رێقەچوونا وی بلا یا هێدی بیت دا نەواستیت . گەلەك نەمینن هشیار بشەڤێ و گەلەك خەوا خوبینن . نفستنەکا سڤك بروژێ ، نەخاسمە نیڤرو یا ڤەرە بو نەساخی دابێهنا وی بیت .

ــ هەروەسا نزم بوونا باڵەپەستوێ خوینێ کاری دکەتە سەر لەشی چونکی خوین بدروستی ناگەهیتە هەمی پارچێت لەشی و دێ خوارن و ئوکسجین ژێ کێم بیت ، ژبەر هندی نزم بوونا باڵەپەستوی هندەك نیشانا لمروڤ پەیدا دکەت وەك :ـ لاوازی یێ ـ گێژبوونێ ـ سەر ئێشانێ و گەلەك کارێت دی . نزمی ئەگەر باڵەپەستو گەهشتە « ٤٠/١٠٠ » وکێم تر .

هەژی گوتنێیە . گەلەك نەساخی باڵەپەستوی بلند دکەن نەخاسمە نەساخی یێت گولجیسکێ و دلی و هەمی دەزگەهێ خوینێ . هەروەسا نزمبوونا باڵەپەستوی نیشانا گەلەك نەساخی یایە .

Institut Kurde de Paris

بەبۆنەی جەژنی كرێكارانەوە..

لەو كاتەوە كە یەكێتی گشتی نەقابەكانی كرێكارانی هەرێم دەستپێكردنی ڕاپەڕاندنی هەڵمەتی گشتی نیشتمانی بۆ بەرز كردنی وزە و تواناكانی تاكە كەسی لەبەرهەمداندا بڵاو كردەوە لە ئاهەنگەكانی هەرێمە تێكۆشەرەكەماندا بەبۆنەی یادی پیرۆزی جەژنەكانی شۆڕشی «١٧–٣٠» گەلاوێژ ،كاری بەرهەمدان لە هەمە چەشنو جۆرە گۆرەپانەكاندا بە شێوەیێكی دیارداوەبی دەست پێكرا لە پێناوی سەرخستنی ئەم تاقی كردنەوە جوانە .. بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ چارەكە ساڵ بەسەر پەیرەوی كردنی ئەم هەڵمەتە .. لە چاوپێكەوتنێكا لەگەڵ بەڕێز جهاد خماس ،

دانیشتنی قوتابیان كە لە ئەنجاما «١٠٠» هەزار دیناریان پاشەكەوت كرد بۆ دارایی میری .. هەروەها لە هەمان پارێزگادا كرێكارانی میكانیك و خاوەن وەرشەكانی كەرتی تایبەتی هەستان بە چاككردنەوەی ئەو ئۆتۆمبیلە یەك كەوتوانە .. بۆ ماوەی یەك هەفتە بەبێ پارە .

بەڕێزی لە سەرباسەكەیدا بەردەوام بوو و ووتی :-

ئەم شێوە ڕووە پڕشنگدارە نیشانە و نمونەیەكە لە حالەتێك لە حالەتە نوێكاندا كە گەلی عیراقی بەعسی بەهەمە چەشنە بەشەكانیەوە ڕوویان تێكردوە – لەژێر ئاڵای سەركردایەتی سەرەك

هەڵمەتی گشتی نیشتمانی زیادكردنی بەرهەم كارێكی شۆڕشگێڕانەیە

ئەمیندای كارو باری ئابوری و بەرهەم هێنان سەر بە یەكێتی گشتی نەقابەكانی كرێكارانی هەرێم .. لەم بارەوە ئەڵێ ..

لەو كاتەوە كە یەكێتی گشتی نەقابەكانی كرێكاران بڕیاری هەڵمەتی گشتی بڵاو كردەوە هەموو جێگەو شوێنەكانی كاری بەرهەمدان لە تێكرای هەرێمدا بەچالاكیەكی بەرز هەستاوە بەرەو بەرز كردنی تواناكانی بەرهەمدان و بەجوانترین شێوە بەكار هێنانی ئەو جیماوە لەو شتومەكانە كە هەنە لە گۆڕەپانەكانی كاردا بۆ دروست كردنی شتی پێویست و پێڕەوە كردنی پێداویستەكانی كار و ئامێركاری ، كە كرێكارە هونەرمەند و لێهاتووەكانمان پێی هەستاون ، ئەوەش كە جێگەی شانازی پێوە كردنە، چونكە ئەم هەڵمەتە وەنەبێ كرێكارانی گردبێتەوە ، بۆ ئەوە پێی ووتراوە هەڵمەتی گشتی نیشتمانی بۆ بەرز كردنی وزە و تواناكانی تاكە كەسی لە بەرهەمداندا ،، لێرەدا دەبینینی كە ئەندازیار و پزیشك و دەرمانگەر و بەرێوەبەر كە بۆ بەكەمینی جارەیشە دەبینین لە ڕژێمێكی سۆشیالیزمیدا كە كەرتی تایبەتی پشتگیری كەرتی سۆشیالستی دەكات، ئەوەش كە نیشانە و نمونەی یەكگرتوویی هەموو بەشەكانی كۆمەڵگای شۆڕشگێڕێكی نوێیە و دوپاتی یەكێتی نیشتمانی دەكات كە لە ناو هاونیشتمانانداا چەسپاوە ئەوەش بەهۆی ئەو دەورە

بەرز و بێوێنەو كاریگەر و پێشڕەوییە مێژووییەی سەرەك پێشەوا هەڤاڵ صدام حسین جێبەجێ كراوە ..

لەبەر ئەوەی لە ماوەمان نیە ئەو هەموو شتانە باس بكەین كە دیاری داوە لەكەرتی تایبەتیدا ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لە چەند نمونەیەك باس دەكەین كە لە پارێزگاكان هەرێمدا دیاری داوە .. لە پارێزگای «القادسیە» «١٤٠» شوفێرو خاوەن ئۆتۆمبیل هەستان بە گواستنەوەی خۆڵ بۆ قیرتاو كردنی شەقامەكان ... هەروەها لە پارێزگای «المثنی» دارتاشەكانی كەرتی تایبەتی هەستان بەبێشكردن بۆ ماوەی هەفتەیەك لەكەرتی سۆشیالستیدا بەبێ پارە بۆ چاككردنەوەی «١٨٢١» كورس

بێشەوا هەڤاڵ تێكۆشەر صدام حسین .. هەروەها لە قسەو ئامۆژگاریەكانی بەڕێزیەوە هاتووە لە كاتی پێشوازی كردنی بە ژمارەیەك لە لێهاتوو و هونەرمەندەكان لە ڕۆژی ٣١–١–١٩٨٤ كە فەرمویەتی «كرێكارانی و پیشەسازیەتێكان – لەكەرتی سۆشیالستو تایبەت و كەرتی تێكەڵاودا داواكراون بۆ بەرز كردنی بەرهەمی نیشتمانی و باش كردنی جۆربەتێكەی ، لە پێناوی پێڕەوە كردنی پێویستەكانمان لەو شتومەكانە كە بەرنامەی دانراوە بۆ لەدەرەوە كڕین ڕێگامان نادانی ..هەروەها پاشەكەوت كردنی «العملە الصعبە» لە پێناوی پاڵ پشتگرتنی ئابوری و توانای جەنگ» .

بەڕێوەبەری كاروباری ناوخۆ لە پارێزگای سلێمانی لە جەژنی لەدایك بوونی سەرەكی فەرماندە .. بۆ هاوكاری ئەدوێ

بەڕێز عزالدین محمد علي بەڕێوەبەری كاروباری ناوخۆی لەپارێزگای سلێمانی.لەبیرەوەری جەژنی لە دایك بوونی سەرەكی فەرماندە صدام حسیندا فەرمووی :-

بیرەوەری یادكردنەوەی لەدایكبوونی فەرماندەی مێژوویی و پاڵەوانی تێكۆشەر صدام حسین ، لەو كاتەدا كە هەنگاو ئەنێینو ئەچینە پێنجەم ساڵی جەنگی ڕەوامانەوە جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆز ، ئەو جەنگەی كە ڕووبەڕوو بونەوەی پێویست بوو لە لێواری و تەماعكاری فارسە ڕەگەز پەرستەكان ، لەپێداویستەكانی پارێزگاری و ماونەوەی یەكێتی عیراقمانە بەخاكو گەلەوە . ئالەم كاتەدا هەڵوێستە ومرئەگرینو لەو ڕوانگەیەوە ئەڕوانینە ئەو سیفاتە پڕو تەواوانەی لە هەموو ڕوویەكەوە تۆماری كردوە . سەرەكی فەرماندە پاڵەوان صدام حسین ، لە سەرەتای ژیانیەوە لە منداڵی و لاوێتیو پیاوەتی ،

شێوەیەكی دیاربوە لە سەركردایەتی كردندا ، ئەو جیاوازیەشی كە دیاربوە لە كەسێتی صدام حسیندا وەكو لێپرسراوو سەركردە ، لە كاركردنو هەوڵدانو ڕاستی بڕوایەوە لە پێناوی نیشتمان و گەلو نەتەوەدا دیاربوە ، هەتا ئێستاش جیاوازە لەنێوان سەركردە مێژووییەكانەوە لەزنجیرەی ژیانو هەڵوێستی مرۆڤانەیو بایەخدانی بەهەمووشتێ ، لەبچوكو گەورە ، تەماشا ئەكاو چارەسەر بۆ تەنگو چەڵەمەكان دائەنێت ، هەتا تەنگوچەڵەمەی كەسی هاوڵاتیان ، سەركردایەتی حزبو دەوڵەت ، هەوڵ ئەدا بۆ هێنانەدی یەكێتی نەتەوەیی و سەربەستیو سوشیالیستی ، بایەخ ئەدا

بەتەندروستی منداڵانو پیرانو نەخۆشەكان ، بیری بارت دەوڵەمەند ئەكاو ، پیرۆزی كاركردنی بەعسیانە دائەنێو نەخشەی بۆئەكێشی ، بایەخی تەواو ئەدا بەمزگەوتەكانی ماڵی خوا ، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ ، بایەخ ئەدا بەكەلەپووری نەتەوەییو چارەسەری تەنگوچەڵەمەی دانیشتنی هاوڵاتیان ئەكا .. سەركردایەتی توندترین جەنگی سەربازی ئەكا لەبەرەكانی جەنگ ، لەكاتی گەڕانەوەیدا پاش ئەوەی سەركەوتن بۆ نیشتمانو نەتەوە بەدەستئەهێنێ ، ڕێنمایی جوتیارانو شوانو فەرمانبەران ئەكار ، ئەمە چ كارێكی ڕێكوپێكی بەكەلكە بۆ نیشتمانو گەل .

ئەمە بەشێكی كەمە لەزۆری تۆمارگەی فەرماندەی پێویستی .. كەمن لەڕاستیدا ناتوانم هەرچیەك لەدڵما هەیە دەریبڕم بەرامبەری ، وشەكانم لە ئاستی باسكردنیا وەستاون ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا من لەڕاستی دەربڕیبێتەوە ئەدوێم وەك ڕاستی خۆشەویستیم بۆ بەرێزی .

ئێمەی بەعسی كاتێ بەشێوەیەكی تایبەتی لە ڕۆژی لەدایكبوونی هاوری فەرماندە صدام حسیندا خۆشی خۆمان دەرئەبڕین ، چونكە هاوڕێمانە سەركردەمان خۆشەویستمانە .لەبەرئەوە ئاهەنگگێران بۆ جەژنی لەدایكبوونی .ئاهەنگ گێران بۆ فەرماندەیەك كە جیاوازە بەهەڵگرتنی هەموو سیفاتەكانی فەرمانڕەوایی . بۆ جێبەجێكردنی ئاواتو هیوایی پاشەڕۆژی گەلو نەتەوە ، بنیاتنانی كۆمەڵی یەكگرتوی سەربەستو سوشیالیستی . بەڵێ سەركردە صدام حسین ، تیشكی هیواو ڕاستیو دڵسۆزی بێبەخشیوین ، سیفاتی مانەوەو وەفاداریو دادپەروەری تولی داوینێ بەرامبەر نیشتمانو نەتەوە.. تەمەندرێژ بێت سەرەكی تێكۆشەرمان ، خوا بیپارێزێ بۆمان .

– عزالدین محمد علي –
بەڕێوەبەری كاروباری ناوخۆی پارێزگاری سلێمانی

★ چینی كرێكاری عیراقوهەموو كرێكارانی جیهان لە یەكی ئایاری هەموو ساڵێكدا جەژن بە ڕۆژی سەركەوتنی خۆیانەوە دەكەن .. جەژنی خەبات لە پێناوی سەربەستی و پێشكەوتنی كۆمەڵایەتیودژ بە چەوسانەوەو چەوساندنەوەی نەتەوایەتیوچینایەتی ...

لە وڵاتی ئێمەش ئەمچینە خەباتگێڕە هەمیشە دەوری هەبووەو دەبێ لە بنیاتو بەرەو پێشەوە بردنو بەرگری كردن لە عیراقی سەربڵندا ...

لە هەولێر چووینە بارەگای یەكێتی نەقابەكانی كرێكارانی هەولێرو چاومان بە بەڕێز (فیصل مصطفی پیرداود) سەرەكی یەكێتی كەوتو ئەمڕیپورتاجەمان بەم بۆنەیەوە لەگەڵا ڕێك خست ..

ناظم دلبەند لقی هەولێر
محي‌الدین طاهر وێنەكانی گرتووە

لە چاوپێكەوتنێكی ڕۆژنامەی «هاوكاری»

بەبۆنەی جەژنی یەكی ئایار

سەرەكی یەكێتی نەقابەكانی كرێكارانی هەولێر

دووپاتی خەباتی نەبڕاوەی چینی كرێكارانی هەولێر دەكاتەوە

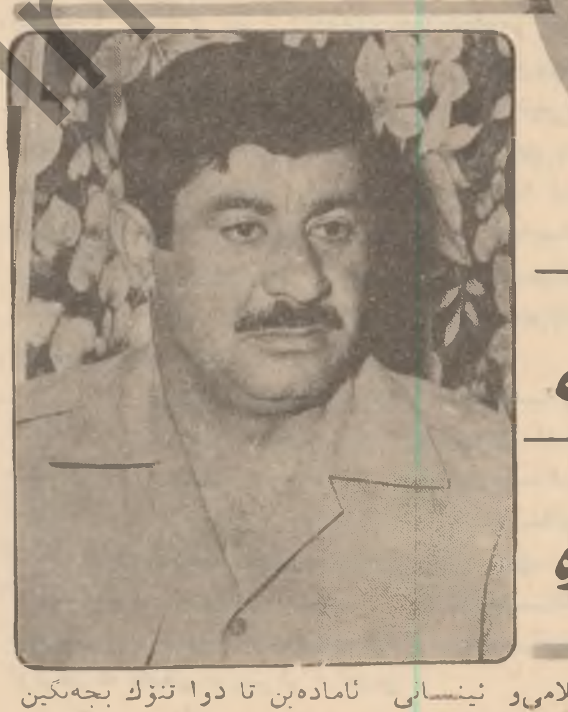

هاوكاری :

بەر لە هەموو شتێك بە ناوی ڕۆژنامەكەمانەوە پیرۆزبایییەكی گەرمتان لێ دەكەینو ئاواتەخوازین هەمیشە لە بەرهەمهێناندا لە ڕیزی پێشەوە بن .. پرسیارێك ... چۆن دەستنیشانی ئەم ڕۆژە پیرۆزە دەكەن لە ژیانی چینی كرێكاران ..؟

سەرەكی یەكێتی :

سڵاوی ئێمەش بۆ ڕۆژنامەی «هاوكاری» خۆشەویستو دەوری ئەم ڕۆژنامەیە زۆر دیارە بەتایبەت بۆ خستنە ڕووی چالاكییەكانی ئێمە ... سەبارەت بە وەڵامی پرسیارەكەتان دەڵێین :-

چینی كرێكارانی عیراق هەر لە سەرەتای دامەزراندنیەوە چەندین تێكۆشانی هەمە چەشنەو گرنگی گێڕاوە لە نێوان ڕیزەوە خەباتگێڕییە كەوە دەیەها مان گرتنی ئەنجام داوەو شەهیدی لە پێناو بوونی خۆیو سەربەرزی عیراق لە سەردەمی ڕژێمە كۆنەپەرستەكانی بەر لە شۆڕشی حەڤدەی گەلاوێژ داوە ... تاكو ئەمڕۆشی لەگەڵدا بێ كە بۆ پێنج ساڵ دەچێت گەلەكەمان لە جەنگی كەرامەتو شەرەفمەندی دایە دژی ڕژێمی خومەینی بەكرێگیراو ئەم چینە بە دەستێك چەكی لە دەستەو بە دەستەكەی تری بەرهەم وەدەست دێنێ ... چونكە سەركردایەتی حزبو شۆڕش گەلێك دەسكەوتی بۆ كرێكاران هێناودتە كایەوە.. كرێكاری ئەمڕۆ بە پێی خاسیەتو پسپۆرایەتی خۆی مامەڵەی لەگەڵدا دەكرێت .. باری ڕۆشنبیریەكی تەواوی بۆ ڕەخساوە ، نەقابە بە هەموو توانایەكییەوە بەرگری لە مافی دەكات .. بۆیە

بەلای ئێمەوە دەبێ زیاتر گیانی تێكۆشان بە تینتر بكەینو هەمیشە باوەڕی پتەومان بەسەركەوتنەكانمان هەبێو ئەم ڕۆژەش كە دەكاتەیەكی ئایار لە هەموو كونجو كە لە بەرێكی جیهان كرێكاران خەباتیان كردو خوێنیان ڕشتو شەهیدبوون لە پێناوی نەمانی فاشستو چەوسێنەرەكان ... دەبێ ئەم ڕۆژە لەگەڵ خوێنمانا تێكەڵ بێ . چونكە ڕۆژی خێرەكە زاڵ بووە بەسەر شەڕ...

هاوكاری :

ڕادەی بەشداری كردنی كرێكارانی هەولێر چۆن دەبینی لە بەرەكانی جەنگ..؟

سەرەكی یەكێتی :

لە خۆمەوە بكرە تا دەكاتەزۆربەی هەرە زۆری كرێكارانی هەولێر بەشداریمان كردووە لە جەنگی قادسیەی صدام دژیڕژێمی خومەینی خوێن ڕێژ. بەڵگەش بۆ ئەم قسانەم ئەمە(تابلۆی شەهیدانی چینی كرێكارە لە هەولێر) ، جێگەی شەرەفمەندیمانە ، چونكە ئەم ڕژێمە خوێنڕێژەی ئەمڕۆی تاران باوەڕی بە هیچ قیەمێكی ئیسلامیو ئینسانی نیە ، بە پێچەوانەی عیراقی سەربەرز كە هەمیشە چاوی لە هێمنیو ئاشتیو ئاسایشە ..سەرەكی بەڕێز صدام حسین لە سەرەتای ڕۆژی یەكەمی جەنگەوە بانگی ئاشتی ڕادێرا ، بەڵام چونكە ئەم خوێن ڕێژانە هەو پاڵپشتی مانەوەیان بە هێزی بەردەوام بوونی جەنگەوە بە دژی ئاشتی وەستانو هەموو ڕاوو تەگبیرو پەیمانێكی دەوڵەتیان خستە پشتگوێو ڕێگەی شەڕیان هەڵبژارد .. ناچاریان كرد كە بجەنگین ئێمەی عیراقیش لەسەر هەر بستێك لە خاكی خۆمان ئامادەبن تا دوا تنۆك بجەنگین ..ئێمەش وەك وتم لە هەولێر چینی كرێكاران بە بەردەوامی بەشداری ئەم جەنگە دەكات. ئامادەشین هەموو دەمێك بۆ ئەم عیراقە كیانی خۆمان بەخش بكەین .. سەرەڕای كاركردنمان لەسەر ئامێری كۆمپانیاكانو بە نیازی بەرهەم زیادكردن شەوونخونی دەچێژین ..

هاوكاری :

چۆن دەستنیشانی دەوری كرێكارانی هەولێر دەكەی لە پێشبڕكێی بەرهەم هێناندا كە یەكێتی گشتی نەقابەكانی كرێكارانی عیراق خستیە ڕوو ؟

سەرەكی یەكێتی :

پێش هەموو شتێك دەمەوێ ئەوە ڕوون بكەمەوە كەوا ئەم پێش بڕكێیە بەروارێكی دیاری كراوی بۆ دانەنراوە ، بەڵكو ئێمە چینی كرێكار لە بارو دۆخی ئەمڕۆی عیراقدا كە بە جەنگێكی دژوارد ڕادەبرین بانگكراوین كە هەموو دەقیقەیەو سەعاتێك بە گیانێكی بەرهەم هێنان بۆ ئەوەی ئێمەش شان بە شانی جەنگاوەرە ئازاكانمان لە هەموو كاتێك لە جەنگا بیندزی ناخوندە بەكرێ گیراوەكان .. .بەڵام لە كاتی خۆیدا كە یەكێتی گشتی ئەم دەورەی خستە ڕوو وەك ڕەمزێكی سەرەكی كرێكاران بۆ بەشداری كردن لە جەنگی قادسیەی دووەمدا ... سەبارەت بە دەوری كرێكارانی هەولێر لەم پێشبڕكێیەدا گرنگ نیە كە هەرچی پلەیەك بێ ، بەڵام با هەموو لایەك ئەم واقعە بزانن كە هەر لە سەرەتای جەنگەوە تاكو ئەمڕۆی ڕادەی بەرهەمزیادكردن لە هەموو كۆمپانیا بەرهەم هێنەرەكانی هەولێر هەموو كاتێك لە ١٠٠٪ بووە. ئەمەش دەگەڕێتەوە سەر دڵسۆزی كرێكارانی هەولێر بۆ ئەم وڵاتە ... واتە دەوری كرێكاران لە پارێزگاكەمان هەموو كاتێك لە لوتكەیە ..

هاوكاری :

دەوری یەكێتی نەقابەكانی كرێكارانی هەولێر چۆن دەبینی لە ڕۆشنبیر كردنی كرێكاران ...؟

سەرەكی یەكێتی :

ئەم پرسیارەش لە جێی خۆیەتی ... ئێستاكە وەك وتمان كرێكاری عیراقی ئەمڕۆ كرێكاری دوێنێ نیە وەك ڕۆشنبیر وەك تێگەیشتن هەموو شتە ئیجابییە شارستانیەتییەكەیان لێبەدی دەكرێت .. هەر بۆ ئەم مەبەستە گەورەترین دەزگای ڕۆشنبیری كرێكاران لە وڵات كراوەتەوە ئەوبش (دامەزراوی ڕۆشنبیری كرێكارانە) بێ كومان لە هەر پارێزگایەك ئەم دامەزراوە لقێكی لێبۆتەوە پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە لقی یەكێتی نەقابەكانی پارێزگاكان هەیە لە هەولێر (مەڵبەندی ڕۆشنبیری كرێكاران) هەیەو سەر بە یەكێتی نەقابەكانە گەلێك كادیری پسپوری تیایە كە دەرس لە بابەتی ڕۆشنبیری كرێكارانەوە دەڵێنەوە تاكو ئێستا (٧٤) دەورە بۆ كرێكاران كراوەتەوە لە هەموو كەرتەكانەوە ...

بۆ نموونە هەندێك لەو مامۆستایانەی كە ئەمڕۆ لەم مەڵبەندە دەرس دەڵێنەوە لە دەرچوانی مەڵبەندەكەن ... ئەمە سەرەڕای ئەو هەموو كادیرە نەقابییانەی كە ئەمڕۆ كارگێڕن لە یەكێتیو نەقابە لقییەكان لە دەرچوانی ئەم

بڕوانە ل ١١

Institut Kurde de Paris

جەژنی لەدایکبوونی سەرەکی فەرماندە لە کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی

بە بۆنەی جەژنی لەدایکبوونی سەرەکی فەرماندە ڕۆڵەی گەلی عیراق سەرەک صدام حسین‌ەوە دەستەی بەڕێوەبەری کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی لە بەغدا، ئێوارەی ٢٥–٤–١٩٨٥ ئاهەنگێکی قەشەنگی گێرا .

لە سەرەتادا مۆمی جەژنی لە دایکبوونی تەمەنی پرشکۆی ئەرماندە داگیرسا دانیشتوان لە هوڵەکەدا بە چەپڵەڕێزان‌و شادی‌و کامەرانی دەربڕین‌و شیرینی بەخشینەوە ، هاواریان بە ژیانی سەرەکی فەرماندە دەکرد لەگەڵ هیوا دەربڕینیان بۆ تەمەن درێژی‌و سەرکەوتن بەختەوەری زیاتری سەرکردەو گەلی عیراق .

ئەوسا مامۆستا هاشم حسن عقراوی وەزیری دەوڵەت سەرەکی کۆمەڵ‌و تاریکی خوێندەوە تیایدا وتی که باسی سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەکەین واتە باسی دیارترین تێکۆشەری شۆڕشگیر دەکەین کە گەلی عیراقی مەزنمان پێی گەیاندوە هەروەها بەڕێزەوە باسی مێژووی پرشکۆداری‌و تێکۆشەرانەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌ی کردو چۆن لەسەر ڕێبازی بیرو باوەری ئەو گەلی عیراق لەسەر کەوتنێکەوەبەرەو سەرکەوتنێکی تر دەچێت‌و بەتایبەتی چۆن لەبەر ڕووناکی بیرو باوەری مرۆڤایەتی‌و دانایانەی ئەودا گەلی کوردمان بە ماف‌و ژیان سەربەست‌و کامەرانی لە چوارچێوەی عیراقدا شاد بوو .

دوایی ئەوە لە ئاهەنگەکەدا شاعیران جلال خۆشناو مقدید سۆزان دوو هونراوەیان بەم بۆنەوە پیرۆزەوە خوێندەوە لە ئاهەنگەکەدا بەڕێزان مامۆستا محمدامین احمد ئەمینداری گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچەی کوردستان‌و مامۆستا مصلح جەلالی بەڕێوەبەری گشتی دەزگای ڕۆشنبیری‌و جەماوەرێکی زۆر ئامادە بوون

پێشنیارێك بۆ بەرچاوی بەڕێز پارێزگاری هەولێر

● **لەم ساڵانەی دوایی‌دا بایەخێکی چاك دراوە بە دروستکردنی (شوقەی‌نیشتەجێ‌کردن) لەهەولێر ، ئەمڕۆ نزیکەی (٥٠٠) خێزان‌لەم شوقانە دەژین بە تایبەت ئەوانەی گەرەکی ئیسکان ..**

بێ‌گومان ئەمانە پێویستیان بەخزمەتگوزاری ڕۆژانە هەیە. هەرچەندە (کۆمەڵەی بنیات‌نان) لەجەرگەی شوقەکاندا درێغی‌یان نەکردووە ، بەڵام هەندێك شتی زۆر پێویست هەیە ئەگەر (ئیدارەی مەحەلی لەپارێزگای هەولێر ئاوڕێکی لێ بداتەوە ...وەك :–

أ – دروستکردنی قوتابخانە بەهەرسێ قۆناغەکەیەوە .. چونکە ئەمە پێویستی‌یەکی بنەڕەتی‌یە ..

ب – ئاشکرایە کە زۆربەی دانیشتوانی ئەم شوقانە فەرمانبەرن بەپیاوو ژنەوە کەواتە زۆر بەزەحمەت دەتوانن پەروەردەی منداڵەکا‌نیان بکەن .. کەواتە ئەگەر بەزووترین کات (دایەنگەیەك) بکرێتەوە گەورەترین خزمەتگوزاری بەم خەڵکە ئەبەخشرێ ..

ح – لەسەردەمی ئەمڕۆماندا ڕۆژبەڕۆژ پێش‌کەوتن‌و شارستانیەت پەرەدەسێنێ ئینجا بۆئەوەی پەیوەندی نێوان خێزانداری‌و خەڵکی ئەم شوقانە بەهێزتر بێت .. پێشنیار دەکەم کە (مەڵبەندێکی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری) بکرێتەوە ..

● هەواڵێکی دڵخۆشیش بوو کە لەم ڕۆژانەدا زانیمان کە چەند دوکانێك لەناو شوقەکاندا دەکرێتەوە بۆ پڕکردنەوەی گیروگرفتی هاووڵاتیان لەهەموو لایەکەوە ..ئەمەیان پیرۆز بێت ..بۆ ئەوانی تریش چاوەڕوانی جێبەجێ کردنیانین ..

ناظم دلبەند

ڕوو بەڕوو

گیروگرفتی «پەسەند نەکراو» !

هەموو ئێوارەیەك ، کاتێ گوێ لە ڕادیۆی کوردی دەگرم ، لە نێوان بەرنامەیەك دا کە ڕۆژنامەی ڕادیۆی کوردی‌یە .. ڕستەیەك دەبیستم کە دەڵێ :

«بۆ ئەوەی گیروگرفتەکەت پەسەند بکرێ ..!» کاتێ ئەوە دەبیستم ، دوو هەناسە هەڵدەکێشم ، یەکەمیان . بۆ زمانی کوردی کە ڕستەی وا سەیرو سەمەرەی تێ‌کەوتووە و ئاڵۆز بووە .. دووەمیان ، بۆ ئەو هاووڵاتی‌یەی ڕێی دەکەوێتە «ڕادیۆی کوردی» تا «گیروگرفتەکەی پەسەند بکرێ» !!

● ئێوارەیەك ، هاووڵاتیەك لە گەرەکی «چوارباغ» لە سلێمانی تەلەفۆنی کردو باسی هەندێ ناتەواوی گەرەکەکەیانی کرد ، بە لێنیاندا ، «هەر ئێستە تەلەفۆن بۆ شارەوانی دەکەین ....» ، ئێستاشی دەگەڵدا بێ منیش لەگەڵ ئەو هاووڵاتی‌یە چاوەڕوانی ئەوە دەکەم کە «گیروگرفتەکەی پەسەند بکرێ» !!.

● من دڵنیام برایانی ڕادیۆی کوردی نیازیان لە مەسەلەکە پاکەو دەیانەوێ بە قەدەر توانا لە رووی بەدەنگەوە هاتنی خەڵك تەقەللا بدەن ، بەڵام خوا خێری ئەو زمان – زانە دڵسۆزە بنووسێ کە«چارەسەرکردن»ی بە «پەسەندکردن» داوەتە قەڵەم ...

● شێرزاد ..

وەڵامێك لە پارێزگای سلێمانی‌یەوە

زۆر سوپاسی بەڕێز مامۆستا جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلیمانی دەکەین کە بەتەنگ نووسینێکی ڕۆژنامەکەمانەوە هاتوە دەربارەی سلێمانی‌و ئەم وەڵامەی بۆناردوین‌و ، ڕایدەگەیەنین کە ئێمە بەهاوکاری هەموو دڵسۆزان تەنها مەبەستمان خزمەتی گشتی‌یەو جارێکی تریش سوپاس .

هاوکاری

بۆ سەروکایەتی ئەنجومەنی کارگێری‌و سەرنوسەری هاوکاری خۆشەویست .

باش ڕێزو سڵاو

لە ژمارەی ٧٨١ بەرواری ٢١–٣–١٩٨٥ دەربارەی (گلەیی وپێشنیازێك) بۆ پارێزگای سلیمانی نوسرابو .

پارێزگای سلێمانی و هەمو کاربەدەستانی هەردەم هەوڵی ئەوەیان‌داوە کە هەمو کاتێ خۆیان تەرخان بکەن بۆ خزمەتکردنی جەماوەرو جێبەجێ‌کردنی گیروگرفتەکانیان بەپێی تواناو لەژێر سنوری یاساو پەیرەوی کردنی ئامۆژگاریدا بە شێوەیەکی گونجاو لەگەڵ ئەو قوناغەدا کە وڵاتە خۆشەویستەکەمانی پیا تێ‌پەڕئەبێت .وە باوەڕیش ناکەم فەراموش و کەم‌تەرخەمی کرابێ لەو نوسراوانەی کەلە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا نوسراوەوە ئەنوسرێت چونکە بەردەوام بۆچارەسەرکردنی ئەم مەبەستانە بە شێوە یەکی تایبەتی لێ‌ئەپرسینەوە بەڵام ئەبوایە پێش‌ئەوەی ئەو گلەیەمان ئاراستە بکرایە دەست‌نیشانی کەم‌وکوڕیەمان بکرایە یاخود نوینەری ڕۆژنامەی هاوکاری خۆشەویست کە لە هەمو کەسێك لەئێمەوە نزیکترە ئەو کەم‌وکوڕیانەی دەست‌نیشان بکردایە ڕووبەڕوی پارێزگار داوای چارەسەری بکردایە ئەوەی جێی داخە کە ووتراوە پارێزگای سلێمانی چاوی لەئاستی ڕاستی نوقاندوە وە ئەمەش بە پێچەوانی ئەو ڕێبازەیە کە پارێزگای سلێمانی بۆ خۆی دیاری کردوە لەخزمەتکردنی گەل‌و نیشتمان‌و شورشدا .

ئیتر داواکارین بە هەموو لایەك بتوانین خزمتی وڵاتەکەمان بکەین بەکار نەك بەقسە هەر خۆشبن وە تکامان وایە ئەم وەڵامە تۆمار بکریت لە هاوکاریدا .

جعفر عبدالکریم البرزنجی
پارێزگاری سلێمانی

بەبۆنەی – پاشماوە

مەڵبەندەن ... واتە دەبێ جیاوازی‌یەکی بنەڕەتی هەبێت لە کرێکارانی بەر لە شۆڕش‌و کرێکارانی ئەمڕۆ.. ئێمەش لەم بوارەوە دەورێکی گرنگ دەگێڕین لە میانەی (سکرتاریەتی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن) کە بەشێکە لە مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی‌مان. بە بەستنی کۆڕی هەمە جۆرو سەردانی بەردەوامی‌مان بۆ شوێنەکانی کارکردن‌و بە سەرکردنەوەیان‌و چاپکردنی نامیلکەو بڵاوکراوەی سەر دیوارو خستنە ڕووی چالاکی‌یەکانی کرێکاران لەسەر لاپەڕەی گۆڤاری (هوشیاری کرێکاران)و هەموو گۆڤارو ڕۆژنامەکانی تردا ... کرێکار ئەمڕۆ نوسەرەو وەرزشەوانەو هونەرمەندە ... ئەمە سەرەڕای دامەزراندنی تیپێکی مۆسیقاژەنی بە ناوی (تیپی مۆسیقای کاوە)ی سەر بە یەکێتی کە دەنگ‌و سەدایەکی تایبەتی هەیەو خاوەنی گەلێك بەرهەمی تۆمار کراوە لە ئێزگەی کوردی‌و تەلەفزیونە تەئمیم کە ئەندامەکانی هەموویان بریتین لە کرێکاری کۆمپانیاو فەرمانگەکان ..

هاوکاری :

وتەی دوایی‌تان چی دەبێ بۆ کرێکاران ...؟

سەرەکی یەکێتی :

لە ناخی دڵمانەوە بە ناوی هەموو کرێکارانی پارێزگای هەولێرەوە سڵاوی شانازی‌و کۆڵ‌نەدان ئاراستەی سەرەکی تێکۆشەر هەڤاڵ صدام حسین دەکەین‌و ڕادەگەیەنین کە ئێمە هەموو کاتێك ئامادەین فیداکاری ئەم خاکە بین‌و درێغی نەکەین لە تێکۆشانداو شان بە شانی جەنگاوەرە ئازاکان بجەنگین لە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگ، دژی دارو دەستە بەکرێ گیراوەکەی ڕژێمی خومەینی خوێن ڕێژ .باوەڕی پتەویشمان بە بوونی سەرکەوتنمان هەیەو حەقیش هەر لەگەڵ ئێمەدایە ، چونکە ئێمە لەسەر حەقین‌و ئاشتیمان دەوێ ..

هاوکاری :

سوپاسی بەڕێزتان دەکەین بۆ ئەو ماوەیەی کە تەرخانتان کرد بۆ ڕۆژنامەکەمان تاکو لەم یادەدا دەنگ‌و سەدای کرێکارانی هەولێر بە هەموو لایەك بگەیەنین ...

سەرەکی یەکێتی :

جارێکی تریش سوپاس بۆ ڕۆژنامەی «هاوکاری» خۆشەویست . .

سەرنجێ – پاشماوە

[١٩ – ورشە :– هەڵبەستە ، نووسەرەکەی مامۆستا جمال نووری‌یە] .

[٢٠ – هەنگەزەردە :– کۆمەڵە چیرۆکی وەرگێڕاوە ، نووسەرەکەی کاك جمال غمبارە] .

باشە ئەمانە ، سەرنج‌و وردە سەرنجیان کوا لێ‌دراوە ؟!

بۆ نموونە کاك ڕەحیم لە « شێرکۆی نەبەز »دا ئەڵێ :

« کاغەزەکەی سفت‌و بێ‌گەردو جوانە ، وێنەکانی سەرنج‌ڕاکێشەرو زۆر سەرکەوتوون ، قەوارەکەی گەورەیە .. خەتەکەی گەورەو بێ‌هەڵەیە ، ڕستەکانی کورت‌و پرمانان » ئەمانە لایەنە باشەکانین‌و منیش لە گەڵیام ، بەڵام ئەبوو ئەم سەرنجانەش بدا :

١ – خاوەنی « شێرکوی نەبەز » ئەڵێ : « سینارێو – محمەد عەبدە »و ناڵێت « چیرۆکی – محمەد عەبدە » بۆچی ؟! لە کاتیکدا ئەو لەو چیرۆکەدا « چیرۆك نووسە » نەك « سیناریۆست » چونکە « سیناریو شی‌کردنەوەی جوڵاندنەوەو هێنانە پێش‌چاوو وەسف‌کردنی ڕوداوو گفتوگۆیە . سیناریوست ئەیەوێ ئەوە لە دەرهێنکار « مخرج » بکەیەنێت ، ئیتر سا چ دەرهێنکاری شانۆ بێ یان سینەما یان تەلەفزیۆن . سیناریوست ئەمانە لە شێوەی زنجیرە جوڵانەوەدا ئەنووسێت‌و ئەیەوێ دەرهێنکار تێ‌بگەیەنێت ، تا ئەویش بتوانێت پاڵەوانانی نواندنەکە بەو پێیە بجولێنێ‌و هەڵس‌وکەوتیان پێ‌بکات »(٣) .

٢ – بۆچی ڕازی‌بووە بەوەی پێشەکی‌ی کتێبەکە بە کوردی ئەنووسرێت ، بەتایبەتی کە لەو پێشەکی‌یەدا ڕووی‌دەم کراوەتە منداڵان‌و لەگەڵ ئەواندا قسە ئەکرێت ، چونکە لە دوادێردا ئەڵێ : « **فالى الايام التوالى نعدكم يا رياحين كردستان...** » کە ئەمە هەر کاری‌کردە نی‌یە . چونکە منداڵان سەریان لەو قسانە تەقەی‌دێت‌و « سەرنجی کوێران لە نامەی نووسراو » ئەدەن .

٣ – بەلای منەوە ، ئەو مەبەستەی چیرۆکەکەی لەسەر داڕێژراوە هەڵەیەو لەسەر کاریتەکانی پەروەردەو دەروون‌ناسین ، خۆی ڕاناگرێت : « شێرکۆ نەبەز بوو ، خۆی زۆر هبلاك‌کرد ، خۆی هەڵدا ، هەڵنووتا ، تلاوتل کەوتە خوارەوە ، شلپ بە پشتا کەوتە ناو ئاوەوە ، بە پێی‌ڕووت بەسەر کوچك‌وبەردا ڕای‌کرد » ، ئەمانە هەمووی هەوڵ‌دان‌و ئەبەزینە ، بەڵام لە پێناوی چیدا ؟!! لە پێناوی ئەوەدا کەروێشکێکی خڕنەو بەستەزمان بکرێت !! گوێچکە درێژکانی توند بەدەست بگوشێت‌و کەروێشکەش بترسێت‌و هەڵبلەزێت‌و دڵی وەك « بی »ی بەرناو کێ‌بداو دەستەکورتەکانی وەك چەقەنەی ئاش هەڵبەزو دابەز بکات . شێرکۆ ڕووی دەمی تێ‌بکات‌و پێی بڵێ : « کاممان ئازاتربووین ؟! نازانی کە من ویستم ئیشێك بکەم ئەبێ تەواوی بکەم » . ئازابی شتێکی باشە بەڵام بەرامبەر بە کێ ؟ مرۆڤ کە ئیشێکی کرد ئەبێ تەواوی بکا ئەمەش ڕاستە ، بەڵام کام ئیش ؟!! من وام ئەزانی گورگ هەڵمەتی بردۆتە سەر ڕانەمەڕەکەی‌و ئەمیش فرسەتی لێ هێناوەو بە گالوك مێشکی پژاندوە . خۆش ئەوەیە شێرکۆ ئەڵێ : « ئێستاش ئەتبەمەوە ماڵی خۆمان ، بەخێوت ئەکەم ، ئیتر بۆچی لەم دەشتەچۆلەدا ڕێوی‌و چەقەڵ بتخۆن ! » دەتوخوا ئەمە قسەیە !! ئەمە بیانووی زۆرداره بۆ دیل‌کردن‌و هیچی‌تر !! باشە ئەی کەروێشکەکە بۆ ڕای‌ئەکردو خۆی نەئەدا بەدەستەوە ! ئایا لەبەر ئەوە نەبوو کە ئازادی‌و سەرفرازیی ئەویست !! لەبەر ئەوە نەبوو کە ژیانی ناو سروشتی بەهەموو خۆشی‌و ناخۆشی‌و دڵنیایی‌و ترسەوە پێ باشتربوو لە ژیانی ناو چوارچێوەی ماڵ‌و دەستبەسەری‌و دیلێتی‌و دڵتەنگی ؟!! کە « شێرکۆ » بە « کەروێشك »ەکەی ووت : ئەتبەمەوە بۆ ماڵی خۆمان ، کەروێشکەکە کە مەرگی بە چاوی خۆی ئەدی وێڕای ڕای خۆی دەربڕێت ؟! وێرای بڵێ ئەی من ئەو هەموو ڕاکردن‌و هەڵهاتن‌و خۆراپسکاندنەم لەبەر چی‌بوو ؟! ئایا لەبەر ئەوە نەبوو کە ئەمویست ئازاد بژیم ؟! گوایە تۆ منت خۆش ئەوەی‌و لە چەقەڵ‌و ڕێوی ئەمپارێزیت ؟! ئەی خۆم چیمەو ئەگەر ئەتوانم لەم سروشتە پان‌وبەرینەدا خۆم بپارێزم ئەی بۆ خولقاوم ؟!! ئەی باشە کێ ئەڵێ سبەینێ چەقەڵی « دووپێ ! » نام‌خوات ؟! جارەهای جار خراومەتە سەرخوان‌و بوومە خۆراکی مرۆڤ !

ئەی مامۆستایان ئامۆژکاریی قوتابی‌یانیان نەکردووە کە باڵدارو زیندەوەر نەگرن‌و دیلیان نەکەن ؟! ئەی نەوتراوە ئازادی ڕوژێك لە دیلێتیی هەزار ڕۆژ خۆشترە . ئێستا کەس هەیە ڕێی ئەوەبدا زیندەوەرێکی وەکو کەروێشك بگیرێت‌و ببرێت بۆ ماڵەوە بە بیانوی ئەوەی چەقەڵ‌و ڕێوی نەی‌خۆن ؟!! لە دوایدا خۆمانی لێ‌ببینە « چەقەڵی دووپێ ! » .

شایانی بەرچاوخستنە کە لە سی‌یەکان‌و سەرەتای چلەکاندا ئەم شیعرە لە قوتابخانەکاندا لە سلێمانی باوبوو ، بەسەردەمی قوتابی‌یانەوە بوو . کە بانگەوازێکە بۆ ئازادیی پەرندەو زیندەوەر :

شەوێ بازێ بە بازێکی ووت : ئەی‌یار(٤)
هەتا کەی مەسکەنت بێ دەشت‌و کوهسار
وەرە با ڕوو بکەینە کوچەیی شار
بەسی بێ هەڵفڕین ، ئەم دارو ئەودار
بەشەو هەمدەم لەگەڵ بەزم‌و چرابین
بەڕۆژ سەیادی دەستێ پادشاه بین
جەوابی دایەوە بازی سوخەندان
ووتی : تێ فکرە ئەی حەیوانی نادان
ئەگەر سەدساڵ مەکانت بێ بیابان
پەرێشان بی لە جەوری بەفرو باران
ئەوەت مەعقولترە ، نەك تۆ وەزیر بی
دەمێ بۆ حوکمی بێگانان ئەسیربی

کاتی خۆی دەزگای ڕۆشنبیریی کوردی دەستنووسی ئەم چیرۆکی « شێرکوی نەبەز »ەی بۆ من نارد ، بۆ ئەوەی وەك ئەهلی خیبرە سەیری‌بکەم منیش ئەم سەرنجە سەرەکی‌یەم خستبووە پێش‌چاو ، بەڵام کاتێك « شیرکۆی نەبەز »م بە چاپکراوی دی ، سەیرم‌کرد هیچ بە کڵاوی ئەو سەرنجەم نەپێورابوو . دیسان بۆ ئەوەی وانەزانرێت کە من لەو ڕایەم پاشگەز بوومەوە بە پێویستم زانی بیخەمە بەرچاوی خوێنەران .

بێینەوە سەر هەندێك ناوەڕوکی دیکەی کتێبەکەی کاکە ڕەحیم . لە ل (٨١)دا ئەڵێ : « گۆڤاری ئەستێرە :– یەکەم گۆڤاری کوردی منالانەیە کە دەرچووبێ تاکو ئێستا » . واتە کە تاکو ئێستا دەرچووبێ – فەرەیدون – . کە ئەمە هەڵەیەو یەکەم گۆڤار « گڕوگاڵ »ە ، لە کۆماری مهاباد دەرچووە . ئەگەر کاك ڕەحیم ئەحتێك بە وردی سەیری پێشەکی‌یەکەی کتێبەکەی خۆی بکردایە کە کاکە حەمەی کاکەی فەللاح بۆی نووسیوە ؛ بێ‌گومان نە ئەکەوتە ئەو هەڵەیەوە ، چونکە ئەو ناوی « گڕوگاڵ »ی بردووە ئنجا « ئەستێرە » .

لە لاپەڕە (٨٣)دا « ڕازو پارو بادەو زینۆو زەریا »ی بە کوڕە شیرینەکانی دکتۆر عیزەددین مستەفا ڕەسوڵ داناوە ، بەڵام لە‌پێناوی ڕاستی‌و مێژوودا ئەڵێم : « زینۆو زەریا » برازای دکتورن‌و دووکوڕەی شیرینی کاکە فاروقن .

لە لاپەڕە (٨٥)دا ، دوادێر بە خەتێکی گەورەو تۆخ نووسراوە [ئابی/١٩٧٨] ؛ ئەمە چۆن‌و بە چ بۆنەیەکەوە کەوتۆتە ئەو شوێنەوە ؛ کتێب ساڵی (١٩٨٤) چاپ‌کراوەو ئەو « ئابی/١٩٧٨ »ە چ پەیوەندی‌یەکی نی‌یە . تۆ بڵێیت مێژووی ئەو ساڵە ئەبێ کە دەستنووسی ئەم کتێبەی بۆ دەزگای ڕۆشنبیری ناردبوو ، تا کاتی چاپی هەر ئەو دەستنووسە مابێتەوەو دەستکاری نەکرا بێ ؟!! یان هەڵەی چاپە !

ئەگەر شتێك مابێت بیڵێم ئەوەیە : ئابا کاکە حەمەی کاکەی فەللاح دوای خوێندنەوەی ئەم نووسینەی من ، چاوێك بە بەندی (١١)ی پێشەکی‌یەکەیدا – لە ڕووی هەڵسەنگاندنی کتێبەکەی کاکە ڕەحیمەوە دەخشێنێتەوە یان نا ؟!

● **پەراوێزەکان :**

١ – « ادب الاطفال ، فلسفته ، فنونه ، وسائطه ، هادي نعمان الهيتي ، منشورات وزارة الاعلام ، الجمهورية العراقية ، ١٩٧٧ ، سلسلة دراسات ١٢٧ » .

٢ – فەرەیدون عەلی ئەمین « پیاوە بچکۆلەکە » – بەغدا ، چاپخانەی « سلمان الاعظمی » ، ١٩٧٢ ، ل (٣) .

٣ – مامۆستا نواندنکار « ئەکتەر » « جعفر السعدي » لە چاوپێکەوتنێکی تایبەتیدا بۆ ئەم مەبەستە .

٤ – مصلح مصطەفا جلالی ، شێخ نوري شێخ صالح ، دەنگی ڕەسەنی شیعر ، ل (٤٩ – ٥٠) .

Institut kurde de Paris

دیارترین پاڵەوانیەتی وەرزشی ساڵی ١٩٨٥!

ئامادە کردنی :
موفق محمد صابر

روداوی وەرزشی لە ساڵی ١٩٨٥ دا چەندان چالاكی وەرزشی دەگرێتە باوەش كە دابەش كراوە بەسەر مانگەكانی ساڵی ١٩٨٥دا ، كە دیارترینیان بریتیە لەم پاڵەوانیەتیە وەرزشیانە : –

ئازار : –

١ – پاڵەوانیەتی هەڵ خلیسكانی رەوتی جیهانی كە لە یاباندا ساز دەكرێت .

٢ – پاڵەوانیەتی جیهانی تاولە لە سوید .

نیسان : –

١ – پاڵەوانیەتی هۆكی بەفر لە چیكۆسلۆڤاكیادا.

٢ – پاڵەوانیەتی كاسی مەلەوانی جیهانی لە بەرازیلدا .

ئایار : –

١ – پاڵەوانیەتی جیهانی پایسكل كە بەناوی پێش بركێی ئاشتی لە چیكۆسلۆڤاكیاو یەكێتی سۆڤیەتی‌و پۆلنداو ئەڵمانیای دیمكراتی رێكدەخرێ.

٢ – پاڵەوانیەتی مشتەكۆڵەی ئەوروپا لە هینگاریادا

٣ – پاڵەوانیەتی تۆپی‌ئاو لەسەر كاسی جیهانی لە ئەڵمانیای رۆژئاوا .

٤ – پاڵەوانیەتی خۆفرێدان بۆناو ئاو (الغطس) لە وڵاتی چیندا .

٥ – پاڵەوانیەتی ئەوروپا لەبەرز كردنەوەی ئاسن لەپۆلنـدا .

حوزەیران : –

١ – پاڵەوانیەتی زۆران بازی كاسی جیهانی لە وڵاتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا دەكرێ .

تەمـووز : –

١ – پاڵەوانیەتی (پەڕینەوەی تەلەبەر)ی جیهانی لە ئیسپانیا .

ئـاب : –

١ – پاڵەوانیەتی یاریەكانی وەرزی هاوین بـۆ قوتابیانی جیهان لە یابان .

٢ – پاڵەوانیەتی جیهانی بەلەم لە بەلجیكا .

٣ – پێش بركێی جیهانی پایسكل لە ئیتالیا .

٤ – پاڵەوانیەتی كاسـی ئـەوروپا لە یاریەكانی گۆڕەپان لە یەكێتی سۆڤیەتی .

٥ – پاڵەوانیەتی جیهانی بەرزكردنەوەی ئاسن لە سوید .

ئەیلـول : –

١ – پاڵەوانیەتی زۆران بازی جیهانی لە ئیسپانیا .

٢ – پاڵەوانیەتی زۆرانبازی (سامبۆ)ی جیهانی لە ئیسپانیا .

٣ – پاڵەوانیەتی زۆرانبازی رۆمانی جیهانی لـە نەرویـج .

٤ – پاڵەوانیەتی (جۆدۆ) لە كۆریای باشور .

٥ – پاڵەوانیەتی هەڵخلیسكانی ئاو لە فەرەنسا .

تشرینی یەكەم : –

١ – پاڵەوانیەتی (جومناستیكی رەوتـی) لـە ئیسپانیا .

٢ – پاڵەوانیەتی (فرێدانی قورس لە كۆریای باشـور .

تشرینی دووەم : –

١ – پاڵەوانیەتی یاریەكانی وەرزشی ئاسـیاو ئەفریقیا لە كوێت .

٢ – پاڵەوانیەتی (جومناستیكی) جیهانی لـە كەنـەدا .

٣ – پاڵەوانیەتی (تۆپی باڵە) لەسەر كاسـی جیهانی لە یابان .

٤ – پاڵەوانیەتی زۆرانبازی رۆمانـی كاسـی جیهانـی لە سوید .

كانونی یەكەم : –

١ – پاڵەوانیەتی مەلەوانی كاسی ئەوروپا لـە هۆلندا .

٢ – پاڵەوانیەتی تۆپی دەست بۆ ئافرەتانی جیهانی لەئەڵمانیـای رۆژئـاوا ، و ئاشكراشـە هەزاران تەماشەكەر دەپەرژێنە هۆڵی وەرزشەوانی بۆبینینی ئەم جموجۆڵە یاریە وەرزشیانە كە تا كۆتایی ساڵی ١٩٨٥ بەردەوام دەبێت .

یەكی ئایار

سڵاو لە چینـی دانـەری ئایـار
سڵاو لـە یـادی جەژنـی كرێكـار
كە خەبـات دەكـەن لـە دژی زۆردار
بۆخۆشـی‌و شـادی بۆ رۆژی بەختیار
بەراستـی ئێوەن خاوەنـی بەرهـەم
لەخەبـات كـردن پێشـەوان هەردەم
ئازادی خـوازی گـەل‌و وڵاتـین
هـەردەم مەشخەڵی رێگـای ئاواتین
ئێمـە سـەربازی ئازاو دلێریـن
لەنێـو سەنگەردا وەك بەچكەشێریـن
بۆ پاراسـتی مافـی ئەم گەلـە
یەكێتی دەكـەین ئیمرۆكـە هەڵـە
سـنوور پارێـزی ئـەرزو ئاسمانین
بەهـەسـتی پاك‌و خـاوەن دیژدانـین
ئێمـە خاوەنـی كولنیك‌و بێریـن
لەهەمـوو هێرشـی بەدوژمـن فێریـن
باخـوا پێشـكەون چینی كرێكـار
لەخۆشـی بژین لـە دەشـت‌و لەشار
ببن بە مەشـخەڵ بۆ گـەل‌و وڵات
هەتـا ئـەو رۆژەی ئەگەیـن بـە ئاوات
ئاواتی ئێمـە خۆشـی‌و شـادی‌یە
رێگای خەباتمـان بـۆ ئازادی‌یـە
خۆشـەویستی مـە هەر نیشتمانە
وەك دایـك‌و بـاوك رێـزی لامانـە
ئێمە خاوەنـی هەسـتێكی پاكـین
بە كوردو عەرەب لەگەڵ یـەك كاكـین
باهەمـوو بڵێین بـژی نیشـتمان
بـژی ئـەم گەلـەو بـژی كوردستان
بـژی بەختیـاری و شـادی نیشتمان
بـژی كرێكـار لـە هەمـوو جیهان

ساكار بەرزنجی
١٩٨٥

یانەی « فۆكۆ نتاكت »ی وەرزشی لە هەڵەبجەدا

لەهۆڵێكی مەڵبەنـدی لاوانـی هەڵەبجـەدا چاومان بەفێركەری یانەی «فۆكۆنتاكت »ی وەرزشی كاك [هومایون عبدالله] كەوت‌و ووتی : –

لەساڵی ١٩٧٩دا بەسەرپەرشتی مامۆستایەكی چینی كەناوی مستر جون لینك تاو بوو توانیومە لەسەرەتایی ساڵی ١٩٨٣دا بەسەركەوتـوی فێری ئەم یاری‌یەببم ... هەر لەم ساڵەدا لەهۆڵـی چاودێری لاوان [الرعایە الشباب] پیشاندانێكی تایبەتی بكەمەوەوگەلا ێ لەئامادەبوانیش رەزامەندی خۆیان بەم‌كارەم دەربڕی . دوابەدوای گەڕانەوەم بۆ هەڵەبجە لەسەرخواستـی چەنـد قوتابیەتی عاشق بەم یاری‌یەوبەسەرپەرشـتی یەكێتی نیشتمانـی قوتابیان‌و لاوانی هەڵەبجە ئـەم یانەیەلەنزیكەی ٤٠ قوتابـی تێدا كۆبووبویەوە دروست بكەیـن .. پاش ١٠ مانگ یانەكەمان گواستەوە بۆمەڵبەندی لاوانی هەڵەبجە لەگەڵ رێزو سوپاسماندا بۆیەكێتی ناوبراو كەئەو یارمەتیەی‌دایـن سەبارەت بەم‌كارە وەرزشیە. ئێستەش مەڵبەنـدی لاوانـی بەپێی پێویسـت دەستی‌یارمەتی بۆیانەكەمان‌درێژ دەكات .

• ئایا تائێستا چالاكیتان هەبوە ؟
– بەڵـێ لەسەرەتایـی دروسـت‌بوونمانـەوە هەتائێسـتا سێ‌جار پیشان‌دانم بۆجەماوەر سازكردوە

لەساڵی ١٩٨٤دا دوجار بەبۆنەی جەژنی ١٧ تەموزو جەژنی یەكێتی نیشتمانی قوتابیان‌و لاوانی‌عێراق‌وە چالاكیمان هەبوە ، هەرچی ساڵی ١٩٨٥ یشە لە ٨ شـباطدا بەبۆنـەی جەژنـی سـوپای میللی‌یەوە پیشاندانمان سازكردوە .

● دوا ووتەت : –

– دەمەوێ ئەوە بڵێم یانەكەی ئێمە مەشقی گەلێ جۆر یاری تێدا دەكرێت وەك [كاراتی .. كۆنفۆ .. جمناستیك .. یۆغا] بـەڵام ئێسـتا ئێمە یاری جمناسـتیكمان لەبەر نەبوونـی پێویسـتەكانـی وەستاوە .. بۆیە داوا دەكەین لەم بارەیەوە دەستی یارمەتیمان بۆ درێژ بكەن لەپێناو گەشەسەندنـی ئەم یاری‌یە وەرزشی‌یە لەووڵاتەكەماندا . دەشمەوێت دەستی رێز بخەمـە سـەر ئـەویاری زانانـەی سەركەوتون لەیانەكەماندا وەك [بلال امین نادر ... مریوان رسول حبیب ... شاهد محمد صالح ... سەربەست] .

هەر لەم یانەدا چاومان بەیاری‌زانێكی بچكۆلە كەوت‌و ووتی : –

بۆیە لەم یاری‌یەدا مەشق دەكەم چونكـە هونەرێكی جوانەو پێویستە مرۆڤ بۆژیانی‌رۆژانەی فێری ببێت .

هیوای سەركەوتن بۆئەم یانەیە دەخوازین .

ئیبراهیم هەورامانی
هەڵەبجـە

مامۆستا – پاشماوە

بۆ ئامادەكردن . بەڵام كە كەوتە ئەوەی دەبێ خۆیـان چاودێری‌و ئیشی تیا بكەن‌و بۆیان نەدەكرا كەوتنـە پیلان گیران‌و خرایە . بەرادەیەك چووبوون شكانیان لـە هەموو خەڵكی ئاوای كـرد بوو . رۆژێـك هەروەكو لە ریش چەرموەكانم دەبیست ئەمـە بۆ یەكەم جارە مودیری ناحیەی و باش چاوەش‌و پۆلیس بێن بۆ ئەم دێیە چونكە موختارەكەمان ئەمـەنـدە باش‌و ژیربوو هەموو كاروبارێكی بـە ئـەنجام دەگەیان‌و تەنانەت پێویست بە پۆلیس نەبوو كـە جەلب بهێنێ بۆ ئاوایی دەوری چێشـتەنگاو بوو مودیرو دەستەو دایەرەی خۆیان‌كرد بە ئاوایی‌دا . موختارو پیاو ماقوڵان چون بە پیریانەوە لەسەربانی ماڵی موختار جێگایان راخسـت‌و چایی لێ‌نرا دانیشتن . زوو خەبەریان‌دا بە مامۆستا شـێخ محمدو مامۆستا مەلا كریم ، ئەوانیش هاتن ، مودیر روی كردە پیاوەكان‌و گوتی فلاّ فلاّن گلەییان هەیـەو شكاتیان لێ‌كردون . دەڵێن ئێوە باش نین لەگەڵیاناو ئاویان لێ‌دەگرن . كە ئەمەی گوت بڕوا بكە هەرچی لەوێدا بوو خەنجەرت لێ‌بدایە خوێنی لێ‌نەدەهات . چونكە ئەمە بوختانێكی گەورە بوو كە بۆیان كرابوو . هەموو دەمیان بوو بوو بە تەڵەی تەقیو لەداخـا قسەیان بۆ نەدەكرا .

خوا هەڵناگرێ مامۆستا محمد چونكە دنیـا دیدەو خوێندەوارە زانابوو گوتی : كاك مودیر راست دەكەی ئەمانە زۆر پیاو خراپن ئەوان زۆر باشـن . بەڵام هەڵسە با بڕوێن بۆ سەر زەویەكەیان كەوای گوت دووانەكە گوتیان پێویسـت ناكات مودیر ئەزیەت بدەن . بەڵام چونكە مودیر پیاوێكی خـاوەن تـەجرەبـەو بەوێژدان بوو گوتی نەبابە ئەزیەتی چی هەڵسـاو رۆیشتن بۆ سەیری زەویەكانیان . كە گەیشتنە لای بەراوەكانیان مامۆستا محمد گوتی ئەمە بەرەنجی شانی ئەم پیـاو خراپانە كێڵراوەو چێنراوە سەیركە دێراوەكانی پڕە لە ئاو . بەڵام ئەمان چونكە نایانەوێ خۆیان ماندوبكەن ، سەیركە هەمووی گژوگیایە بژاریان نەكردوە ئەمانە دەیانەوێ قـاچ بخەنە سەر قاچ‌و وەكو ئـاغـا ئەمر بكەن‌و خەڵـكی بۆیان بچەوسێتەوە تو خوا عەیب ناكەن دەچنە لای حكومەت درۆ دەكەن .

باش چاوەشیش هەڵی دایەو گوتی : جەنابی مدیر من خەڵكی ئەم دێیە دەناسم وەڵلا مەگـەر فریشـتەوابن وادەچێ بـۆ بیسـت سـاڵ پولیسێكم نەناردووە بەشوێن یەكێكیانا . كە ئەمەی گوت : ئەو دوو بێ‌رەحم بێ‌شەرمانە زەرد هەڵگەڕان نەیان دەزانی چی بڵێن : ئنجا مامۆستا مەلا كەریم روی تێ‌كردن‌و گوتی : ئەوە بزانن كە خوا دەفەرموێ درۆزن‌و بوختان كەر دوژمنی خوان . ئێوە چۆن توانیتان ئەم بوختانە گەورەیە بكەن : بەشكم مودیـر پیاوێكی وا ژیرو بە ویژدان نەبوایەو هەر لە دوورەو حوكمی خۆی بدایە ئاخر خوا بتانگرێ چاكەی ئـەم خەڵكەتان لەبەرچاو نی‌یە ؟ دوایی گەڕانەوە بۆ ماڵی موختارو لەوێ نانی قاوەڵتیان خواردو بەجـوانی گەڕانەوەو هەڕەشەیكی باشیشی لـە دوو پیـاوە درۆزنە كرد . حەفتەیەكی پێ‌نەچوو كەس ئاگـای لێ‌نەبوو شەوێ هەدوو ماڵەكە باریان كردبوو بەرەو شار . چونكە زانیان كە بە زۆر نابن بە ئاغا دنیا لە هەموو كاتێكا پیاوی باشی هەر هەیە .

بیروڕایەك – پاشماوە

بڵێن بەو شاعیرانە كـــە رێكەوتووە تەنها هۆنراوەیەـ كیان پتر لە ساڵێك پێوەی خەریك‌بوون‌و لە پاشـــدا ئاشكرایان كردووە گەر لێرەدا بە چرپە بدەین بە گوێـــی ئەوانەی پەلەیانەو بڵێـــن لەگەڵ هەموو رێزێكدا بۆتان بۆ چی وا بـــە هەڵپەن ؟ بێ‌گومان وەڵامیان ئەوەیە كـە ئەمە چەرخی پەلەیە بەڵام بیر لەوە ناكەنەوە هەموو خێراـ ییەك لەم بوارەدا بەرهەمەكەی بەكاڵو كرچی كەم‌وكوڕی لـە دایك ئەبێ جگە لەو خاڵانەی سەرەوە وەكـــو دەردەكەوێ ئەمڕۆ رەخنەكرتن لـــــە بەرهەمی ئەدەبی لە لایـــەن هەندێ رەخنە گرانەوە بۆتـە پیشەی هەر ئەوەنـــــدە بەرهەمێكی نوێ رەچاو بكەن ئەیدەنە بەر مەكرو رەخنـــە تەنها بە مەبەستی رەخنەنەك یارمەتی دانی داهێنەر بـــۆ ئەوەی نووسەر لە داهێنانـــی نوێیدا بەسنگ فراوانیـەوە ئەو رەخنانە بكاتە دۆسـتی قەڵەمەكەی بۆ ئـــەوەی حارەسەرێكی زانســـتی‌و ئاسكۆڵە بۆ بەرهەمی نـوێی دابنێ ، پێم وایە ئەگەر رەخنە گر خۆی نەبینێ لـــــەو بەرهەمەدا كە رەخنەی لـێ ئەگرن هەرگیز رەخنەكـــەی هێلێ خۆی ناگـــــرێ‌و مەبەستەكەی ناپێكی چونكـە وا دەزانم رەخنەگر پێویستە پشتی داهێنەر بگرێ‌و ئاسۆی زیاتر بۆ فراوان بكـــات‌و كارەكەی بە شـــــیوەیەكی سروشت ئەنجام بـــــدات وەكارێكی وا بكات كـــــە هەست‌و نەستی خۆی بـــە هەست‌و نەستی داهێنـــەر بزانـــێ كارامەو لێهاتـــوو شارەزاین بـــۆ چوونەكانی.

وەكو پێ‌بزانم ئەوەی تـــا ئێستا لێ‌دواوم بەشێكە لـەو كۆسپ‌و تەگەرانەی كــــە بەرهەمی پڕ بە تام‌و نازداری لـێ كـەم كردو وبنەتـەوە وەئەوەش كە ماوە لە هۆكانی كۆمەڵایەتی‌و لایەنەكانی تر بە جێی دێڵێم بۆ خاوەن قەڵەمە سەربەستەكان بە نومێـدی ئەوەی بە گوترەی توانـــا خزمەتگوزاری ئەدەبـــی كوردیمان كرتۆتە ئەستۆ بەبێ مەبەست .

هاوكاری پاشماوە

ناغجەلەرو شوێنانی‌تر ، چەند كیلـۆ مەترێك لەشەقامەكانی ناوشارەكە قیرتاو كراوە جگە لە چەوڕێژ كردنی كۆڵانەكانی، لێرە خەستەخانەیەكی تەواو هەیە . بەڵام كادیری نیـە ، لەگەڵ ئەوەشدا مەڵبەنـدی تەندروستی ، خزمەتی خۆی پێش‌كەش ئەكا . شان‌بەشانی مەڵبەندەكانی‌تر ، هەرچەندە تەنها دكتۆرەیەكیش لیرەیە ! نـاوی نـاو عەربەت‌و دێ هاوچەرخیەكان گەیاندراوە ، لەگەڵ نەبونی ئاویشـدا بەتەنكی ئاو دابەش‌ئەكەین . پرۆژەی ئاوی بێستان سور بۆ ناوشارو چەند دێیـەك چووە وەك كۆزەرەقەو قڕكە. چەند كیلو مەترێك ئاویشـس لە ناو شاردا فراوان ئەكرێت ،كارەبای عەربەت زۆر جـار بێ‌هێز ئەبێت . لەبەر ئـەوە هەندێ جار ئەبێتەهۆی ئەمانی بەتەواوی ، ئەگەر بەشێكی صیانە بكرێتەوە ، زووتـر چارەسەری بێ‌كارەبایـی ئەكرێت .. لەناحیـــە قوتابخانەی سانەوی تیدایە، جگە لە (٥) قوتابخانـەی سەرەتایی‌و باخچە ساوایان، زیاتر لە (٣٠)سی قوتابخانە لەدیهاتەكاندایە .. لێـرە داینگانیە .. قوتابخانەكـان پیویستان بـە بەسەركردنەـ وەیە ، جگەلەوەی قوتابیانی سانەوی بەتایبەتی ئەوانـەی لەدەرەوەی عەربەت هاتـوون پێویستیان بە بەشـــی ناوخۆیی‌یە ، هەر چەنـــدە مووچەی بەشەكەیان بـــۆ براوەتەوە . لێرە مەڵبەندێكی رێنمایی‌كردنی جوتیاران هەیە .كە بەردەوام دەورە ئەكاتەوە بۆ راهێنان‌و پێ‌گەیاندنـــی جوتیارانی ناوچـەكـە ، لەوانەكانی میكانیـــك‌و كشتوكاڵ‌و لێ‌خوڕینی تراكتورو پاراســتنی‌و چاكردنی ، هەر دەوریـەك نزیكەی (٣٠) قوتابی تیایـدا فێـــر ئەبێت . ئەوەی وەك پیویستی كە داوای‌ئەكرێـت ئاوەڕۆو زێرابـــی دێ هاوچەرخەكانە .. لێـرەدا نابێت دەوری هاوڵاتیـان‌و دانیشتوانی شارەكە لـــە بیربكەین ، بەتایبەتی لـــە یارمەتی‌دانیان بۆ پشت‌گیری كردن‌و بەهێزكردنی بەرەكانی جەنگی رەوامان لــــە بەرگری‌كردندا ، هەربـــە خوێندنیان لە قوتابخانەكانـی نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و بەشداری كردنی جەنگاوەرانی ناوچەكە لەبەشەكانی سوپای میللی ، بەشداری‌كردنمان لە میهرەجانـی سەركەوتندا لەسلێمانی .. بەخشینی زێرو پارەو ناردنی شوفڵ‌و كرێدەر بۆ یارمەتی كارەكانی جەنگ . یارمەتی‌دانی خەڵكی ناوچەكـە بـــۆ لێ‌قەوماوان بەهۆی جەنگەوە . ئەمە لەگەڵ زۆركـردن‌و بەدەست‌هێنانی كەل‌وپەلی پێویســـت‌و سوتەمەنی ، بۆ هەمـــوو خێزانێك لەناو عەربـــەت‌و دێهاتەكانی دەوروپشتی .

ئێران پاشماوە

گۆڤارەكـە لـە نووسینەكەیدا بەردەوامـە :
« بەرێوەبەرانی كومپانیاكە دەڵێن ئێمە لەبەر شلۆقی‌و نزم‌بوونەوەی باری ئابوریی ئێران ئەم بڕیارەمـان داوە ، چونكە تا ئێسـتا ئێران نەیتوانیوە قەرزە كۆنەكەمان بداتەوە كە نزیكەی « ٨٥ » ملیۆن دولارە ، بێجگە لەمانە ئەمانی پشـتیوانی گەنجینەی‌و جیاوازیی پارە نێوان ئەینی یابانی‌ی بەهێـزو ریالی ئێرانی‌ی نزم كـە هیچ نرخێكی بۆ نەمـاوە .. دەستەبەری ئەوان بۆ ئێمە چی‌یە .. ؟

ئەمە كورتەی لێكۆڵینەوەی گۆڤارەكە بوو ..
ئیتر نازانم رای مەلاو جادوگەرەكانی قـوم‌و تاران چی‌یە .. !!

Institut Kurde de Paris

هەدجارەی نوسەر

چوارده ملیۆن مۆم

نازاد عبدالصمد

سپێدەیەکی زووی ، ٢٨ی گوڵان بوو ، چڵو حەوت ساڵ بەر لە ئێستا ، لە گوندە بچکۆڵانەکەی – عۆجە – قیژەی کۆرپەیەکی تازەی چاو کراوە ، ڕای چڵەکاندین ، کۆرپەیەك ، بۆ یەکەم جار چاوەکانی بە ڕووناکی دونیا پەخش بوو ، ئەو کۆرپە خنجیلانەیە ، (صدام حسین) بوو ..

ئەو – صدام حسین نە – مرۆڤەی ، ڕێڕەوی مێژووی گۆڕیو جڵەوی کاروانی نەتەوەی گرتە دەستو مەشخەڵی سەربەستیو ئاسودەیی بۆ عێراقیەکان هەڵ گرت ...

صدام حسین ، بوو بەو هەستە ناسکەی لە ویژدانی هەموو عێراقیەکان‌دا جێگەی خۆی گرتەوە ، بوو بە ڕۆڵەی بە وەفای میللەتو لەپێناوی ڕاپەڕاندنی خواستو ئامانجەکانی ئەوان هاتە مەیدان ... بۆیە بوو بە پارچەیەك لەگەڵو تێکەڵیان بوو ...

لە کارگەو قوتابخانەو کێڵگەو بیابان ، لە زەلکاوو شاخەکانو نەخۆشخانەو ڕێگاو بان ، صدام حسین وەکو فرشتە لە لای عێراقیەکان پەیدا دەبێتو گوێ لە گەورەو بچووك دەگرێ ، کێشەکان چارەسەری دەکاتو بە ئاواتی گەورەتر بەجێ یان دێڵێ ....

ئاواتی ئەو مرۆڤە مەزنە ، زۆر لەوەندە گەورەتر بوو ، بەڵام ئیمپریالیزمو نۆکەرانی ، ئەوانەی لەوە دڵنیا بوون ، کە مەرگو چارەنووسیان لە چەنگ ئەو مرۆڤە دایەو ڕۆژێ لە ڕۆژان ڕیسوایان دەکاتو بەرژەوەندیەکانیان لەو ناوچەیەدا ناهێڵێ ... کەوتنە خۆ بۆ ئەوەی ڕێ لە کاروانی عێراق گوم کەن ، دەستی پۆڵایینی بیناکاری عێراق بوەستێنن خەڵکی بشڵەژێنن ، ئەوە بوو خومەینی چەپەڵیان هێنایە سەر کورسی بۆ ئەوەی عێراق بە داوێکی تڕەوە گیر بخواتو ئەوان بە هاوهەوەسی خۆیان بەر گیانی پارچە پارچە کردنی وڵاتە عەرەبەکانو بێ هێز کردنیان .... ئەوان لەوە دڵنیا بوون کە عێراق لە ئاستی ستەمکاری‌دا بێ دەنگ نابێ بۆیە ستەمکاریان لە عێراق کرد ، ئەوان زانیان عێراق بە دەست درێژی ملکەچ نابێ ... بۆیە دەستی خۆیان درێژ کرد ...

بەڵێ ئەو نەخشە گەورەیەی لە مێشکی صدام حسین‌دا بوو ، زۆر لەوەندە گەورەتر بوو کە بە دوو چاوەکانی خۆمان دەیبینین ،

لە چوار ساڵو نیوی جەنگ ، هێشتا عێراق لە بنیات نانو پێشکەوتنو پەرەسەندن نەکەوتووە ، دووای چوار ساڵو نیو عێراق هەر لە سەرکەوتن دایە ....

بەڵێ ئەو عێراقە سەرکەوتووە بە دانایی سەرکردەکانی بوو بەو ئەفسانە گەورەیە ، بە بلیمەتی مرۆڤێکی وەکو صدام حسین ، بوو بە ڕابەرو پێشرەو ، لەپێناوی بەرگری کردن لە خاکی عێراقو لە خاکی نەتەوە عەرەبەکان . بۆیە صدام حسێن بە ڕەمزی خەباتو تێکۆشانی مێژووی عێراق دەژمێردرێت ، بۆ یە کاتێ مۆمێکی تر ، لە ژیانی ئەو مرۆڤە مەزنەدا هەڵ دەگیرسێنین . چوارده ملیۆن مۆم لە دڵی گەورەو بچووکی ئەو عێراقەدا هەڵ دەگیرسێ بۆیە گەل بە صدام حسێن سەر بڵندە ... بۆیە پێی شادە ، چونکە صدام حسێن ڕزگاریکەری عێراقو عێراقەکانە ... صدام ، ئاواتە .

لەچالاکیە ڕۆشنبیری‌یەکانی دەزگاکەمان لە بەغدا

بەبۆنەی ڕۆژی ڕۆژنامەی کوردی‌یەوە :

گۆڤاری «ڕووناکی» و

دەوری لە ڕەوتی ڕۆژنامەی کوردی‌دا

ڕۆژی ٢٢ی ئەم مانگە ، یادی ٨٧ ساڵەی دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامەی کوردی ، دەزگاکەمان دەزگای

ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی ، لە هۆڵی کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی لە بەغداد ،ئێوارە کۆڕێکی ڕۆشنبیری سازکرد .

لەم ئاهەنگەدا ، کە بەرێزان مامۆستا هاشم عقراوی وەزیری دەوڵەتو مامۆستا مصلح جەلالی بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکەمانو ژمارەیەکی زۆر لە ڕۆژنامەنووسەکانو ئەدیب و ڕۆشنبیرانی کورد تیایدا ئامادە بوون لە پێشا کۆڕەکە بە وتەی بەخێرهاتنو باسکردنی بایەخی ڕۆژی ڕۆژنامەی کوردیو گەشەسەندنی ڕۆژنامەی کوردی لە سایەی گۆڕانکاری‌یە پێشکەوتووەکانی عیراقی شۆڕشدا دەستی پێ‌کرد .

مۆمی تەمەنی ٨٨ ساڵە :

دوای ئەوە ، لە کۆڕی شادی دەربڕینو چەپڵە ڕێزانی ئامادەبوواندا مۆمی تەمەنی ساڵێکی تری ڕۆژنامەی کوردی داگیرساو شیرینی بەخشرایەوەو ئامادەبووان دوای ئەوە دەقیقەیەك وەستان بۆ ڕێزی گیانی شەهیدانی جەنگی ڕەواماںو نەمرانی ڕۆژنامەی کوردی .

باسێك بەم بۆنەیەوە :

دوای ئەوە ،د. کوردستان موکریانی پێشکەش کرا تا باسێك بخوێنێتەوە کە دەربارەی گۆڤاری ڕووناکیو دەوری لە ڕەوتی ڕۆژنامەی کوردی‌دا بوو .

د. کوردستان باسەکەی بەپێشەکی دەوری ڕۆژنامەی کوردی دەستپی‌کرد لە ڕەوتی پرەودان بە ڕۆشنبیری گەلەکەمان ، ئەوسا هاتە سەر باسی گۆڤاری «ڕووناکی» کە لە شاری هەولێر مامۆستای ڕۆژنامەی کوردی حوزنی موکریانی نەمر دەری دەکرد .

لەسەرەتا دا چۆنیەتی دەرچوون جۆری گۆڤارەکەی ڕوونکردەوە ئەوسا هاتە سەرشی کردنەوەی لایەنەکانیو ئەو بابەتانەی بایەخی پی‌دەداو ئەو نووسەرانەی بەدەنگی گۆڤارەکەوە چوونو بایەخی لەناو خەڵكو خوێنەواراندا.

لە باسەکەیدا لایەنەکانی : رمان ، ئەدەب ، زانست ، کاروباری خەڵك ، خوێندەواری ، بایەخدان بە ڕەوتی شارستانیەتی نوێی ئەو سەردەمەی ڕوونکردەوە.

لەدووای باسەکە ، گفتوگۆیەکی گەرم سەبارەت باسەکەو تێکرا باسی ڕۆژنامەی کوردیو ئەم یادەکرا لەوانەی لە گفتوگۆکردن دەربارەی ئەم یادەو باسەکەی د. کوردستان قسەیان کرد مامۆستا نەریمان و مامۆستا د. عزالدین مصطفی رسول بوون ، کە یەکەمجار باسی دەوری ڕۆژنامەی کوردی‌یان کرد لە برەودان بەرەوتی ژیانی بەرەوپێشەوە چوونی گەلی کورداو دەوری ئەو نەمرانەی ڕەنجی بێ‌وچانیان دا لە پێناوی گەشەدان بەم لایەنە گرنگەی ڕۆشنبیری گەلەکەمان .

ئەوەی شایانی باسە کۆڕەکە زیاتر لە دوو سەعاتی خایاندو نومایشێکی تەشەنگ بوو یادکردنەوەیەکی پیرۆزی ڕۆژنامەی کوردی بوو لە سایەی عیراقی سەرکەوتوودا .

چەپکە گوڵێ لە پەروەردەی سلێمانیەوە

بەشی هونەری سەر بەبەڕیوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سلێمانی لە یادوبیرکردنەوەی جەژنەکانی نیساندا ، ئاهەنگێکی قەشەنگو گەورەیان سازکرد

تیایدا تیپە هونەریەکانی قوتابخانەکانی سلێمانی ئامادەبوون ، هەرلە باخچەی ساوایان .. تا خانەی پێگەیاندنی مامۆستایان ... ئاهەنگە کە بە ئامادە بوونو سەرپەرشتی بەرێز پارێزکاری سلێمانی جعفر عبدالکریم بەرزنجی ،دەستی پێ کرا .. تیایدا قوتابیان سرودی نشتمانیو چەندان چالاکی تری هونەریان نواند کە بوو بەجێگای سەرنج ڕاکێشانی ئامادەبوان .. لە نمایش‌نامەو هەڵپەرکی کوردی . هەروەها لیژنەی یەکێتی لاوانو قوتابیانی لقی سلێمانی دەوری کاریگەریان هەبوو ، لە بوژانەوەی ئاهەنگەکە .. لەکۆتایی ئەم ئاهەنگەدا ، خەڵاتی ڕێزلێنان دابەش کرا بەسەر ئەو فەرمانبەرو قوتابیە لیهاتووانەی کەدەوری دیاری کراوایان هەبوە ، لە بەڕێ‌کردنی هەفتەی قادسیەی صدام‌دا خەڵاتەکان لەلایەن بەرێز پارێزگارو لێ‌پرسراوانەوە ، دابەش کران .

لقی سلێمانی

لەچاپکراوەکانی دەزگاکەمان

بۆ ئەمیری حەسەن پوور لە هەر کوێیەك بێت

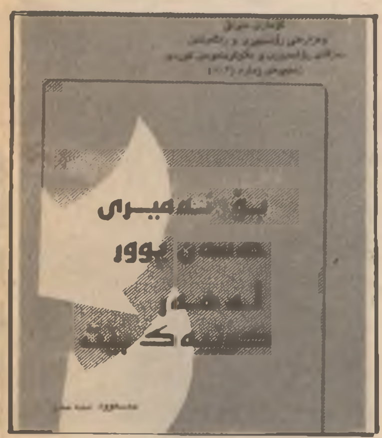

ژمارەی ١٠٢ لە چاپکراوەکانی دەزگاکەمان دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی کتێبێکە بە ناونیشانی [بۆ ئەمیری حەسەن پوور لە هەر کوێیەك بێت] لە نووسینی مامۆستا مەسعوود محەمەد ، ئەم کتێبە لە ١٧٤ لاپەرەی قەوارە مام‌ناوندی دایەو لەم دوایەدا گەیشتە دەست خوێنەران .

چیرۆکی نوێی کوردی

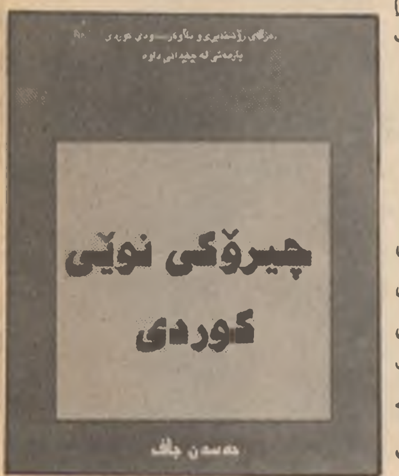

هەروەها بە یارمەتی دەزگاکەمان کتێبی [چیرۆکی نوێ کوردی] لە نووسینی چیرۆکنووس حەسەن جاف دەرچووە کە بریتی‌یە لە لێکۆڵینەوەیەك لە١٢٨ لاپەرەی قەوارە گەورە .

دووەم پێشبڕکێی قادسیەی صدام لە چیرۆك و ڕۆماندا

لەسای سەرکەوتنە مەزنەکانمانو ئەو بەرەنگاریە پاڵەوانیانەدا کە هێزەکانمان لەسەر سنووری ڕوژهەڵاتی وڵاتەکەماندا بەدیی دەهێننو لەپێناوی ئەوەدا کە ئەدیبانمان هەروا ئاوێنەیەکی بێگەردبن بۆ گیانی سەرکەوتنی پیرۆز لە جەنگە زاڵەکەی « قادسیەی صدام » ماندا .

دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی سەربەوەزارەتی ڕۆشنبیری وراگەیاندن بەگشت لایەك ڕادەگەیەنیت کە پێشبڕکێیەکی مەزن لە کورتە چیرۆك و ڕۆماندا سازدەکات و چاوەڕوانە بەرهەمی ئەدیبانی بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە پێبگات : مەرجەکان .

١ – بەرهەمەکە نوێ بێت و لە هیچ چاپکراوێکدا بڵاونەکرابێتەوە .

٢ – گیانی سەرکەوتن لەجەنگی « قادسیەی صدام »ی پیرۆزماندا دەربرێت .

٣ – بەخەتێکی خۆش نووسرابێت وخەتیش بەرێنرابێت .

٤ – کورتە چیرۆکەکان لە سێ لاپەرەکەمتر نەبنو ڕۆمانەکانیش لە حەفتاوپێنج لاپەرە کەمترنەبن .

٥ – بەرهەمەکان تا ١٥–٦–١٩٨٥ بگات بەدەستمان .

دەزگاکەمان بۆبەرهەمە براوەکانی پلەی یەکەم ودووەم و سێیەم لە ڕۆمان وکورتەچیرۆکدا پاداشتی تەرخان کردووە .

دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی بەرهەمەبراوەکان بڵاویش دەکاتەوە وبەپێی ئەو ڕێنماییە دارایانەی کە لەسەری دەڕوات پاداشت بەخاوەنەکانیان دەدات .

چاوەڕوان نووسەرانمانین هاوبەشیی دلێرانەی تەواولە قادسیەی مەزنی عیراقییەکان « قادسیەی صدام » دا بکەنو خامەوتفەنگ لە ڕووی هەموو ئەواندا هەڵبگرن کە دەیانەوێ خاکی پاکی عیراقی کورد و عەرەب بلەوتێنن .

بەرهەمەکان بەم ناونیشانە دەنێردرێن :

(دار الثقافه والنشر الکردیه – بغداد – ساحه الخلانی) .

– مسابقه قادسیه صدام –

چاپکراوی نوێ

بێ‌دەنگی‌ی گەورە

لەچاپکراوەکانی ئەمانەتی گشتی ڕۆشنبیریو لاوانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان دیوانی شیعری شاعیر عبدالله عباس بەناوی «بێ‌دەنگی‌ی گەورە»دو دەرچووە کە پێنجەم دیوانی شیعری شاعیرەو یەکەم دیوانی لە ساڵی ١٩٧٧دا دەرچووە . ئەم دیوانە ١١ پارچە شیعرو پێشەکیەکی تیایدایە لە ٤٨ لاپەرەی مام‌ناوندی‌دا .

گۆشەی منالان

پێشانگای ساڵانەی قوتابخانەی (بۆتان)ی سەرەتایی

بە سەرپەرشتی بەرێز پارێزگاری سلێمانی ڕۆژی (٢٣–٤–١٩٨٥) قوتابخانەی بۆتانی سەرتایی کوران لە سەرچنار پێشانگای ساڵانەی خۆی کردەوە کە تایبەتی بوو بە (وێنەو نیشی دەست ، بڵاوکراوەی سەر دیوار – باخچەی قوتابخانە) .

کە سەرنجی گەلێك لێپرسراوانو نووسەرو هونەرمەندانی ڕاکێشا ئەوەی شایانی باسە هەموو ساڵێك ئەم قوتابخانەیە هەر لەم کاتەدا پێشانگایەکی وا ئەکاتەوە کە بەرهەمی دەست و خامەی جگەرگۆشەکانی ئەم قوتابخانەیەیەو تا ئێستاو لە ماوەی ساڵانی پێشوودا چەندین پاداشتی زیویو برۆنزی و بڕوانامەی ڕێزلێنانیان وەرگرتووە ، وەك «دوو پاداشتی جیهانی بۆ وێنە لە پێشانگای ئەتاتورکی جیهانی یەکەم بۆ منداڵانەوە هەروەها لە پێشانگای جیهانی بۆ منالانی موسڵمان لە ئەنقەرە سێ پاداشتی جیهانی لە پێشانگای چوارەمی منالانی جیهان لە یابان، هەروەها «بیست پاداشتی هەرێمی لە پێشانگاکانی چالاکی قوتابخانەکان لە بەغدا، وەرگرتووەوە لە ماوەی دوو ساڵی ڕابووردوا لە «دوانزە» پێشانگای تایبەتیو هاوبەش بەشداریان کردووە.

ئەوەی شایانی باسە ئەم پێشانگاو کارە هونەری‌یانە بە سەرپەرشتی مامۆستای هونەرمەند «نوری اسماعیل فتاح» کراوە کە خۆی مامۆستای هونەری قوتابخانەکەیەو دەستێکی باڵای هەیە لە دۆزینەوەو پێگەیاندنی ئەو چرۆ بەهرە دارانەی تازە فلچەو بۆیە دەگرنە دەستە بچکۆلانەکانیان .

هاوکاری
دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی
شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥ ٥ خەت